

PROJEKTU UN KVALITĀTES VADĪBA

NVA NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMU NOVĒRTĒJUMS

PĒTĪJUMA ATSKAITE

EIROPAS SAVIENĪBA

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Rīga 2013

Eiropas Sociālā fonda darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātības” projekta „Nodarbinātības valsts aģentūras darba tirgus prognozēšanas un uzraudzības sistēmas attīstība” (Nr.1DP/1.3.1.7.0./09/IPIA/NVA/001) papildinājuma 1.3.1.7. aktivitātes „Darba tirgus pieprasījuma īstermiņa un ilgtermiņa prognozēšanas un uzraudzības sistēmas attīstība” projekta „Darba tirgus pētījumu metodikas izstrāde un pilnveide pētījumu sagatavošanai” (Nr. NVA 2011/5_ESF) pētījumu „NVA nodarbinātības pasākumu novērtējums” veica personu apvienības, kuru veido SIA „Projektu un kvalitātes vadība” un SIA „Attīstības projektu institūts”, pētnieku grupa:

projekta vadītāja – Evija Eglīte (maģistra grāds sociālajās zinātnēs) projekta koordinators – Māris Krūze; pētnieks Māris Brants (maģistra grāds socioloģijā); Dr.oec. Edgars Brēķis.

Pētījuma izstrādē piedalījās Mg.soc.d. Juris Osis, Anna Jankevica (bakalaura grāds statistikā), Ilze Lukstiņa (bakalaura grāds humanitārajās zinātnēs).

Pētījuma lauka darba veikšanu, pamatojoties uz Nodarbinātības valsts aģentūras atklātā konkursa „Datu ieguves pakalpojumi”, (iepirkuma identifikācijas numurs NVA 2011/65_ESF) rezultātiem, nodrošināja SIA „Factum”.

Pētījums „NVA nodarbinātības pasākumu novērtējums” ir īstenots ar 85% Eiropas Savienības finansiālu atbalstu no Eiropas Sociālā fonda un 15% Latvijas valsts budžeta finansiālu atbalstu. Šajā pārskatā ir pausts pētnieku grupas viedoklis, un tas nekādā gadījumā nav uzskatāms par Eiropas Kopienas vai Latvijas valsts viedokļa atspoguļojumu.

KOPSAVILKUMS

Pētījumā „NVA nodarbinātības pasākumu novērtējums” ir veikta NVA īstenoto nodarbinātības pasākumu izpēte ar mērķi sniegt novērtējumu NVA nodarbinātības pasākumiem, kā arī priekšlikumus to pilnveidei. Pētījuma mērķu sasniegšanai lietota gan kvantitatīvo, gan kvalitatīvo pētījumu datu analīze. Pētījuma ietvaros novērtēta nodarbinātības pasākumu atbilstība dažādu bezdarbnieku grupu vajadzībām; izvērtēta nodarbinātības pasākumu īstenošana; veikts nodarbinātības pasākumu ietekmes uz mērķgrupu darbā iekārtošanos izvērtējums; analizēta NVA klientu apmierinātība un informētība par nodarbinātības pasākumiem. Pētījuma rezultāti ir atspoguļoti tematiski pa sadaļām. Katrā tematiskajā sadaļā ir sniegti atbilstoši dati, kas liecina par galvenajām konstatētajām likumsakarībām un secinājumiem. Pētījuma secinājumi izmantojami operatīvajā politikas plānošanā.

Atslēgas vārdi: bezdarbs, bezdarbnieks, darba tirgus, NVA nodarbinātības pasākumi.

SATURS

Kopsavilkums	2
Saturs	2
Terminu definīcijas	5
Ievads	7
1. PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA	9
2. Nodarbinātības pasākumu raksturojums.....	11
3. NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMU ATBILSTĪBA MĒRĶGRUPU VAJADZĪBĀM.....	16
3.1. Nodarbinātības pasākumu dalībnieku vajadzības	16
3.2. Pasākumi noteiktām personu grupām	18
PNPG – bezdarbniekiem ar invaliditāti	19
PNPG – nelabvēlīgā situācijā esošajiem bezdarbniekiem	21
3.3. Nodarbinātības pasākumi jauniešiem	23
Darba vieta jauniešiem.....	23
Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam.....	26
Jauniešu darba prakse.....	28
3.4. Nodarbinātības pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai	30
3.5. Secinājumi	31
4. NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMU ĪSTENOŠANAS IZVĒRTĒJUMS.....	33
4.1. Nodarbinātības pasākumu nepieciešamība	33
PNPG – bezdarbniekiem ar invaliditāti	36
PNPG – nelabvēlīgākā situācijā esošajiem bezdarbniekiem	38
Nodarbinātības pasākumi jauniešiem	39
Nodarbinātības pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai	42
4.2. Dalībnieku apmierinātība ar nodarbinātības pasākumiem	44
4.3. Nodarbinātības pasākumu vērtējums darba devēju skatījumā	59
Darba devēji, kas izmantojuši PNPG.....	59
Darba devēji, kas izmantojuši pasākumus jauniešiem.....	62

4.4. Secinājumi	63
5. NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMU IETEKMES UZ MĒRĶGRUPU DARBĀ IEKĀRTOŠANOS IZVĒRTĒJUMS	65
PNPG bezdarbniekiem ar invaliditāti	66
Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam	69
Darba vieta jauniešiem	69
Jauniešu darba prakse	70
Nodarbinātības pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai	71
Secinājumi	73
6. KLIENTU INFORMĒTĪBAS PAR NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMIEM IZVĒRTĒJUMS	74
Secinājumi	77
7. SECINĀJUMI UN IETEIKUMI	78
Pasākumi noteiktām personu grupām	78
Nodarbinātības pasākumi jauniešiem	80
Nodarbinātības pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai	81
Darba devēji	82

TERMINU DEFINĪCIJAS

Bezdarbnieks – persona, kas pēc reģistrēšanās Nodarbinātības valsts aģentūrā atbilstoši Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma nosacījumiem, ir ieguvusi bezdarbnieka statusu.

Fokusgrupas diskusija – viena no kvalitatīvo pētījumu metodēm, kur vienlaicīgi par kādu tēmu vai jautājumu tiek intervēti vairāki cilvēki, notiek komunikācija ne tikai starp moderatoru (diskusijas vadītāju) un respondentiem, bet arī pašu diskusijas grupas dalībnieku savstarpējā mijiedarbība. Iepriekš netiek sagatavoti detalizēti jautājumi, bet tiek noteikts tēmu loks, kas jāpārrunā (t.s. diskusijas vadlīnijas), lai noskaidrotu dalībnieku viedokli katrā no jautājumiem. Vienas fokusgrupas diskusijas garums parasti ir aptuveni viena stunda, vienā diskusijā piedalās 8–12 cilvēki. Tās laikā parasti tiek veikts video un audio ieraksts, lai pēc diskusijas beigām varētu veikt detalizētu diskusijas analīzi.

Respondents – cilvēks, kas aptaujā vai intervijā sniedz atbildi uz uzdotajiem jautājumiem.

Nodarbinātības valsts aģentūra (turpmāk tekstā NVA) – labklājības ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas izveidota, lai īstenotu valsts politiku bezdarba samazināšanas un bezdarbnieku, darba meklētāju un bezdarba riskam pakļauto personu atbalsta jomā. Ministrs NVA pārraudzību īsteno ar Labklājības ministrijas starpniecību.

NVA nodarbinātības aģents – NVA darbinieks, kas konsultē bezdarbniekus, darba meklētājus par aģentūras pakalpojumiem, izvērtē klienta vajadzības un pieņem lēmumu par bezdarbnieka un darba meklētāja statusa piešķiršanu un zaudēšanu, apstrādā iesniegumu un dokumentu datus informācijas sistēmās.

Kvantitatīvās metodes – pētījumu metodes, ar kuru palīdzību iegūst kvantitatīvu, skaitlisku informāciju par kādas parādības izplatību, meklē atbildes uz jautājumiem – cik daudz? cik bieži? cik liela daļa no..? Biežāk izmantotās kvantitatīvo pētījumu metodes ir tiešā intervija, telefonintervija, anketēšana un interneta aptauja.

Kvalitatīvās metodes – pētījumu metodes, ar kuru palīdzību iegūst informāciju par kādas parādības būtību un dažādiem aspektiem, pēta viedokļu dažādību, meklē atbildes uz jautājumiem – kāpēc? kā? Biežāk izmantotās kvalitatīvo pētījumu metodes ir dziļās intervijas, fokusgrupu diskusijas, novērošana un dokumentu analīze.

Aktīvās darba tirgus politikas pasākumi – aktīvās darba tirgus politikas pasākumi ir aktīvie nodarbinātības pasākumi un preventīvie bezdarba samazināšanas pasākumi.

Aktīvie nodarbinātības pasākumi – aktīvie nodarbinātības pasākumi ir:

- profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana;
- algoti pagaidu sabiedriskie darbi;
- pasākumi konkurētspējas paaugstināšanai;
- pasākumi noteiktām personu grupām (turpmāk – PNPG);
- pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai;
- darba izmēģinājumi darba vietā, kas dod iespēju noteikt profesionālo piemērotību;

- apmācība pie darba devēja;
- kompleksie atbalsta pasākumi;
- citi Eiropas Savienības struktūrfondu ietvaros paredzētie pasākumi.

Preventīvie bezdarba samazināšanas pasākumi – preventīvie bezdarba samazināšanas pasākumi ir:

- karjeras konsultācijas;
- komersantu nodarbināto personu un pašnodarbināto kvalifikācijas paaugstināšana, pārkvalifikācija un tālākizglītība;
- komersantu nodarbināto personu reģionālās mobilitātes veicināšana;
- valsts valodas apguves veicināšana;
- apmācības programmas pieaugušo iesaistei mūžizglītībā;
- apmācības programmas bezdarba riskam pakļautām nodarbinātām personām;
- citi Eiropas Savienības struktūrfondu ietvaros paredzētie pasākumi.

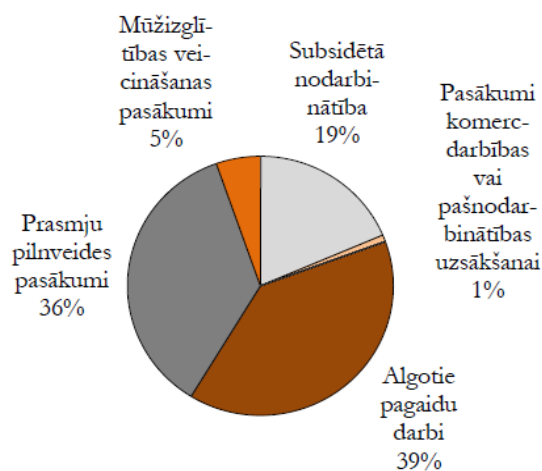
IEVADS

Latvijas izvirzītais kvantitatīvais mērķis ES 2020 stratēģijas īstenošanas kontekstā ir līdz 2020. gadam sasniegt nodarbinātības līmeni 20–64 gadu vecuma grupā 73% apmērā. Mērķa sasniegšanai plānoti politikas virzieni gan darbaspēka piedāvājuma, gan darbaspēka pieprasījuma pusē. Ekonomiskās izaugsmes gados pieprasījums pēc aktīvās darba tirgus politikas pasākumiem bija mazinājies, bet 2009. gadā sakarā ar būtisko bezdarba pieaugumu tas ievērojami pieauga. Arī 2010. un 2011. gadā pieprasījums saglabājās augstā līmenī. Aktīvos nodarbinātības pasākumos kopumā 2007. gadā tika iesaistīti 64,6 tūkst., 2008. gadā – 84,8 tūkst., 2009. gadā – 237,9 tūkst. bezdarbnieku, savukārt 2010. gadā – 269,2 tūkst., 2011. gadā – 287,5 tūkst., 2012. gada 1. ceturksnī – 57,6 tūkst. bezdarbnieku (viens bezdarbnieks var tikt iesaistīts vairākās aktivitātēs)¹.

Pakāpeniska ekonomisko aktivitāšu palielināšanās pozitīvi ietekmē situāciju darba tirgū – pieaug nodarbinātība, un mazinās krīzes izraisītais augstais bezdarbs. Tajā pašā laikā atsevišķas iedzīvotāju grupas, īpaši personas ar zemu izglītības līmeni un kvalifikāciju, gados vecāki cilvēki, kā arī jaunieši, situācijas uzlabošanos izjūt vājāk un tām ir nepieciešams atbalsts, lai iesaistītos darba tirgū.

NVA ir valsts politikas īstenoāja bezdarba samazināšanas un bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta jomā. Pildot savas funkcijas, NVA darba tirgū ietekmē gan ar aktīvajiem nodarbinātības pasākumiem, gan ar preventīvajiem bezdarba samazināšanas pasākumiem.

NVA darba tirgus politikas pasākumu finansējuma sadalījums 2011. gadā

¹ Ziņojums par Latvijas tautsaimniecības attīstību. LR EM 2012. gada jūnijs.

Šajā pētījumā, kurš tiek veikts ar mērķi sniegt novērtējumu NVA nodarbinātības pasākumiem, kā arī priekšlikumus tos pilnveidei, ir analizēti tieši NVA īstenotie nodarbinātības pasākumi. Saskaņā ar vienošanos NVA pētījuma ietvaros novērtēti šādi NVA īstenotie aktīvie nodarbinātības pasākumi:

- Pasākumi noteiktām personu grupām (subsīdētās nodarbinātības pasākumi).
- Pasākums „Darba vieta jauniešiem” (viens no kompleksiem atbalsta pasākumiem).
- Pasākums „Jauniešu darba prakse” (viens no kompleksiem atbalsta pasākumiem, kas tika īstenots pirms pasākuma „Darba vieta jauniešiem”, laika posmā no 2010. līdz 2011.gadam).
- Pasākums „Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam” (viens no kompleksiem atbalsta pasākumiem).
- Pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai.

Pētījuma struktūra paredz šādu nodarbinātības pasākumu īstenošanas aspektu analīzi:

- Nodarbinātības pasākumu atbilstība mērķgrupu vajadzībām.
- Nodarbinātības pasākumu īstenošanas izvērtējums.
- Nodarbinātības pasākumu ietekmes uz mērķgrupu darbā iekārtošanos izvērtējums.
- Klientu informētības par nodarbinātības pasākumiem izvērtējums.

Pētījuma rezultāti ir atspoguļoti tematiski pa sadaļām. Katrā tematiskajā sadaļā ir sniegti atbilstoši dati, kas liecina par galvenajām konstatētajām likumsakarībām un secinājumiem. Pētījuma beigās apkopoti svarīgākie secinājumi un sniegti ieteikumi NVA īstenoto nodarbinātības pasākumu pilnveidošanai.

1. PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA

Lai iespējami vispusīgi izvērtētu NVA nodarbinātības pasākumus, tika pielietotas šādas metodes:

- 1) telefonintervijas;
- 2) fokusgrupu diskusijas;
- 3) NVA datubāzu analīze;
- 4) ekspertu diskusija.

Saskaņā ar pētījuma dizainu šīm metožu kopumam bija jānodrošina gan objektīva, gan subjektīva informācija par pētāmo tēmu:

- 1) klientu viedoklis;
- 2) citu iesaistīto pušu – darba devēju, politikas veidotāju, ekspertu – skatījums;
- 3) objektīvā informācija, kas pieejama NVA datubāzē.

Pētījuma gaitā tika veiktas **telefonintervijas** ar bezdarbniekiem, kas piedalījušies NVA nodarbinātības pasākumos.

Bezdarbnieku telefonintervijas tika veiktas ar mērķi noskaidrot un precizēt galvenās nodarbinātības pasākumu dalībnieku vajadzības un pasākumu atbilstību tām, kā arī izzināt pasākumu dalībnieku vērtējumu par nodarbinātības pasākumu īstenošanu, nepieciešamību, apmierinātību un informētību. No 3549 atlasītiem kontaktiem mērķgrupai bija derīgi 3292. Kopumā tika saņemti 1934 respondenti, veiktas 1118 intervijas, no kurām derīgas (pabeigtas) – 1059.

Fokusgrupu diskusijas tika organizētas detalizētai kvalitatīvās informācijas ieguvei par tiem jautājumiem, kuri nesniedza pietiekami daudz informācijas aptaujas rezultātā. Līdz ar to sākotnējās fokusgrupu diskusiju vadlīnijas, kas pasūtītājam tika iesniegtas, uzsākot pētījumu, vēlāk tika precizētas. Precizējumi skāra gan grupu atlasī, gan diskusiju saturu.

Tika veiktas fokusgrupu diskusijas šādās mērķa grupās:

- 1) Darba devēji, kuri iesaistījušies jauniešu nodarbinātības atbalsta programmās.
- 2) Darba devēji, kuri iesaistījušies pasākumos noteiktām personu grupām (subsīdētās nodarbinātības pasākumos bezdarbniekiem ar invaliditāti un nelabvēlīgākā situācijā esošajiem bezdarbniekiem – ilgstošajiem bezdarbniekiem, gados vecākiem cilvēkiem u.c.).
- 3) Dalībnieki, kas piedalījušies komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanas pasākumos.

- 4) Jaunieši, kas ir izmantojuši NVA pakalpojumus un piedalījušies dažādos NVA īstenotajos nodarbinātības pasākumos.
- 5) Cilvēki ar invaliditāti, kas ir izmantojuši NVA pakalpojumus un piedalījušies dažādos NVA īstenotajos nodarbinātības pasākumos.
- 6) Dalībnieki, kas piedalījušies pasākumos noteiktām personu grupām.

Fokusgrupu diskusijas notika no 2012.gada 23. jūlija līdz 2012.gada 14. augustam ar NVA saskaņotās diskusiju norises vietās – Rīgā, Daugavpilī, Ventspilī un Limbažos.

Ekspertu diskusija bija pētījuma par NVA nodarbinātības pasākumiem noslēdzošais posms. Ekspertu diskusijas mērķis bija galveno pētījumā konstatēto problēmu precizēšana, kā arī ekspertu priekšlikumu apkopošana.

Diskusija tika sadalīta četros tematiskos blokos:

- Nodarbinātības pasākumu atbilstība mērķgrupu vajadzībām, priekšlikumi uzlabojumiem.
- Nodarbinātības pasākumu līdzšinējā efektivitāte, priekšlikumi tās uzlabošanai.
- Nodarbinātības pasākumu īstenošanas un ieviešanas mehānisma izvērtējums, priekšlikumi uzlabošanai.
- Nodarbinātības pasākumu informētības izvērtējums, priekšlikumi uzlabošanai.

Diskusijas rezultātā tika apkopoti secinājumi un priekšlikumi. Diskusijas gaitā īpaša uzmanība tika pievērsta ekspertu priekšlikumu izvērtējumam, rodot praktiski pielietojamus, operatīvus risinājumus.

Ekspertu diskusija notika 2012. gada 25. septembrī Rīgā.

2. NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMU RAKSTUROJUMS

Pētījumā tika analizēti šādi NVA īstenotie aktīvie nodarbinātības pasākumi:

- Pasākumi noteiktām personu grupām (subsīdētās nodarbinātības pasākumi).
- Pasākums „Darba vieta jaunietim” (viens no kompleksiem atbalsta pasākumiem).
- Pasākums „Jauniešu darba prakse” (viens no kompleksiem atbalsta pasākumiem, kas tika īstenots pirms pasākuma „Darba vieta jaunietim” laika posmā no 2010. līdz 2011.gadam).
- Pasākums „Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam” (viens no kompleksiem atbalsta pasākumiem).
- Pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai.

Aktīvais nodarbinātības pasākums „**Pasākums noteiktām personu grupām**” izstrādāts, pamatojoties uz NVA iepriekšējos gados organizētajiem valsts līdzfinansētajiem nodarbinātības pasākumiem, un tiek līdzfinansēts ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu projekta "Pasākumi noteiktām personu grupām" ietvaros. Tā mērķis ir bezdarbnieku nodarbināšana valsts līdzfinansētajās darbavietās, lai palīdzētu bezdarbniekiem izprast darba tirgus prasības, veicinātu mērķa grupu bezdarbnieku iekļaušanos sabiedrībā un iekārtošanos pastāvīgā darbā. Pasākums tiek īstenots atbilstoši darba devēja noteiktajām izglītības un darba pieredzes prasībām, subsīdētajās darba vietās iesaistot darbspējas vecuma mērķa grupu bezdarbniekus, kas vēlas strādāt profesijā, kurā ir iegūta izglītība vai darba pieredze, vai arī profesijā, kurā nav iegūta ne izglītība, ne darba pieredze.

NVA organizē pasākumu šādu mērķa grupu bezdarbniekiem:

- Nelabvēlīgākā situācijā esošiem darba ņēmējiem (ieguvuši bezdarbnieka statusu):
 - ilgstošajiem bezdarbniekiem – personām, kurām iepriekšējos sešos mēnešos nav bijis regulāri apmaksāta darba (personas, kuras reģistrējušās NVA un ieguvušas bezdarbnieka statusu vismaz sešus mēnešus);
 - personām ar zemu izglītības līmeni – kuras nav ieguvušas vispārējo vidējo izglītību vai profesionālo kvalifikāciju;
 - gados vecākām personām (50 gadi un vairāk, līdz pensionēšanās vecuma sasniegšanas);
 - personām, kurām kā vientuļajiem pieaugušajiem ir viens vai vairāki apgādājāmie;
 - personām, kuras pieder etniskām minoritātēm un kurām ir jānostiprina valodas zināšanas, profesionālās zināšanas vai profesionālā pieredze, lai palielinātu savas iespējas iegūt pastāvīgu darbu;
 - personām, kurām 24 mēnešus vai ilgāk nav bijis darba.
- Personām ar invaliditāti (turpmāk – bezdarbnieki ar invaliditāti).

- Citām politikas plānošanas dokumentos noteiktajām mērķa grupām, ja izdots attiecīgs NVA rīkojums.

Pasākumu bezdarbniekiem ar invaliditāti var organizēt, paredzot, ka bezdarbnieks ar invaliditāti tiks nodarbināts viņa norādītajā dzīvesvietā. Bezdarbnieki ar invaliditāti nepieciešamības gadījumā pasākuma laikā var saņemt ergoterapeitu, surdotulku, asistentu pakalpojumus. Viena mērķa grupas bezdarbnieka iesaistes ilgums pasākumā, ieskaitot ikgadējos apmaksātos atvaļinājumus, ir no 12 līdz 36 mēnešiem (atkarībā no mērķa grupas, vislielākais iesaistes ilgums ir personām ar invaliditāti – līdz 36 mēnešiem).

Aktīvais nodarbinātības pasākums „**Darba vieta jauniešiem**” tiek līdzfinansēts ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu projekta "Kompleksi atbalsta pasākumi" ietvaros. Tā mērķis ir integrēt jauniešu bezdarbnieku (vecumā no 18 līdz 24 gadiem) darba tirgū, vienlaikus veicinot pastāvīgas darba vietas izveidi un jauniešu pastāvīgu nodarbinātību. Pasākumā var piedalīties NVA reģistrētie jaunieši – bezdarbnieki vecumā no 18 līdz 24 gadiem, kas atbilst vismaz vienam no šādiem kritērijiem:

- bezdarbnieka statuss ir vismaz 4 mēneši;
- ir pēc bērna kopšanas atvaļinājuma (tēvs vai māte);
- ir noteikta invaliditāte.

Jaunietis – bezdarbnieks, strādājot pie darba devēja pieredzējuša darba vadītājā uzraudzībā, attīsta darba iemaņas un prasmes, iegūst darba pieredzi. Ar jauniešu tiek noslēgts darba līgums uz 9 mēnešiem un katru mēnesi tiek maksāta darba alga, kas nevar būt mazāka par valstī noteikto minimālo algu – 200 Ls mēnesī. Darba devējs veic visas valstī noteiktās nodokļu iemaksas. Darba vieta jauniešiem netiek organizēta nekvalificētos un mazkvalificētos darbos, piemēram, sētnieku, apkopēju un citos līdzīgos darbos. Par jauniešu darbā iekātošanu darba devējs 9 mēnešus saņem dotāciju jaunieša – bezdarbnieka – algai 100 Ls mēnesī (par jauniešu ar invaliditāti – 150 Ls) pirmo sešu mēnešu laikā un 50 latus mēnesī (par jauniešu ar invaliditāti – 100 Ls) pēdējo trīs mēnešu laikā proporcionāli nostrādātajam laikam. Darba devējam jaunieša – bezdarbnieka – darba algai ir jānodrošina papildu finansējums, jo darba samaksa nevar būt zemāka par valstī noteiktās minimālās algas apmēru.

Darba devējs saņem dotāciju 50 % apmērā no valstī noteiktās minimālās mēneša darba algas darba vadītāja atalgojumam piecu jauniešu bezdarbnieku nodarbināšanai (viens darba vadītājs var vadīt darbu ne vairāk kā pieciem jauniešiem bezdarbniekiem, attiecīgi par viena jaunieša bezdarbnieka darba vadīšanu saņemot vienu piekto daļu no tam paredzētās darba algas dotācijas). Darba devējs saņem arī finanšu līdzekļus par izdevumiem veselības pārbaužu veikšanai, kas paredzētas normatīvajos aktos par obligātajām veselības pārbaudēm. Tāpat darba devējam ir paredzēti finanšu līdzekļi (līdz 500 Ls) par darba vietas pielāgojumu veikšanu tiem jauniešiem, kuriem ir invaliditāte, un pielāgojumu nepieciešamību apstiprinājis ergoterapeits.

Nodarbinātības pasākums „Jauniešu darba prakse” tika īstenots projekta "Kompleksi atbalsta pasākumi" ietvaros un līdzfinansēts ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu. Pasākuma mērķa grupa bija jaunieši bezdarbnieki vecumā no 18 līdz 24 gadiem ar pamata, vidējo vai augstāko izglītību (t.sk profesionālo), kuri pēc izglītošanās nav sākuši strādāt vai strādājuši ne ilgāk kā pusgadu un iepriekš nav bijuši iesaistīti konkrētos NVA aktīvajos nodarbinātības pasākumos («Apmācība darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai, ja darba devējs ir pašvaldība» jeb tā dēvētā «100 Ls stipendiātu programma», «Pasākumos noteiktām personu grupām» jeb subsidētajā nodarbinātībā, «Apmācībā pie darba devēja tam vajadzīgā speciālista sagatavošanā» un «Darba izmēģinājumos»). Pasākumam varēja pieteikties šādas darba devēju grupas:

- komersanti,
- pašnodarbinātās personas,
- biedrības vai nodibinājumi, to skaitā nevalstiskās organizācijas (izņemot politiskas partijas).

Jauniešu darba prakses organizēšanai bija paredzēts finansējums ikmēneša stipendijai 120 latu apmērā (no tās netika aprēķināti nodokļi) par viena mēneša darba prakses un teorētiskās apmācības dienām. Bija paredzēts atalgojums darba prakses vadītājam – 18 latu mēnesī par vienu apmācāmo jauniešu, kas strādā ar darba praksē iesaistītajiem jauniešiem (viens darba vadītājs var vadīt darba praksi pieciem jauniešiem vai mazākam jauniešu skaitam). Pasākuma ietvaros tika segti teorētisko apmācību izdevumi, bet ne vairāk kā 300 latu apmērā par vienu darba prakses vietu, kā arī izdevumi par veselības pārbaudi veikšanu jauniešiem, kuras paredzētas normatīvajos aktos par obligātajām veselības pārbaudēm. Ja bija nepieciešams darba prakses vietu pielāgot jauniešiem, kuram noteikta invaliditāte (atbilstoši ergoterapeita atzinumam), izdevumi tika segti 500 latu apmērā par vienu darba prakses vietu, kā arī segti izdevumi par surdotulku, asistentu, ergoterapeitu un citu speciālistu pakalpojumiem bezdarbniekam, kuram noteikta invaliditāte. Jaunieši darba praksēs varēja iesaistīties no 6 līdz 12 mēnešiem.

Pasākuma īstenošanas gaitā 2010.gadā Labklājības ministrija veica pasākuma ieviešanas efektivitātes izpēti, kā arī 2010.gada 21. un 22.septembrī norisinājās divpusējs pieredzes apmaiņas pasākums „Jauniešu nodarbinātība Latvijā un Austrijā”. Pasākuma izpētes rezultātā tika secināts, ka šāda jauniešu prakses atbalsta sistēma piesaista pasākumā komersantus, kas pasākuma ietvaros jauniešiem izmaksājamo stipendiju uztver kā darba algas aizstājēju, un šādi saskata iespēju samazināt savus izdevumus, nevis sagatavot un piesaistīt uzņēmuma attīstībai nepieciešamo darba spēku. Vienlaikus pasākuma atbildības forma – stipendija, nenodrošināja jauniešu ilgtermiņa sociālo drošību, jo pasākuma norises laikā netika maksātas sociālās apdrošināšanas iemaksas. Papildus, ja netiek slēgts darba līgums, jauniešiem praksē laikā nav sociāli apdrošināti pret nelaimes gadījumiem darbā (pasākumā „Darba prakses jauniešiem” gan pret šo risku tika iegādāta atsevišķa apdrošināšana). Līdz ar to, lai novērstu galvenos iepriekš minētā pasākuma trūkumus un jauniešiem sniegtu efektīvāku atbalstu, „Darba prakses jauniešiem” pasākums tika aizstāts ar pasākumu „Darba vieta jauniešiem”, veicot atbilstošus precizējumus normatīvajā regulējumā.

Nodarbinātības pasākuma „**Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam**” mērķis ir veicināt jauniešu bezdarbnieku darbošanos sabiedrības labā un sniegt atbalstu biedrībām un nodibinājumiem, kuras organizē jauniešu bezdarbnieku iesaistīšanos brīvprātīgā darbā, lai nodrošinātu biedrības vai nodibinājuma aktivitātes. Brīvprātīgā darba mērķa grupa ir jaunieši bezdarbnieki vecumā no 18 līdz 24 gadiem, kuri ir reģistrējušies NVA kā bezdarbnieki un kuri:

- izteikuši vēlmi dalībai brīvprātīgā darbā, un tā reģistrēta informācijas sistēmā;
- atrodas NVA filiāles uzskaitē, kuras administratīvajā teritorijā tiks organizēts pasākums;
- atbilst biedrības vai nodibinājuma izvirzītajām vēlmēm attiecībā uz bezdarbnieka darba pieredzi un izglītību.

NVA brīvprātīgo darbu organizē un īsteno sadarbībā ar biedrībām un nodibinājumiem.

Pasākuma ietvaros paredzēti finanšu līdzekļi bezdarbnieka ikmēneša stipendijai 40 latu apmērā vai ikmēneša stipendijai 60 latu apmērā, ja bezdarbniekam noteikta invaliditāte, ko izmaksā proporcionāli mēnesī nostrādātajām dienām. Tāpat paredzēti līdzekļi ar iespējamo nelaiemes gadījumu (kas var notikt pasākuma laikā ar iesaistītajiem bezdarbniekiem) apdrošināšanu saistīto izdevumu segšanai. Brīvprātīgā darba ilgums ir noteikts no viena līdz sešiem mēnešiem, bet atkārtoti iesaistīties šādā pasākumā jaunieši bezdarbnieki varēs ne ātrāk kā 12 mēnešus pēc iepriekšējās dalības brīvprātīgajā darbā pabeigšanas vai bezdarbnieka atskaitīšanas no brīvprātīgā darba neattaisnotu kavējumu dēļ.

Pasākuma „**Pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai**” mērķis ir sniegt konsultatīvus un finanšu atbalsta pasākumus, kas palīdz bezdarbniekiem ar iepriekšēju sagatavotību un ievirzi komercdarbības veikšanā uzsākt komercdarbību vai pašnodarbinātību. Pasākumā var iesaistīties NVA reģistrētie bezdarbnieki, kas atbilst vismaz vienam no šādiem kritērijiem:

- ir ieguvuši profesionālo vidējo izglītību vai augstāko izglītību uzņēmējdarbības, biznesa vadības vai citā tām pielīdzināmā jomā;
- ir apguvuši profesionālās izglītības programmas, kas nodrošina nepieciešamās zināšanas uzņēmējdarbības vadības jomā;
- ir ieguvuši profesionālo vidējo izglītību vai augstāko izglītību un apguvuši neformālās izglītības programmu ar uzņēmējdarbības vadību saistītā jomā.

Pasākuma laikā bezdarbnieki saņem šādu palīdzību un atbalstu komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai:

- Konsultācijas biznesa plāna sagatavošanā un izstrādāšanā (20 konsultāciju 6 nedēļu laikā).
- Ja NVA izraudzīts eksperts devis pozitīvu slēdzienu par biznesa plāna dzīvotspēju un nepieciešamo NVA atbalstu – konsultācijas biznesa plāna īstenošanas pirmajā pašnodarbinātības vai komercdarbības gadā (20 konsultāciju), kā arī komercdarbības dotāciju biznesa plāna īstenošanai – ne vairāk kā 2000Ls atbilstoši apstiprinātajai

biznesa plāna tāmei. Eksperts arī uzrauga atbalsta saņēmēja biznesa plāna īstenošanu 24 mēnešu periodā.

- Kad uzsāk biznesa plāna īstenošanu, saņem mēneša dotāciju pasākuma īstenošanas sākumposmā (pirmajos sešos mēnešos) – valstī noteiktās minimālās darba algas apmērā.

3. NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMU ATBILSTĪBA MĒRĶGRUPU

VAJADZĪBĀM

Lai noskaidrotu NVA klientu viedokli par NVA organizētajiem nodarbinātības pasākumiem un to atbilstību mērķgrupu vajadzībām, vispirms tika organizētas NVA klientu telefonintervijas. Pēc aptauju noslēgšanās un primārās datu analīzes jautājumi, uz kuriem aptauju dati nespēja sniegt pilnīgas atbildes vai kurus padziļināti izpētīt ļauj kvalitatīvās metodes, tika precizēti fokusgrupu diskusijās. Sīkāks pielietoto metožu izklāsts pieejams šī dokumenta sadaļā „Metodoloģija”.

Lasītāju ērtībai norādām, ka šajā nodaļā ir atspoguļoti gan telefonaptaujas, gan fokusa grupu diskusijas rezultāti. Aptaujas „Nodarbinātības pasākumus izmantojušo personu telefonintervijas” izlasē tika proporcionāli iekļauti tādi NVA klienti, kuri ir piedalījušies dažādos NVA īstenotajos nodarbinātības pasākumos. Padziļinātas analīzes veikšanai ar mērķi iegūt precīzētu informāciju ne tikai klientiem bezdarbniekiem, kuri piedalījušies nodarbinātības pasākumos, bet arī no darba devējiem, kuri bija iesaistījušies nodarbinātības pasākumu programmās, tika veiktas 15 fokusgrupu diskusijas un 3 padziļinātas intervijas.

Vispirms tiek raksturotas visu nodarbinātības pasākumu dalībnieku vajadzības kopumā un tad tās tiek analizētas atbilstoši trim nodarbinātības pasākumu grupām – PNPG, pasākumi jauniešiem un pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai.

3.1. NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMU DALĪBNIĒKU VAJADZĪBAS

Par nepieciešamākajām prasmēm, lai konkurētu Latvijas darba tirgū, nodarbinātības pasākumu dalībnieki atzīst valodu un datora lietošanas prasmes, kā arī komunikācijas un saskarsmes prasmes – 37,8% respondentu par nozīmīgākajām atzīst angļu valodas prasmes, 27,3% – datora lietošanas prasmes, 24,5% – krievu valodas, bet 19,2% – latviešu valodas prasmes (14,0% latviešu, 39,6% krievu un 29,0% citas tautības respondentu). 20,4% respondentu kā nozīmīgas min komunikācijas un saskarsmes prasmes.

3.1. attēls Vajadzības kopumā nodarbinātības pasākumos piedalījušos vidū.

Jaunieši (vecumā līdz 24 gadiem) biežāk kā nozīmīgas min krievu valodas (32,0% jauniešu) un komunikācijas un saskarsmes (25,6% jauniešu) prasmes. Tāpat jaunieši kā nozīmīgu atzīst prakses un pieredzes esamību (13,2% jauniešu).

Pašnodarbinātie respondenti biežāk izsaka nepieciešamību pēc uzņēmējdarbības pamatu zināšanām (21,7% pašnodarbināto respondentu). Pašnodarbināto respondentu vidū biežāk vajadzību pēc latviešu, krievu un angļu valodām, kā arī datorprasmēm izsaka respondenti, kuri atzīmējuši, ka ir nodarbināti (vai nu pasākuma ietvaros, vai pēc tā beigām) kā noteiktas nozares speciālisti (ar iegūtu vismaz augstāko profesionālo izglītību).

Analizējot pētījuma rezultātus reģionālā griezumā, latviešu valodas prasmes kā nepieciešamas biežāk tiek minētas Latgalē (24,9% Latgalē dzīvojošo respondentu), Zemgalē biežāk nekā citur par aktuālām atzītas krievu (32,7%) un vācu valodas (13,9%) prasmes. Kurzemē dzīvojošie respondenti salīdzinoši biežāk min zināšanas un prasmes (19,8%), kā arī praksi un pieredzi (18,1%) vispārīgā līmenī.

Aptaujas rezultāti liecina, ka gandrīz puse – 46,7% aptaujāto nodarbinātības pasākumu dalībnieku uzskata, ka sekmīgai darba atrašanai viņiem zināšanu un prasmju nepietrūkst vai drīzāk nepietrūkst, savukārt uzskatu, ka tiem pietrūkst vai drīzāk pietrūkst kādas zināšanas vai prasmes, kas nepieciešamas veiksmīgai darba atrašanai, pauž 47,3% respondentu. Pirmspensijas vecuma (55 gadi un vairāk) respondenti (55,9% pirmspensijas vecuma respondentu) un pašnodarbinātie (54,4% pašnodarbināto respondentu) biežāk norāda, ka darba atrašanai vajadzīgās prasmes tiem nepietrūkst. Tāpat biežāk uz prasmju trūkumu norāda Zemgalē dzīvojošie respondenti, savukārt vidzemnieki uz prasmju trūkumu norāda retāk.

Nosaucot galvenās zināšanas vai prasmes, kuras būtu nepieciešamas darba atrašanai, respondenti visbiežāk min angļu valodas (39,3%) un datora lietošanas (23,6%) prasmes.

3.2. attēls. Darba atrašanai nepieciešamās zināšanas un prasmes nodarbinātības pasākumos piedalījušos vidū

Pierīgā dzīvojošie biežāk nekā citi kā sev trūkstošas nosauc krievu un vācu valodas prasmes, Kurzemē – krievu valodas prasmes un darba pieredzi, bet Latgalē darba atrašanai biežāk pietrūkst latviešu valodas prasmes.

Pētījuma gaitā respondenti tika lūgti atbildēt uz jautājumu, kādās jomās ar nosaukto prasmju palīdzību viņi vēlētos atrast darbu. Visbiežāk respondenti ar nosaukto prasmju palīdzību vēlētos atrast darbu tirdzniecības (22,8%), arī grāmatvedības, audita un revīzijas (9,9%) jomā.

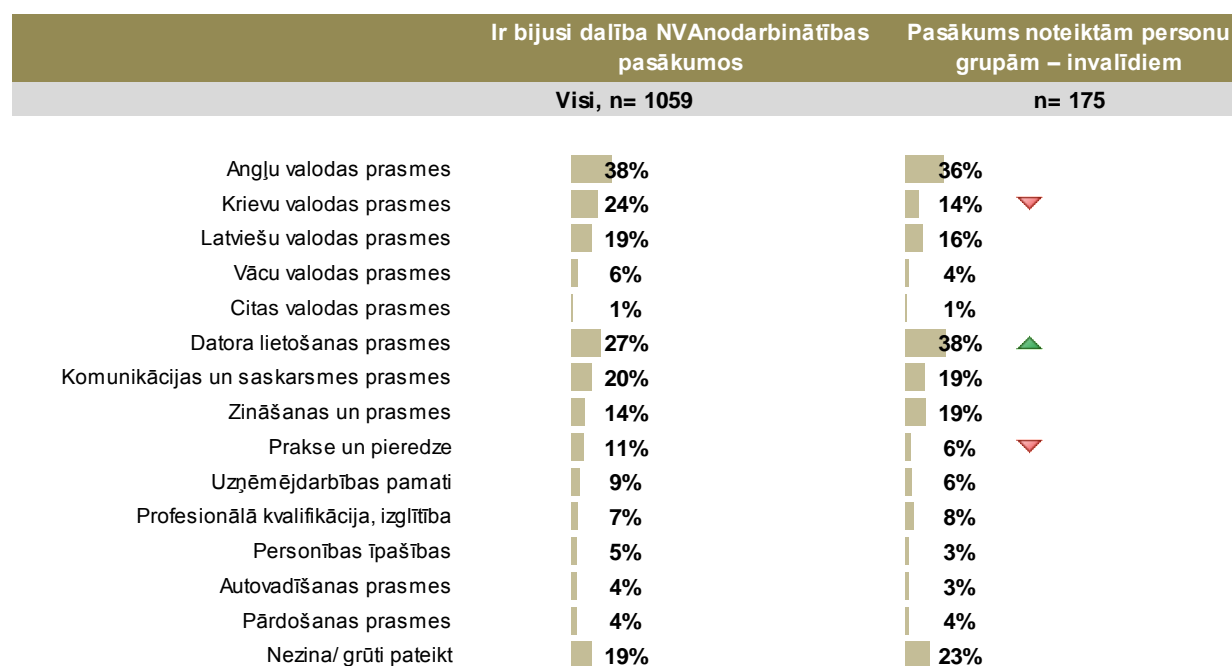
3.2. PASĀKUMI NOTEIKTĀM PERSONU GRUPĀM

Nodarbinātības pasākumu noteiktām personu grupām dalībnieku vajadzību atbilstība īstenotajiem nodarbinātības pasākumiem tika analizēta atbilstoši tām mērķa grupām, kurām NVA organizē PNPG – bezdarbnieki ar invaliditāti un nelabvēlīgākā situācijā esošie bezdarbnieki.

PNPG – bezdarbniekiem ar invaliditāti

Šīs mērķa grupas dalībnieki kā aktuālākās prasmes, lai konkurētu Latvijas darba tirgū, nosauc datora lietošanas prasmes (38,0%) un angļu valodas prasmes (35,95%) (3.3. attēls invalīdi/prasmes). Salīdzinot ar pētījumā iekļauto nodarbinātības pasākumu dalībnieku kopējo novērtējumu, šī pasākuma dalībniekiem retāk nozīmīgas šķiet krievu valodas prasmes (13,8%) un prakse, un pieredze (5,7%).

3.3. attēls. Bezdarbnieku ar invaliditāti vajadzības PNPG piedalījušos vidū

41,7% pasākuma dalībnieku uzskata, ka veiksmīgai darba atrašanai tiem zināšanu un prasmju nepietrūkst vai drīzāk nepietrūkst, savukārt 49,4% norāda, ka nepieciešamās zināšanas un prasmes pietrūkst vai drīzāk pietrūkst.

Nosaucot galvenās zināšanas vai iemaņas, kuras būtu nepieciešamas darba atrašanai, visbiežāk šīs grupas respondenti min angļu valodas (46,0%) un datora lietošanas (39,7%) prasmju trūkumu. Datora lietošanas prasmes šīs grupas respondenti min biežāk nekā citu nodarbinātības pasākumu dalībnieki.

Visbiežāk pasākuma dalībnieki ar nosaukto prasmju palīdzību vēlētos atrast darbu tirdzniecības jomā (13,4%), arī telekomunikāciju, IT pakalpojumu (12,2%), kā arī grāmatvedības, audita un revīzijas pakalpojumu jomā (10,1%).

3.4. attēls Nozares/ jomas, kurās trūkstošās zināšanas un prasmes palīdzētu atrast darbu bezdarbniekiem ar invaliditāti PNPG dalībniekiem

	Ir bijusi dalība NVAnodarbinātības pasākumos	Pasākums noteiktām personu grupām – invalīdiem
	Visi, n= 1059	n= 94
Tirdzniecība	23%	13% ▼
Grāmatvedības, audita un revīzijas pakalpojumi	10%	10%
Telekomunikāciju, IT pakalpojumi	7%	12%
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	7%	5%
Būvniecība un arhitektūra	7%	9%
Ēdināšanas pakalpojumi	6%	5%
Transports	6%	4%
Viesnīcu darbība	4%	
Rūpniecība, ražošana	4%	5%
Izglītība	4%	1%
Finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu nozare	4%	2%
Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru pakalpojumi	3%	3%
Valsts pārvalde	2%	3%
Reklāmas pakalpojumi	2%	
Veselības aprūpe	2%	1%
Enerģētika un ūdens apgāde	1%	2%
Juridiskie pakalpojumi	1%	
Prese, Radio, TV nozare	1%	1%
Izdevējdarbība, poligrāfija	1%	
Operācijas ar nekustamo īpašumu	0,3%	2%
Cita nozare/ joma	13%	21% ▲
Grūti pateikt/ Nav atbildes	14%	19%

Fokusgrupu diskusiju dalībnieki bezdarbnieki ar invaliditāti, kuri izmantojuši PNPG, atzinīgi novērtē šos pasākumus, kā galvenos ieguvumus no tā nosaucot iespēju strādāt un saņemt atalgojumu, uzturēties sabiedrībā, kā arī gūt morālo atbalstu. Gan iespēja integrēties darba tirgū, gan finansiālie apsvērumi, gan arī sociāli psiholoģiskie aspekti veido šīs programmas dalībnieku motivāciju piedalīties šajā programmā.

Fokusgrupu diskusiju rezultātu analīze reģionālā griezumā liecina, ka Ventspilī pasākuma dalībnieki kopumā ir ļoti apmierināti ar iegūto darba pieredzi un dažiem no viņiem ir iespēja turpināt savu darbu arī pēc tam, kad bezdarbnieks ir beidzis savu dalību pasākumā (bezdarbniekiem ar invaliditāti maksimālais dalības ilgums šajā pasākumā ir 36 mēneši). Savukārt Rīgā sadarbība ar darba devējiem PNPG ietvaros netiek vērtēta tik pozitīvi. Diviem fokusgrupas dalībniekiem no astoņiem ir iespēja turpināt darbu pēc projekta beigām, saņemot tādu pašu algu kā pārējiem darbiniekiem, bet tā ir mazāka nekā projekta laikā nopelnītā ikmēneša alga. Diemžēl vairākiem programmas dalībniekiem pēc dalības nodarbinātības pasākumā beigām darba devējs nesniedz iespēju strādāt, lai gan daļa no viņiem to vēlētos. Fokusgrupu diskusiju laikā tika izteikti viedokļi, ka darba devēji izmanto projektu, lai varētu nodarbināt darbaspēku, par kuru nav jāmaksā. Rīgā fokusgrupu diskusiju gaitā vairāki programmas dalībnieki atzīmē, ka viņiem programmas laikā netika izmaksātas pilnas darba algas un dažiem netika apmaksāti atvaļinājumi no darba devēja puses, priekšlaicīgi laužot līgumu. Iespējams, pamatojoties uz iepriekšminēto, vairāki PNPG dalībnieki – bezdarbnieki ar

invaliditāti – Rīgā to neuzskata par noderīgu, jo tas ir sniedzis darba ņēmējiem tikai īslaicīgu labumu un nedod ieguldījumu nākotnes nodarbinātības situācijas uzlabošanā.

PNPG – nelabvēlīgā situācijā esošajiem bezdarbniekiem

Šajā mērķa grupā ietilpst:

- personas, kurām iepriekšējos sešos mēnešos nav bijis regulāri apmaksāta darba (personas, kuras reģistrējušās NVA un ieguvušas bezdarbnieka statusu vismaz sešus mēnešus);
- personas, kuras nav ieguvušas vispārējo vidējo izglītību vai profesionālo kvalifikāciju;
- personas, kuras vecākas par 50 gadiem;
- personas, kurām kā vientuļajiem pieaugušajiem ir viens vai vairāki apgādājāmie;
- personas, kuras pieder etniskām minoritātēm un kurām ir jānostiprina valodas zināšanas, profesionālās zināšanas vai profesionālā pieredze, lai palielinātu savas iespējas iegūt pastāvīgu darbu;
- personas, kurām 24 mēnešus vai ilgāk nav bijis darba.

Šī PNPG mērķa grupas dalībnieki par nozīmīgākajām prasmēm, lai konkurētu Latvijas darba tirgū, atzīst angļu valodas (32,7%), latviešu valodas (24,0%), kā arī datora lietošanas (20,7%) prasmes. Salīdzinot ar kopējo nodarbinātības pasākumu dalībnieku novērtējumu, šī pasākuma dalībnieki retāk par aktuālām uzskata komunikācijas un saskarsmes prasmes (14,2%) un profesionālo kvalifikāciju un augstāko izglītību (2,7%).

3.5. attēls. Nelabvēlīgākā situācijā esošo bezdarbnieku vajadzības PNPG piedalījušos vidū.

A01. Jūsaprāt, kādas zināšanas vai prasmes šobrīd ir aktuālas, lai veiksmīgi konkurētu darba tirgū?

	Ir bijusi dalība NVAnodarbinātības pasākumos	Pasākums noteiktām personu grupām – nelabvēlīgākā situācijā
	Visi, n= 1059	n= 178
Angļu valodas prasmes	38%	33%
Krievu valodas prasmes	24%	19%
Latviešu valodas prasmes	19%	24%
Vācu valodas prasmes	6%	4%
Citas valodas prasmes	1%	1%
Datora lietošanas prasmes	27%	21%
Komunikācijas un saskarsmes prasmes	20%	14%
Zināšanas un prasmes	14%	11%
Prakse un pieredze	11%	12%
Uzņēmējdarbības pamati	9%	9%
Profesionālā kvalifikācija, izglītība	7%	3%
Personības īpašības	5%	3%
Autovadīšanas prasmes	4%	5%
Pārdošanas prasmes	4%	5%
Nezina/ grūti pateikt	19%	24%

49,2% pasākuma dalībnieku uzskata, ka zināšanu vai prasmju veiksmīgai darba atrašanai tiem nepietrūkst vai drīzāk nepietrūkst. To, ka vajadzīgās prasmes drīzāk pietrūkst vai pietrūkst, norāda 41,7% respondentu.

Kā nozīmīgākās zināšanas un prasmes, kuras pašiem pietrūkst darba atrašanai, šīs grupas respondenti nosauc angļu (40,6%) un latviešu valodas (31,0%) prasmes. Retāk nekā citu nodarbinātības pasākumu dalībnieki šīs grupas respondenti min krievu valodas prasmes (6,1%), bet biežāk – latviešu valodas prasmes (17,5%).

Visbiežāk pasākuma dalībnieki ar nosaukto prasmju palīdzību vēlētos atrast darbu tirdzniecībā (25,0%) un lauksaimniecībā, mežsaimniecībā vai zivsaimniecībā (18,0%).

Fokusgrupu diskusiju dalībnieki nelabvēlīgākā situācijā esošie bezdarbnieki, kuri izmantojuši PNPG, atzīst, ka pasākums nodrošina iespēju tikt nodarbinātiem vismaz uz kādu laiku un gūt kaut vai minimālus ienākumus, kā arī iespēju saņemt atbilstošu apmācību, saņemot kvalifikāciju apstiprinošus dokumentus (sertifikātus). Tomēr programmas dalībnieki uzskata, ka nodrošinājums ar darbu ir īslaicīgs un būtu nepieciešams bezdarbniekus arī pēc programmas beigām nodrošināt ar darbu. Ņemot vērā PNPG ietvaros esošo statistisko informāciju, ka darbiekārtošanās rādītājs svārstās ap 80% (bezdarbnieku ar invaliditāti gadījumā ap 70%), proti, ~80% no dalību PNPG pabeigušajiem bezdarbniekiem iekārtojās darbā 6 mēnešu laikā pēc dalības pasākumā pabeigšanas, jāsecina, ka fokusgrupās izteiktie viedokļi neliecina par vispārēju tendenci, bet drīzāk iezīmē atsevišķas problēmas. Fokusgrupu diskusiju rezultāti ļauj izdarīt secinājumu, ka bezdarbnieki nelabvēlīgā situācijā cenšas pēc iespējas izmantot PNPG, lai gūtu iespēju iekļauties darba tirgū.

Tāpat PNPG dalībnieki bezdarbnieki nelabvēlīgā situācijā atzīmē, ka pasākuma ietvaros ir guvuši arī jaunas zināšanas, ieguvuši vai uzlabojuši kvalifikāciju, kas ļauj turpināt strādāt apgūtajā profesijā.

Vērtējot finansiālo ieguvumu, programmas dalībnieki uzskata, ka PNPG ietvaros tiek nodrošināta minimāla samaksa – īslaicīgs ieguvums, kas ļauj daļēji segt nepieciešamos izdevumus. Savukārt pirmspensijas vecuma dalībnieki norādījuši, ka izdevīgāk ir iet priekšlaicīgā pensijā.

Vērtējot pasākuma nozīmi un lietderību bezdarba mazināšanā un bezdarbnieku iesaistīšanā darba tirgū, fokusgrupu diskusiju dalībnieki min kvalifikācijas nezaudēšanas iespēju, kā arī iespēju iegūt vai paaugstināt kvalifikāciju. Pozitīvas atsauksmes par pasākumu ir no tiem dalībniekiem, kuri PNPG ietvaros ieguvuši vai uzlabojuši arī savu kvalifikāciju un arī šobrīd turpina strādāt profesijā.

Kā programmas trūkums fokusgrupu diskusijās visbiežāk tiek minēts tas, ka reti ir gadījumi, kad cilvēki iegūst pastāvīgu darbu pēc pasākuma beigām. Atsevišķos gadījumos darba devēja izvirzīto prasību dēļ bezdarbnieks pēc dalības pasākumā pats atsakās no strādāšanas uzņēmumā.

3.3. NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMI JAUNIEŠIEM

Pēc vienošanās ar NVA nodarbinātības pasākumu dalībnieku vajadzību atbilstība īstenotajiem nodarbinātības pasākumiem jauniešiem tika analizēta atbilstoši šādiem pasākumiem – darba vieta jauniešiem, atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam, jauniešu darba prakse.

Darba vieta jauniešiem

Šī pasākuma dalībnieki par aktuālākajām prasmēm, lai veiksmīgi konkurētu Latvijas darba tirgū, uzskata angļu (31,7%), krievu (29,1%) un latviešu (25,6%) valodas, arī datora lietošanas (21,5%) prasmes. Salīdzinot ar kopējo nodarbinātības pasākumu dalībnieku novērtējumu, šī pasākuma dalībnieki retāk par aktuālām uzskata personības īpašības (2,2%).

3.6. attēls. Vēlmes un vajadzības pasākumā – Darba vieta jauniešiem piedalījušos vidū

	Ir bijusi dalība NVAnodarbinātības pasākumos		Darba vieta jauniešiem	
	Visi, n= 1059		n= 180	
Angļu valodas prasmes	38%	32%		
Krievu valodas prasmes	24%	29%		
Latviešu valodas prasmes	19%	26%		
Vācu valodas prasmes	6%	3%		
Citas valodas prasmes	1%	1%		
Datora lietošanas prasmes	27%	21%		
Komunikācijas un saskarsmes prasmes	20%	15%		
Zināšanas un prasmes	14%	11%		
Prakse un pieredze	11%	16%		
Uzņēmējdarbības pamati	9%	11%		
Profesionālā kvalifikācija, izglītība	7%	7%		
Personības īpašības	5%	2%	▼	1
Autovadīšanas prasmes	4%	5%		
Pārdošanas prasmes	4%	3%		
Nezina/ grūti pateikt	19%	17%		

Šī pasākuma dalībnieki retāk nekā citu nodarbinātības pasākumu dalībnieki norāda, ka darba atrašanai vajadzīgas zināšanas vai prasmes tiem nepietrūkst – šādu atbildi snieguši 29,3% aptaujāto pasākuma dalībnieku, bet 8,8% teikuši, ka zināšanu un prasmju drīzāk nepietrūkst. Savukārt to, ka vajadzīgās zināšanas un prasmes pietrūkst vai drīzāk pietrūkst, teikuši 58,5% aptaujāto pasākuma dalībnieku. Šī nodarbinātības pasākuma dalībnieki kā pašiem darba atrašanai trūkstošas prasmes visbiežāk nosauc angļu valodas (26,0%) un krievu valodas (24,0%) prasmes, kā arī profesionālo kvalifikāciju un izglītību (19,2%). Salīdzinot ar citu nodarbinātības pasākumu dalībnieku vērtējumu, šīs grupas respondenti biežāk min kvalifikācijas un izglītības, bet retāk – angļu valodas prasmes trūkumu.

3.7. attēls. Darba atrašanai nepieciešamās zināšanas un prasmes pasākumā – Darba vieta jaunietim piedalījušos vidū

	Ir bijusi dalība NVAnodarbinātības pasākumos	Darba vieta jaunietim
	Visi, n= 593	n= 121
Angļu valodas prasmes	39%	26% ▼
Datora lietošanas prasmes	24%	18%
Zināšanas un prasmes	19%	18%
Krievu valodas prasmes	17%	24%
Komunikācijas un saskarsmes prasmes	15%	19%
Prakse un pieredze	13%	18%
Profesionālā kvalifikācija, izglītība	11%	19% ▲
Autovadīšanas prasmes	10%	8%
Latviešu valodas prasmes	9%	6%
Uzņēmējdarbības pamati	8%	11%
Vācu valodas prasmes	6%	3%
Pārdošanas prasmes	6%	7%
Citas valodas prasmes	1%	2%
Personības īpašības	1%	1%
Grūti pateikt/ Nav atbildes	10%	10%

Visbiežāk aptaujātie pasākuma dalībnieki ar nosaukto prasmju palīdzību vēlētos atrast darbu tirdzniecībā (23,3%), arī grāmatvedības audita un revīzijas jomā (10,0%). Šī pasākuma dalībnieki retāk nekā citu nodarbinātības pasākumu dalībnieki vēlētos atrast darbu lauksaimniecībā, mežsaimniecībā vai zivsaimniecībā.

3.8. attēls. Nozares/ jomas, kurās trūkstošās zināšanas un prasmes palīdzētu atrast darbu pasākuma Darba vieta jauniešiem dalībnieku vidū

Ir bijusi dalība NVAnodarbinātības pasākumos		Darba vieta jauniešiem
Visi, n= 593		n= 121
Tirdzniecība	23%	23%
Grāmatvedības, audita un revīzijas pakalpojumi	10%	10%
Telekomunikāciju, IT pakalpojumi	7%	5%
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	7%	2%
Būvniecība un arhitektūra	7%	10%
Ēdināšanas pakalpojumi	6%	2%
Transports	6%	7%
Viesnīcu darbība	4%	4%
Rūpniecība, ražošana	4%	5%
Izglītība	4%	6%
Finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu nozare	4%	4%
Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru pakalpojumi	3%	4%
Valsts pārvalde	2%	2%
Reklāmas pakalpojumi	2%	4%
Veselības aprūpe	2%	1%
Enerģētika un ūdens apgāde	1%	
Juridiskie pakalpojumi	1%	2%
Prese, Radio, TV nozare	1%	2%
Izdevējdarbība, poligrāfija	1%	
Operācijas ar nekustamo īpašumu	0,3%	
Cita nozare/ joma	13%	12%
Grūti pateikt/ Nav atbildes	14%	14%

Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam

Šī pasākuma dalībnieki par aktuālākajām prasmēm, lai veiksmīgi konkurētu Latvijas darba tirgū, uzskata angļu (41,9%) un krievu valodas (35,2%) prasmes, kā arī komunikācijas un saskarsmes prasmes (28,6%). Salīdzinot ar kopējo nodarbinātības pasākumu dalībnieku novērtējumu, šī pasākuma dalībnieki biežāk kā aktuālas min krievu valodas un komunikācijas un saskarsmes prasmes, kā arī personības īpašības. Savukārt retāk šī pasākuma dalībnieki nosauc zināšanas par uzņēmējdarbības pamatiem, pārdošanas prasmes, kā arī vispārīgas zināšanas un prasmes.

3.9. attēls. Vēlmes un vajadzības pasākumā – Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam piedalījušos vidū

	Ir bijusi dalība NVAnodarbinātības pasākumos	Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam
	Visi, n= 1059	n= 187
Angļu valodas prasmes	38%	42%
Krievu valodas prasmes	24%	35% ▲ 2
Latviešu valodas prasmes	19%	20%
Vācu valodas prasmes	6%	10%
Citas valodas prasmes	1%	
Datora lietošanas prasmes	27%	32%
Komunikācijas un saskarsmes prasmes	20%	29% ▲
Zināšanas un prasmes	14%	7% ▼ 1
Prakse un pieredze	11%	9%
Uzņēmējdarbības pamati	9%	3% ▼ 1
Profesionālā kvalifikācija, izglītība	7%	6%
Personības īpašības	5%	9% ▲ 2
Autovadīšanas prasmes	4%	5%
Pārdošanas prasmes	4%	1% ▼ 1
Nezina/ grūti pateikt	19%	16%

45,9% aptaujāto pasākuma dalībnieku uzskata, ka darba atrašanai vajadzīgās zināšanas vai prasmes tiem nepietrūkst vai drīzāk nepietrūkst. Savukārt 51,1% aptaujāto atzīst, ka šādas prasmes tiem pietrūkst vai drīzāk pietrūkst. Nedaudz biežāk uz prasmju trūkumu norāda tie respondenti, kuru dalība nodarbinātības pasākumā jau ir noslēgusies – to, ka darba atrašanai vajadzīgās prasmes tiem pietrūkst vai drīzāk pietrūkst, atzīmē 49,3% pasākumu pabeigušo un 45,7% pasākumos pašlaik iesaistīto respondentu.

Nosaucot galvenās prasmes un iemaņas, kas pašiem pietrūkst veiksmīgai darba atrašanai, pasākuma dalībnieki visbiežāk min angļu valodas (33,1%) un krievu valodas (29,8%) prasmes. Salīdzinot ar citu pasākumu dalībnieku nosaukto, šie respondenti biežāk min krievu valodas prasmes, bet retāk – datora lietošanas, pārdošanas un latviešu valodas prasmes.

Visbiežāk aptaujātie pasākuma dalībnieki ar nosaukto prasmju palīdzību vēlētos atrast darbu tirdzniecībā (28,8%), arī grāmatvedības audita un revīzijas jomā (11,9%). Šī pasākuma dalībnieki retāk nekā citu nodarbinātības pasākumu dalībnieki vēlētos atrast darbu būvniecības un arhitektūras jomā, bet biežāk – veselības aprūpes jomā.

3.10. attēls. Nozares/ jomas, kurās trūkstošās zināšanas un prasmes palīdzētu atrast darbu pasākuma Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam dalībnieku vidū

	Ir bijusi dalība NVAnodarbinātības pasākumos	Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam
	Visi, n= 593	n= 108
Tirdzniecība	23%	29%
Grāmatvedības, audita un revīzijas pakalpojumi	10%	12%
Telekomunikāciju, IT pakalpojumi	7%	9%
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	7%	
Būvniecība un arhitektūra	7%	2% ▼
Ēdināšanas pakalpojumi	6%	6%
Transports	6%	6%
Viesnīcu darbība	4%	7%
Rūpniecība, ražošana	4%	5%
Izglītība	4%	3%
Finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu nozare	4%	6%
Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru pakalpojumi	3%	6%
Valsts pārvalde	2%	1%
Reklāmas pakalpojumi	2%	3%
Veselības aprūpe	2%	8% ▲
Enerģētika un ūdens apgāde	1%	2%
Juridiskie pakalpojumi	1%	3%
Prese, Radio, TV nozare	1%	1%
Izdevējdarbība, poligrāfija	1%	3%
Operācijas ar nekustamo īpašumu	0,3%	
Cita nozare/ joma	13%	11%
Grūti pateikt/ Nav atbildes	14%	11%

Jauniešu darba prakse

Šī pasākuma dalībnieki par aktuālākajām prasmēm, lai veiksmīgi konkurētu Latvijas darba tirgū, uzskata angļu (44,9%) un krievu (32,6%) valodu, datora lietošanas (25,9%), kā arī komunikācijas un saskarsmes prasmes (25,1%). Salīdzinot ar kopējo nodarbinātības pasākumu dalībnieku novērtējumu, šī pasākuma dalībnieki biežāk kā aktuālas min krievu valodas prasmes.

3.1.1. attēls. Vēlmes un vajadzības pasākumā Jauniešu darba prakse piedalījušos vidū

	Ir bijusi dalība NVAnodarbinātības pasākumos	Jauniešu darba prakse
	Visi, n= 1059	n= 194
Angļu valodas prasmes	38%	45%
Krievu valodas prasmes	24%	33%
Latviešu valodas prasmes	19%	17%
Vācu valodas prasmes	6%	9%
Citas valodas prasmes	1%	2%
Datora lietošanas prasmes	27%	26%
Komunikācijas un saskarsmes prasmes	20%	25%
Zināšanas un prasmes	14%	16%
Prakse un pieredze	11%	15%
Uzņēmējdarbības pamati	9%	6%
Profesionālā kvalifikācija, izglītība	7%	11%
Personības īpašības	5%	6%
Autovadīšanas prasmes	4%	4%
Pārdošanas prasmes	4%	6%
Nezina/ grūti pateikt	19%	14%

52% aptaujāto pasākuma dalībnieku norāda, ka tiem pietrūkst veiksmīgai darba atrašanai vajadzīgas zināšanas vai prasmes, savukārt 43,8% aptaujāto uzskata, ka šādas prasmes tiem nepietrūkst vai drīzāk nepietrūkst.

Nosaucot galvenās prasmes un iemaņas, kas pašiem pietrūkst veiksmīgai darba atrašanai, pasākuma dalībnieki visbiežāk min angļu valodas (38,9%) un krievu valodas (29,2%) prasmes. Salīdzinot ar citu pasākumu dalībnieku nosaukto, šie respondenti biežāk min krievu valodas prasmes un nepieciešamību pēc pieredzes, bet retāk – latviešu valodas prasmes.

Visbiežāk aptaujātie pasākuma dalībnieki ar nosaukto prasmju palīdzību vēlētos atrast darbu tirdzniecībā (22,3%), arī grāmatvedības audita un revīzijas jomā (12,5%).

Fokusgrupu dalībnieki bezdarbnieki, kas izmantojuši pakalpojumus jauniešiem, uzskata, ka galvenais ieguvums no š NVA īstenotajiem nodarbinātības pasākumiem jauniešiem ir reāla darba pieredze, kas var palīdzēt jauniešiem turpmākajās darba gaitās. Savukārt NVA sniegtais finansiālais atbalsts pasākumu dalībniekiem tiek minēts kā svarīgs, bet ne vienmēr pats svarīgākais izvēles faktors. To apliecina vairāku jauniešu paustais viedoklis, ka viņi būtu gatavi strādāt pie brīva darba režīma un mazāka darba apjoma arī bez finansiālā atbalsta, tikai pieredzes gūšanas nolūkā.

Pasākums Jauniešu darba prakse paredz arī teorētiskās apmācības jauniešiem. Pārsvārā apmācības veikuši paši darba devēji darba vietā. Daži programmas dalībnieki apmeklējuši arī NVA piedāvās apmācības, taču tajās tikuši pārrunāti vispārīgi jautājumi par darba ņēmēju un darba devēju attiecībām un netika runāts par lietām, kas būs nepieciešamas, uzsākot darba gaitas konkrētajos uzņēmumos.

Pēc NVA īstenoto nodarbinātības pasākumu jauniešiem dalībnieku domām, šie pasākumi ir noderīgi un jauniešu vidū tie veicina nodarbinātību, palīdz darba meklēšanas procesā un

iedrošina jauniešus uzsākt darba gaitas. Taču izskan arī viedoklis, ka nodarbinātības pasākumi jauniešiem ir tikai īslaicīgs risinājums nodarbinātības problēmai, jo pēc tam, kad dalība pasākumā beidzas, cilvēki lielākoties atkal kļūst par bezdarbniekiem.

3.4. NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMI KOMERCDARBĪBAS VAI PAŠNODARBINĀTĪBAS UZSĀKŠANAI

Šī pasākuma dalībnieki par aktuālākajām prasmēm, lai veiksmīgi konkurētu Latvijas darba tirgū, uzskata angļu valodas prasmes (30,0%) un zināšanas par uzņēmējdarbības pamatiem (25,6%). Salīdzinot ar kopējo nodarbinātības pasākumu dalībnieku novērtējumu, šī pasākuma dalībnieki biežāk kā aktuālas min personības īpašības, savukārt retāk par nozīmīgām uzskata latviešu, angļu un krievu valodu prasmes.

3.12. attēls. Vēlmes un vajadzības pasākumā komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšana piedalījušos vidū

	Ir bijusi dalība NVAnodarbinātības pasākumos	Dalība Komerccarbības pasākumā
	Visi, n= 1059	n= 178
Angļu valodas prasmes	38%	30% ▼
Krievu valodas prasmes	24%	15% ▼
Latviešu valodas prasmes	19%	11% ▼
Vācu valodas prasmes	6%	6%
Citas valodas prasmes	1%	3%
Datora lietošanas prasmes	27%	22%
Komunikācijas un saskarsmes prasmes	20%	15%
Zināšanas un prasmes	14%	19%
Prakse un pieredze	11%	7%
Uzņēmējdarbības pamati	9%	26% ▲ 2
Profesionālā kvalifikācija, izglītība	7%	5%
Personības īpašības	5%	11% ▲ 2
Autovadīšanas prasmes	4%	3%
Pārdošanas prasmes	4%	5%
Nezina/ grūti pateikt	19%	23%

Tāpat pasākuma dalībnieki biežāk apgalvo, ka darba atrašanai nepieciešamās prasmes tiem nepietrūkst – šādu atbildi snieguši 53,9% pasākuma dalībnieku. To, ka šādas prasmes tiem pietrūkst vai drīzāk pietrūkst, apgalvo 34,2% aptaujāto pasākuma dalībnieku. Visretāk uz darba atrašanai nepieciešamo prasmju trūkumu norāda tie pasākuma dalībnieki, kuri saņēmuši apstiprinājumu sava biznesa plāna īstenošanai, kas liecina, ka dotais pasākums dod nozīmīgu atbalstu nodarbinātības uzsākšanai bezdarbniekiem ar augstāku prasmju līmeni.

Visbiežāk aptaujātie pasākuma dalībnieki ar nosaukto prasmju palīdzību vēlētos atrast darbu tirdzniecībā (25,0%), arī grāmatvedībā, audita un revīzijas jomā (12,2%).

Lai gan starp fokusgrupu dalībniekiem bezdarbniekiem, kas izmantojuši pasākumus komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai un kas izstrādājuši savu biznesa plānu, atbalstu šajā programmā saņēmuši salīdzinoši nedaudzi, pasākums tiek vērtēts ļoti pozitīvi. Šī konkrētā pasākuma dalībnieki uzsver, ka pēc dalības tajā ir ne tikai iemācījušies izstrādāt biznesa plānu, bet arī cerīgi skatās nākotnē un uz izstrādātā biznesa plāna pamata meklē citas iespējas savas ieceres īstenošanai. Tie, kas saņēmuši atbalstu šīs programmas ietvaros, pasākumu vērtē kā nepieciešamu un noderīgu, jo iegūtās zināšanas palīdz patstāvīgi uzturēt un attīstīt uzņēmējdarbības prasmes (ikmēneša atskaites, algas aprēķināšana utt.).

Kā viena no problēmām, kas saistītas ar piedalīšanos pasākumā, tiek minēta nepieciešamība pēc papildu konsultācijām un diskusijām – daudziem programmas dalībniekiem noderīgas būtu konsultācijas, kas palīdzētu izvēlēties, kādu projektu rakstīt. Fokusgrupu diskusiju dalībnieki uzskata, ka noderīgas būtu arī diskusijas pašu programmas dalībnieku starpā, lai apmainītos ar vērtīgu pieredzi un informāciju, īpaši, ja uz tām tiktu uzaicināti tie pasākuma dalībnieki, kuri to jau ir pabeiguši un dalītos savā pieredzē.

Fokusgrupu diskusiju laikā dominēja viedoklis, ka biznesa plāna izstrādes un iesniegšanas procesā ir neskaidri tā vērtēšanas kritēriji – dalībnieki norāda uz biznesa plāna izvērtēšanas komisijas bieži vien subjektīvo vērtējumu, kā rezultātā nav izprasta biznesa plāna iecere. Dalībniekiem pietrūkst arī atgriezeniskās saites no komisijas puses, lai saprastu, kā uzlabot biznesa plānu gadījumā, ja tas nav ticis apstiprināts.

Pasākuma dalībnieki norāda uz ilgo biznesa plāna vērtēšanas procesu, par ko ne vienmēr tiek informēti programmas dalībnieki pirms biznesa plāna izstrādes – vērtēšana var ievilkties līdz pat 2 mēnešiem.

Arī attiecībā uz biznesa plānā paredzētā finansējuma izlietošanu pēc programmas dalībnieku domām ir nepieciešama elastīgāka pieeja, nepieprasot piešķirto finansējumu obligāti iztērēt noteiktā laika periodā, jo tikai pēc uzņēmējdarbības uzsākšanas bieži ir skaidrs, kā labāk finansējumu izmantot.

3.5. SECINĀJUMI

Nodarbinātības pasākumu dalībnieki kā visnepieciešamākās prasmes, kuras nodrošinātu konkurētspēju darba tirgū, nosaukuši valodu prasmes un datorprasmes, kā arī komunikācijas un saskarsmes prasmes. Šīs prasmes uzskatāmas kā pamatprasmes, kuras pašas par sevi negarantē iekārtošanos darbā, bet drīzāk ir kā priekšnoteikums dalībai darba tirgū.

Gandrīz puse aptaujāto nodarbinātības pasākumu dalībnieku norāda, ka sekmīgai darba atrašanai viņiem zināšanu un prasmju nepietrūkst vai drīzāk nepietrūkst (46,7%), un gandrīz tikpat uzskata, ka tiem pietrūkst vai drīzāk pietrūkst kādas zināšanas vai prasmes, kas nepieciešamas veiksmīgai darba atrašanai (47,3%). Pirmspensijas vecuma respondenti (55,9% pirmspensijas vecuma respondentu) un pašnodarbinātie (54,4% pašnodarbināto respondentu) biežāk norāda, ka darba atrašanai vajadzīgās prasmes tiem nepietrūkst.

Visi PNPG dalībnieki par aktuālākajām viņiem nepieciešamajām prasmēm uzskata datorprasmes un angļu un latviešu valodas prasmes.

Jauniešiem paredzēto nodarbinātības pasākumu dalībnieki bez jau pieminētajām prasmēm nosauc arī krievu valodas prasmes, kā arī profesionālo kvalifikāciju un izglītību.

Nodarbinātības pasākumu komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai dalībnieki par aktuālākajām prasmēm, lai veiksmīgi konkurētu Latvijas darba tirgū, uzskata angļu valodas prasmes (30,0%) un zināšanas par uzņēmējdarbības pamatiem (25,6%).

PNPG dalībnieki ar nodarbinātības pasākumu palīdzību vislabprātāk vēlētos atrast darbu tirdzniecībā.

Jauniešiem adresēto nodarbinātības pasākumu, kā arī nodarbinātības pasākumu komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai dalībnieki visbiežāk norādījuši, ka piedalījušies nodarbinātības pasākumos tādēļ, ka vēlas atrast darbu tirdzniecībā un grāmatvedības audita un revīzijas jomā.

4. NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMU ĪSTENOŠANAS IZVĒRTĒJUMS

NVA nodarbinātības pasākumu īstenošanas izvērtējuma gaitā NVA klienti – bezdarbnieki, kuri ir piedalījušies vai piedalās kādā no pētījumā iekļautajiem nodarbinātības pasākumiem, novērtēja šo pasākumu nepieciešamību, formulēja galvenos iemeslus, kādēļ viņi ir izvēlējušies piedalīties konkrētā pasākumā, kā arī sniedza priekšlikumus, ko vajadzētu uzlabot vai mainīt nodarbinātības pasākumā. Nodarbinātības pasākumu izvērtējums iekļāva arī pasākumu dalībnieku apmierinātības mērījumus.

4.1. NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMU NEPIECIEŠAMĪBA

Vērtējot NVA piedāvāto nodarbinātības pasākumu nepieciešamību, respondenti par visiem nodarbinātības pasākumiem snieguši vērtējumus, kas vidēji ir augstāki par 3 ballēm² – tātad pasākumi novērtēti kā nepieciešami. Augstākais vidējais vērtējums (3,8) sniegts pasākumiem „Darba vieta jauniešiem” un „Jauniešu darba prakse”. Vērtējumu 3,7 saņēmis pasākums noteiktām personu grupām, 3,6 – „Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam”, 3,5 – „Atbalsts komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai”. Kā nepieciešamākus respondenti tiecas vērtēt pašiem pieejamos pasākumus, kā arī labāku vērtējumu sniedz tie respondenti, kuru dalība nodarbinātības pasākumā vēl nav noslēgusies.

² Pasākumi vērtēti skalā no 1 līdz 4, kur 1 – nemaz nav nepieciešams, 2 – drīzāk nav nepieciešams, 3 – drīzāk nepieciešams, bet 4 – ļoti nepieciešams.

4.1. attēls. Nodarbinātības pasākumu nepieciešamības novērtējums nodarbinātības pasākumos piedalījušos vidū

		Visi respon- denti	DALĪBA NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMĀ					
			PNPG invalidiem	PNPG nelabvēlī- gākā situācijā	Darba vieta jaunietim	Atbalsts jauniešu brīvprātī- gajam darbam	Jauniešu darba prakse	Dalība komerc- darbības pasāku- mā
Nodarbinātības pasākums noteiktām personu grupām (subsīdētā nodarbinātība invalidiem vai citām mērķa grupām)	<i>Skaits, N</i>	1049	175	177	176	185	193	176
	Vidējais	3,7	3,9	3,8	3,7	3,5	3,6	3,6
Darba vieta jaunietim	<i>Skaits, N</i>	1048	168	176	180	186	194	176
	Vidējais	3,8	3,8	3,7	3,8	3,8	3,9	3,8
Jauniešu darba prakse	<i>Skaits, N</i>	1048	168	175	179	186	194	178
	Vidējais	3,8	3,9	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8
Komerccarbība	<i>Skaits, N</i>	1034	161	175	178	184	189	178
	Vidējais	3,5	3,6	3,6	3,4	3,4	3,5	3,7
NVA inspektoru asistentu apmācība un prakse	<i>Skaits, N</i>	977	157	164	171	174	180	160
	Vidējais	3,3	3,4	3,3	3,2	3,2	3,3	3,1
Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam	<i>Skaits, N</i>	1029	165	172	177	187	190	170
	Vidējais	3,6	3,6	3,6	3,5	3,7	3,6	3,4

25% aptaujāto nodarbinātības pasākumu dalībnieku uzskata, ka piedāvāto nodarbinātības pasākumu piedāvājums tos apmierina, un pasākumu klāstā nekas nebūtu jāmaina. Savukārt pārējo respondentu biežāk minētie ieteikumi ir – uzlabot pieejamību, mazināt rindas, piedāvāt pasākumus tuvāk dzīvesvietai (6,9%) un sniegt vairāk informācijas par nodarbinātības pasākumiem (6,8%). Retāk (16,2% gadījumu) atbildi „viss apmierina, nekas nav jāmaina” sniedz komercdarbības pasākumu dalībnieki, kuri arī biežāk par citu nodarbinātības pasākumu dalībniekiem iesaka, ka vajadzētu uzlabot pasākuma kvalitāti un organizāciju (7,1% komercdarbības pasākuma dalībnieku).

4.2. attēls. Ieteikumi NVA piedāvāto nodarbinātības pasākumu klāsta uzlabošanai

	Visi respondenti	
	Skaitis, N	Kol %
Mērķa grupai: pēc vecuma, jauniešiem	25	4%
Mērķa grupai: pēc vecuma, dažādām vecuma grupām	8	1%
Mērķa grupai: invalīdiem	4	1%
Mērķa grupai: cita mērķagrupa	3	1%
Uzlabot: pieejamību (mazināt rindas, tuvāk dzīvesvietai)	48	7%
Uzlabot: informāciju par nodarbinātības pasākumiem	51	7%
Uzlabot: pasākumu klāstu	32	4%
Uzlabot: finansiālo atbalstu	28	4%
Uzlabot: pasākumu nosacījumus	24	3%
Uzlabot: sadarbību ar darba devējiem	17	2%
Uzlabot: atbilstību tirgus pieprasījumam	24	2%
Uzlabot: vairāk darba vietu	16	2%
Uzlabot: attieksmi, individuālāku pieeju	16	2%
Uzlabot: subsidēto darba vietu skaitu	14	2%
Uzlabot: prakses vietas jauniešiem	12	2%
Uzlabot: pasākumu kvalitāti (t.sk. organizēšanas)	18	2%
Piezīme:	11	1%
Uzlabot: pasākumu saturu (vairāk praksi)	6	1%
Cita atbilde	8	1%
Viss apmierina, nekas nav jāmaina	200	25%
Neatbilstoša atbilde: atbilde attiecas uz apmācībām, kursiem	56	7%
Nav atbildes	184	27%
Bāze	757	100%

Vērtējot pasākumus, kuros paši piedalījušies, respondenti izteikuši arī viedokli, ka pasākumu norisei vajadzētu būt ilgākai – šādu atbildi biežāk sniedz PNPG un pasākuma „Darbavieta jauniešiem” dalībnieki, kā arī tie respondenti, kuriem dalība pasākumā vēl nav noslēgusies. Respondenti, kuriem nodarbinātības pasākums ir noslēdzies, salīdzinoši biežāk norāda, ka vajadzētu palielināt iespējas pēc pasākuma beigām turpināt strādāt un ieviest stingrāku darba devēju kontroli.

Respondenti visbiežāk norāda, ka lēmumu piedalīties nodarbinātības pasākumā pieņēmuši, jo vēlas atrast darbu un iekļauties darba tirgū (48,1%) un apgūt jaunas prasmes (20,9%). Lēmuma pieņemšanu ietekmē arī NVA aģenta ieteikums (18,8% gadījumu) un finansiālie apstākļi (11,4% gadījumu).

Nosaucot pozitīvos faktorus, ar kādiem saskārušies nodarbinātības pasākumu laikā, respondenti min darba pieredzes (31,5%) un jaunu draugu un paziņu (27,5%) iegūšanu, arī pasākuma lietderīgumu (24,5%) un jaunu zināšanu un iemaņu apgūšanu citā profesijā (24,0%).

Lai gūtu detalizētāku ainu par to, kā konkrētu nodarbinātības pasākumu dalībnieki vērtē atsevišķus nodarbinātības pasākumus, pievērsīsimies katram no pētījumā iekļautajiem nodarbinātības pasākumiem atsevišķi.

PNPG – bezdarbniekiem ar invaliditāti

Pasākuma dalībnieki bezdarbnieki ar invaliditāti visbiežāk norāda, ka pasākumā piedalījušies tāpēc, ka vēlējušies strādāt, atrast darbu un iekļauties darba tirgū (56,5%). 21,3% aptaujāto pasākuma dalībnieku norāda, ka pieteikties pasākumam mudinājis arī NVA aģenta ieteikums, bet 16,3% tie bijuši finansiālie apstākļi. Šīs grupas respondenti retāk nekā citu nodarbinātības pasākumu dalībnieki ar nodarbinātības pasākuma palīdzību vēlas apgūt jaunas prasmes vai paaugstināt kvalifikāciju, savukārt biežāk nekā citi min vēlmi strādāt un vēlmi būt citiem vajadzīgam.

Vērtējot, ko vajadzētu uzlabot PNPG bezdarbniekiem ar invaliditāti, 29,5% dalībnieku apgalvo, ka tos viss apmierina un neko mainīt nav vajadzības. Savukārt biežāk minētie ieteikumi ir palielināt pasākuma ilgumu (16,7%), uzlabot finansiālos nosacījumus (6,8%) un palielināt pasākuma ietvaros pieejamo darbavietu skaitu (5,7%).

4.3. attēls. Ieteikumi nodarbinātības pasākumu uzlabošanai pasākumā PNPG bezdarbniekiem ar invaliditāti piedalījušos vidū.

	Ir bijusi dalība NVAnodarbinātības pasākumos	Pasākums noteiktām personu grupām – invalīdiem
	Visi, n= 882	n= 175
Organizēšana, norise: Finansiālie nosacījumi	11%	7%
Organizēšana, norise: Ilgumu pagarināt	8%	17% ▲
Organizēšana, norise: Sniegt vairāk informācijas	2%	4%
Organizēšana, norise: Stingrāku darba devēju kontroli, atlasi	2%	1%
Organizēšana, norise: Kvalitatīvāk, profesionālāk	2%	1%
Organizēšana, norise: Uzlabot juridiskos nosacījumus	2%	1%
Organizēšana, norise: Rūpīgāku dalībnieku atlasi	1%	2%
Organizēšana, norise: Samazināt gaidīšanas laiku starp/uz pasākumiem	1%	3%
Organizēšana, norise: Atvieglot birokrātiskās procedūras	1%	1%
Organizēšana, norise: Stingrāku nodarbinātības pasākuma kontroli	1%	1%
Organizēšana, norise: Ilgumu saīsināt	1%	
Organizēšana, norise: Labākus apstākļus	1%	1%
Organizēšana, norise: Uzlabot darba devēju attieksmi	1%	1%
Organizēšana, norise: Elastīgāku darba laiku	1%	
Organizēšana, norise: Uzlabot NVA attieksmi	1%	
Saturs: Izveidot vairāk darbavietas nodarbinātības pasākumiem	6%	6%
Saturs: Atbilstošākus pasākumus jauniešiem	2%	
Saturs: Plašāku pieejamību, nodrošinājumu	1%	2%
Saturs: Pasākumus piemērotākus invalīdiem	1%	3% ▲
Cits: Iespējas turpināt strādāt	2%	2%
Cita atbilde	1%	3%
Viss labi, apmierina	36%	29%
Neatbilstoša atbilde	1%	1%
Nav atbildes	20%	23%

Nosaucot pozitīvos faktorus, ar kādiem saskārušies PNPG laikā, aptaujātie pasākuma dalībnieki min papildu darba pieredzi (26,6%), pasākuma lietderīgumu (24,3%) un kvalitāti (21,9%), kā arī iegūtus jaunus draugus un paziņas (20,7%).

Savukārt fokusgrupu diskusijās iezīmējās reģionālas atšķirības darba pieredzē, kādu bezdarbnieki ar invaliditāti ir guvuši pie darba devējiem šī pasākuma laikā. Rīgā lielākā daļa no dalībniekiem to vērtē negatīvi, kā galvenos iemeslus minot faktus, ka darba devēji nav pildījuši līguma noteikumus, netika izmaksāta pilna darba alga vai arī lūgts atnest atpakaļ daļu no algas, kura tika pārskaitīta uz darba ņēmēja kontu. Jāpiebilst, ka minētie iemesli nenorāda uz konkrētā nodarbinātības pasākuma lietderību vai tā īstenošanu. Tomēr jāatzīst, ka fokusgrupu diskusiju dalībnieki uzskata, ka NVA kontroles trūkums un informācijas neesamība par to, ko iesākt šādos gadījumos ir galvenie iemesli, kāpēc šādas situācijas tiek novērotas PNPG bezdarbniekiem ar invaliditāti. Ventspilī visi dalībnieki ir apmierināti ar darba vidi un apstākļiem, kā arī PNPG laikā gūto pieredzi. Tāpat Ventspils fokusgrupu diskusiju laikā

izskanēja pozitīvs apstiprinājums tam, ka atsevišķiem bezdarbniekiem ar invaliditāti PNPG dalībniekiem bija iespēja turpināt darbu pēc pasākuma noslēgšanās.

Neraugoties uz ļoti dažādo pieredzi kādu Rīgā un Ventspilī guvuši PNPG dalībnieki, visi atzīst, ka ieguvumi no tās ir gan finansiālais atbalsts (kaut arī ierobežotu laika periodu), gan iespēja būt sabiedrībā, komunicēt ar citiem cilvēkiem un strādāt.

Pasākuma dalībnieki gan Rīgā, gan Ventspilī pirms iesaistīšanās konkrētajā nodarbinātības pasākumā ir saskārušies ar diskrimināciju meklējot darbavietu, tāpēc sadarbību ar darba devējiem un kolektīvu PNPG ietvaros vērtē kā ļoti pozitīvu, jo viņiem ir dota iespēja pilnvērtīgi strādāt.

Neskatoties uz atsevišķiem negatīviem piemēriem Rīgā (darba devēju negodprātīga attieksme pret PNPG dalībniekiem bezdarbniekiem ar invaliditāti), kopumā konkrētā pasākuma dalībnieki piedalīšanos PNPG vērtē kā ļoti noderīgu, kas veicina integrāciju darba tirgū un sabiedrībā kopumā.

PNPG – nelabvēlīgākā situācijā esošajiem bezdarbniekiem

Pasākuma dalībnieki visbiežāk norāda, ka pasākumā piedalījušies tāpēc, ka vēlējušies strādāt, atrast darbu un iekļauties darba tirgū (49,2%). 23,6% aptaujāto pasākuma dalībnieku norāda, ka pieteikties pasākumam mudinājis arī NVA aģenta ieteikums, kā arī vēlme paaugstināt kvalifikāciju (9,8%) un finansiālie apstākļi (8,6%). Šīs grupas respondenti retāk norāda, ka ar pasākuma palīdzību vēlas apgūt jaunas prasmes.

4.4. attēls. Iemesli dalībai PNPG bezdarbniekiem nelabvēlīgākā situācijā

	Ir bijusi dalība NVAnodarbinātības pasākumos Visi, n= 882	Pasākums noteiktām personu grupām – nelabvēlīgā situācijā n= 178
Vēlme strādāt/ atrast darbu/ iekļauties darba tirgū	38%	49%
Vēlme apgūt jaunas prasmes	24%	9%
NVA inspektora ieteikums	19%	24%
Vēlme paaugstināt kvalifikāciju, pilnveidot esošās iemaņas	6%	10%
Vēlme apgūt jaunu profesiju	1%	5%
Vēlme apgūt profesiju	27%	5%
Karjeras konsultanta ieteikums	20%	2%
Cita atbilde	14%	24%
Nezina/ Grūti pateikt	11%	3%

Vērtējot, ko vajadzētu uzlabot PNPG, 47,4% respondentu izteikuši pilnīgu apmierinātību ar šo pasākumu. 9% respondentu vēlētos, lai pasākums būtu ilgāks, bet 7% – lai, beidzoties PNPG, tiktu izveidots vairāk darbavietu, būtu lielākas iespējas turpināt strādāt.

Nosaucot pozitīvos faktorus, ar kādiem saskārušies nodarbinātības pasākuma laikā, aptaujātie PNPG dalībnieki bezdarbnieki nelabvēlīgā situācijā min pasākuma lietderīgumu (35,6%) un kvalitāti (26,8%), savukārt retāk kā citu pasākumu dalībnieki nosauc gan jaunu zināšanu, pieredzes un prasmju, gan draugu un paziņu iegūšanu.

Fokusgrupu diskusijās ne vienmēr pozitīvi tika vērtēta sadarbība ar NVA, tai skaitā, NVA darbinieku attieksme. Jāatzīst, ka vērtējot sadarbību ar NVA darbiniekiem, tiek izteiktas gan pozitīvas atsauksmes, gan arī norādīts uz trūkumiem – no NVA darbiniekiem tiek gaidīta lielāka pretimnākšana un ieinteresētība klientu problēmās, kā arī vēlme saņemt kvalificētus padomus par iespējām.

Vērtējot sadarbību ar darba devējiem, PNPG iesaistītajiem dalībniekiem pieredze ir atšķirīga neatkarīgi no reģionālā aspekta– izskan neapmierinātība un kritiskas piezīmes par jau pieminēto nevēlēšanos turpināt sadarbību, tiek minētas arī problēmas saistībā ar darba apstākļiem – neatbilstošām telpām un darba drošību. Vienlaikus izskan arī labas atsauksmes par sadarbību ar darba devējiem un darba devēju pretimnākšanu gan uzsākot sadarbību, gan arī iegūstot pastāvīgu darbu.

Daži programmas dalībnieki kā nozīmīgu ieguvumu no dalības PNPG uzskata pieredzi, kas turpmāk varētu palīdzēt darba meklējumos vai karjeras veidošanā, piemēram, praktiska pieredze, iegūts kvalifikāciju apliecinošs dokuments, kas var noderēt turpmāk jeb kas tiek pieprasīts potenciālajā darba vietā.

Runājot par konkrētām bezdarbnieku grupām, kurām īpaši nepieciešama šī programma, tiek nosaukti pirmspensijas vecuma cilvēki, jaunieši un cilvēki ar invaliditāti.

Nodarbinātības pasākumi jauniešiem

Jauniešu lēmumu piedalīties pasākumā „Darba vieta jaunietim” visbiežāk noteikusi vēlme strādāt, atrast darbu un iekļauties darba tirgū (44,8%), kā arī biežāk nekā citu pasākumu dalībniekus šādu lēmumu pieņemt pamudinājis NVA aģenta ieteikums (33,1%). Tāpat 20,1% pasākuma dalībnieku vēlējušies apgūt jaunas prasmes, bet 14,0% – paaugstināt kvalifikāciju un pilnveidot esošās iemaņas.

Vērtējot, ko vajadzētu uzlabot pasākumā „Darba vieta jaunietim”, ar pasākumu pilnībā apmierināti 39,4% respondentu, savukārt 15,3% vēlētos uzlabot finansiālos nosacījumus, bet 9,7% norāda, ka pasākuma norisi vajadzētu pagarināt.

4.5. attēls. Ieteikumi nodarbinātības pasākumu uzlabošanai pasākumā Darba vieta jauniešiem piedalījušos vidū.

Ir bijusi dalība NVAnodarbinātības pasākumos		Darba vieta jauniešiem	
Visi, n= 882		n= 180	
Organizēšana, norise: Finansiālie nosacījumi	11%	15%	
Organizēšana, norise: Ilgumu pagarināt	8%	10%	
Organizēšana, norise: Sniegt vairāk informācijas	2%	2%	
Organizēšana, norise: Stingrāku darba devēju kontroli, atlasi	2%	3%	
Organizēšana, norise: Kvalitatīvāk, profesionālāk	2%	1%	
Organizēšana, norise: Uzlabot juridiskos nosacījumus	2%	1%	
Organizēšana, norise: Rūpīgāku dalībnieku atlasi	1%	2%	
Organizēšana, norise: Samazināt gaidīšanas laiku starp/uz pasākumiem	1%	2%	
Organizēšana, norise: Atvieglot birokrātiskās procedūras	1%	2%	
Organizēšana, norise: Stingrāku nodarbinātības pasākuma kontroli	1%	0,5%	
Organizēšana, norise: Ilgumu saīsināt	1%	1%	
Organizēšana, norise: Labākus apstākļus	1%	0,5%	
Organizēšana, norise: Uzlabot darba devēju attieksmi	1%	1%	
Organizēšana, norise: Elastīgāku darba laiku	1%	1%	
Organizēšana, norise: Uzlabot NVA attieksmi	1%		
Saturs: Izveidot vairāk darbavietas nodarbinātības pasākumiem	6%	4%	
Saturs: Atbilstošākus pasākumus jauniešiem	2%	3%	
Saturs: Plašāku pieejamību, nodrošinājumu	1%	5%	▲ 2
Saturs: Pasākumus piemērotākus invalīdiem	1%		
Cits: Iespējas turpināt strādāt	2%	3%	
Cita atbilde	1%		
Viss labi, apmierina	36%	39%	
Neatbilstoša atbilde	1%	1%	
Nav atbildes	20%	11%	▼

Fokusgrupu diskusijās konkrētais pasākums kopumā saņēma pozitīvu novērtējumu, un tika vērtēts kā nepieciešams un kā tāds, kas dod iespējas iegūt reālu darba pieredzi.

Pasākuma „Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam” dalībnieki visbiežāk norāda, ka pasākumā piedalījušies tāpēc, ka vēlējušies strādāt, atrast darbu un iekļauties darba tirgū (40,0%), taču šādu atbildi sniedz retāk, nekā citu nodarbinātības pasākumu dalībnieki. Savukārt biežāk tiek minēta vēlme apgūt jaunas prasmes (29,0%) un vēlme palīdzēt, strādāt ar citiem (4,3%).

Vērtējot, ko vajadzētu uzlabot pasākumā „Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam”, 32,5% respondentu jūtas ar visu apmierināti, savukārt 19,0% vēlētos uzlabot finansiālos nosacījumus. Atšķirībā no citu nodarbinātības pasākumu dalībniekiem brīvprātīgie jaunieši retāk vēlas, lai pasākums noritētu ilgāk, nekā pašlaik – šādu atbildi snieguši 4,0% aptaujāto pasākuma dalībnieku.

Savukārt pasākuma „Jauniešu darba prakse” dalībnieki visbiežāk norāda, ka pasākumā piedalījušies tāpēc, ka vēlējušies strādāt, atrast darbu un iekļauties darba tirgū (46,8%), kā arī apgūt jaunas prasmes (34,8%).

Vērtējot, ko vajadzētu uzlabot pasākumā „Jauniešu darba prakse”, 29,3% respondentu ir ar visu apmierināti, savukārt 12,6% vēlētos uzlabot finansiālos nosacījumus. Līdzīgi kā brīvprātīgā darba pasākuma, arī šī pasākuma dalībnieki retāk – 2,7% gadījumu – uzskata, ka pasākumu vajadzētu pildzināt.

4.6. attēls. Ieteikumi nodarbinātības pasākumu uzlabošanai pasākumā Jauniešu darba prakse piedalījušos vidū.

	Ir bijusi dalība NVAnodarbinātības pasākumos	Jauniešu darba prakse
	Visi, n= 882	n= 194
Organizēšana, norise: Finansiālie nosacījumi	11%	13%
Organizēšana, norise: Ilgumu pagarināt	8%	3%
Organizēšana, norise: Sniegt vairāk informācijas	2%	1%
Organizēšana, norise: Stingrāku darba devēju kontroli, atlasi	2%	4%
Organizēšana, norise: Kvalitatīvāk, profesionālāk	2%	3%
Organizēšana, norise: Uzlabot juridiskos nosacījumus	2%	3%
Organizēšana, norise: Rūpīgāku dalībnieku atlasi	1%	1%
Organizēšana, norise: Samazināt gaidīšanas laiku starp/uz pasākumiem	1%	1%
Organizēšana, norise: Atvieglot birokrātiskās procedūras	1%	2%
Organizēšana, norise: Stingrāku nodarbinātības pasākuma kontroli	1%	1%
Organizēšana, norise: Ilgumu saīsināt	1%	2%
Organizēšana, norise: Labākus apstākļus	1%	0,4%
Organizēšana, norise: Uzlabot darba devēju attieksmi	1%	1%
Organizēšana, norise: Elastīgāku darba laiku	1%	1%
Organizēšana, norise: Uzlabot NVA attieksmi	1%	
Saturs: Izveidot vairāk darbavietas nodarbinātības pasākumiem	6%	6%
Saturs: Atbilstošākus pasākumus jauniešiem	2%	3%
Saturs: Plašāku pieejamību, nodrošinājumu	1%	2%
Saturs: Pasākumus piemērotākus invalīdiem	1%	
Cits: Iespējas turpināt strādāt	2%	2%
Cita atbilde	1%	2%
Visi labi, apmierina	36%	29%
Neatbilstoša atbilde	1%	
Nav atbildes	20%	25%

Fokusgrupu dalībnieki bezdarbnieki, kas izmantojuši nodarbinātības pasākumus jauniešiem, vērtējot pasākumu īstenošanas gaitu, atzīmēja, ka atsevišķos gadījumos radušās problēmas ar dokumentu sagatavošanu un iesniegšanu NVA. Minēti gadījumi, kad NVA nepieņem dokumentus, jo tie ir nepareizi noformēti, tiek norādīts, ka problēmas radījis tas, ka dokumentus nevar nosūtīt un saskaņot elektroniski, izmantojot e-pastu. Jaunieši programmas gaitā ievērojuši, ka programmā „Jauniešu darba prakse” darba devēji nav sapratuši, kā

jāaizpilda ikmēneša atskaitei nepieciešamā tabula – bieži mainījušies dažādi kritēriji un aizpildīšanas formas, kuras jāaizpilda darba devējiem.

Kopumā NVA īstenotajos pasākumos jauniešiem piedalījušies bezdarbnieki sava darba devēja un kolēģu attieksmi raksturo kā pretimnākošu un laipnu. Par sarežģītāko posmu tiek uzskatīta tieši darba uzsākšana – iepazīšanās ar darbavietu un kolektīvu. Par problēmām pasākumu īstenošanās laikā un disciplīnas pārkāpumiem min tikai viens programmas dalībnieks, atzīmējot, ka tas bijis saistīts ar viņa psiholoģiskajām barjerām un nepatiku pret savstarpējām attiecībām darba kolektīvā, kā rezultātā viņš bieži neapmeklējis darbu un tāpēc ticis atlaists.

Vairāki pasākumu dalībnieki pēc to beigšanās ir sākuši strādāt pie cita darba devēja, ir arī tādi, kuri ir saglabājuši darba vietu, kurā viņi strādāja pasākumu laikā. Tie dalībnieki, kuri ir sākuši strādāt citur, norāda, ka programma ir palīdzējusi iegūt viņu pašreizējās darba vietas.

Kā ieguvumus no NVA īstenotajiem nodarbinātības pasākumiem jauniešiem to dalībnieki min pieredzes gūšanu, iespēju turpināt strādāt darba vietā, kur noticis nodarbinātības pasākums, nākotnes profesijas izvēlēšanos, gan saprotot, kad š konkrētais darbs ir piemērots, gan saprotot, kad darbs nav piemērots, zināšanu iegūšanu profesijā, kurā vēlas strādāt vai kuru apgūst skolā, uzlabojušās komunikāciju prasmes, pašapziņas celšanos.

Nodarbinātības pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai

Aptaujas dati liecina, ka no visiem respondentiem, kuri piedalījušies nodarbinātības pasākumos komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai, izteikts vairākums ir iesnieguši savu biznesa plānu izvērtēšanai NVA – 90,6%. Vairāk nekā puse (58,1%) no iesniegtajiem biznesa plāniem saņēma NVA atbalstu un finansējumu. Galvenais iemesls, kādēļ pasākuma dalībnieki neiesniedza biznesa plānu ir tas, ka bezdarbnieks pasākuma īstenošanas gaitā ir sācis strādāt vai kļuvis par pašnodarbināto – šādu iemeslu minējuši 55,5% to respondentu, kuri nebija iesnieguši biznesa plānu NVA. Starp citiem iemesliem biežāk minēts laika trūkums (12,4%) un finansiālie aspekti (11,6%).

Vērtējot, kādi uzlabojumi būtu nepieciešami komercdarbības pasākumā, respondenti visbiežāk min finansiālo nosacījumu uzlabošanu (19,9%) un nepieciešamību uzlabot biznesa plāna izvērtēšanas kritērijus (15,6%).

4.7. attēls. Ieteikumi nodarbinātības pasākumu uzlabošanai pasākumā komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai piedalījušos vidū.

	RESPONDENTI	
	Skaitis	Col %
	178	100,0
Ātrāku biznesa plānu izskatīšanas procesu	9	4,7
Attieksmi pret pasākuma dalībnieku	4	2,0
Organizēšana, norise: Atvieglot birokrātiskās procedūras	6	3,5
Organizēšana, norise: Finansiālie nosacījumi	35	19,9
Organizēšana, norise: Ilgumu pagarināt	3	1,5
Organizēšana, norise: Ilgumu saīsināt	3	1,6
Organizēšana, norise: Sniegt vairāk informācijas	15	8,3
Organizēšana, norise: Uzlabot izvērtēšanas kritērijus	27	15,6
Organizēšana, norise: Uzlabot pieteikšanās kritērijus	7	3,9
Pasākumā iesaistīto pušu sadarbība	7	4,0
Saturs: Plašāku pieejamību, nodrošinājumu	6	3,3
NVA atbalsts	6	3,1
Uzlabot kvalitāti	22	12,0
Cita atbilde	7	4,4
Viss labi, apmierina	24	12,6
Neatbilstoša atbilde	4	2,5
Nav atbildes	29	17,5

Līdzīgi viedokļi izskanēja arī fokusgrupu diskusijās, kurās piedalījās bezdarbnieki, kas izmantojuši nodarbinātības pasākumus komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai. Diskusijās izskanēja neapmierinātība par ilgo un neskaidro gaidīšanas periodu no biznesa plāna apstiprināšanas līdz brīdim, kad tiek parakstīts līgums, reģistrēts uzņēmums un izmaksāts finansējums – uzsākot programmu nav ticis izskaidrots, pēc cik ilga laika programmas dalībnieki varēs uzsākt reālo uzņēmējdarbību.

Vairākiem programmas dalībniekiem ir neizprotama viņu uzsāktās uzņēmējdarbības stingrā uzraudzība no NVA puses – biežās pārbaudes, it sevišķi, ja ir redzams, ka uzsāktā biznesa darbība ir veiksmīga. Savukārt situācijā, kad jaunais uzņēmums uzreiz neuzrāda pozitīvus rezultātus, nav izprotama formālā pārbaude par plānotajiem uzņēmējdarbības rezultātiem un nevēlēšanās jaunajiem uzņēmējiem dot ilgāku laiku, lai sasniegtu veiksmīgus rezultātus.

Ņemot vērā salīdzinoši lielo nepieciešamo dokumentu apjomu, programmas dalībnieki uzskata, ka formalitātes būtu ievērojami vieglāk nokārtot, ja to varētu izdarīt elektroniski.

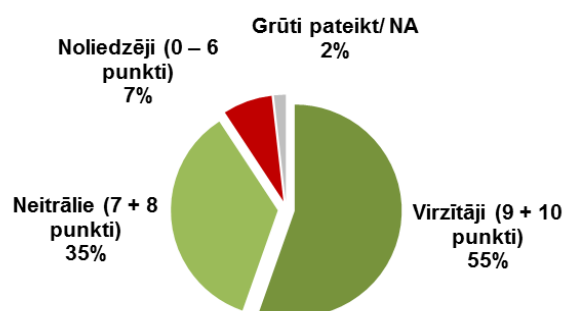
Lai gan pasākums paredz konsultācijas biznesa plāna īstenošanas pirmajā saimnieciskās darbības gadā, fokusgrupu diskusijas dalībnieki atzīmē, ka arī pēc biznesa plāna izstrādes jaunajiem uzņēmējiem rodas daudzi jautājumi un nepieciešamība pēc konsultācijām, tāpēc vajadzētu paredzēt, ka konsultāciju saņemšanai programmas ietvaros būtu iespējams zvanīt NVA konsultantam. Tāpat pasākuma dalībnieki uzskata, ka būtu nepieciešams arī atsevišķs konsultants (piemēram, viens uz katru reģionu), kurš varētu palīdzēt tieši ar jautājumiem, kas rodas uzņēmējdarbības sākumposmā.

4.2. DALĪBNIKU APMIERINĀTĪBA AR NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMIEM

Nodarbinātības pasākumu apmierinātības mērījumam tika izmantota *Net promoter score* (NPS) metode. No tradicionālajām apmierinātības aptaujām, kas ir samērā garas un mēra sarežģīti nosakāmas attieksmes, NPS atšķiras ar to, ka mēra nevis uzskatus, bet gan potenciālo rīcību. Respondentiem tika uzdots jautājums „Vai Jūs ieteiktu saviem draugiem vai paziņām, ja viņi nokļūtu bezdarbnieka statusā, piedalīties NVA organizētajā nodarbinātības pasākumā, kurā Jūs pats/-i piedalījāties?” un tika lūgts novērtēt 10 punktu skalā savu rīcību, kur „0” nozīmē „noteikti neieteiktu” un „10” – „noteikti ieteiktu”. Tie, kas uz jautājumu atbildējuši ar „noteikti ieteiktu” (devītā vai desmitā atzīme skalā), tiek saukti par virzītājiem, tie, kas izvēlas ciparus no nulles līdz seši – par noliedzējiem, savukārt tie, kas atzīmē septīto vai astoto variantu – par neitrālajiem. Pēdējie atbilstoši savam nosaukumam rezultātu interpretācijā nepiedalās.

To, cik daudzi ieteiktu saviem draugiem vai paziņām piedalīties NVA organizētajā nodarbinātības pasākumā, lielā mērā var uzskatīt arī par nodarbinātības pasākumu apmierinātības novērtējumu. Kopumā aptaujas rezultāti liecina par augstu nodarbinātības pasākumu novērtējumu tajos piedalījušos vidū. Vidējais novērtējums ir 8,6 punkti skalā no 0 līdz 10, kur 0 nozīmē „noteikti neieteiktu”, bet 10 – „noteikti ieteiktu”, kā arī virzītāju (55%, snieguši ļoti augstu ieteikšanas novērtējumu – 9 un 10 punktus) īpatsvars ievērojami pārsniedz noliedzēju īpatsvaru (7%, 0 – 6 punkti).

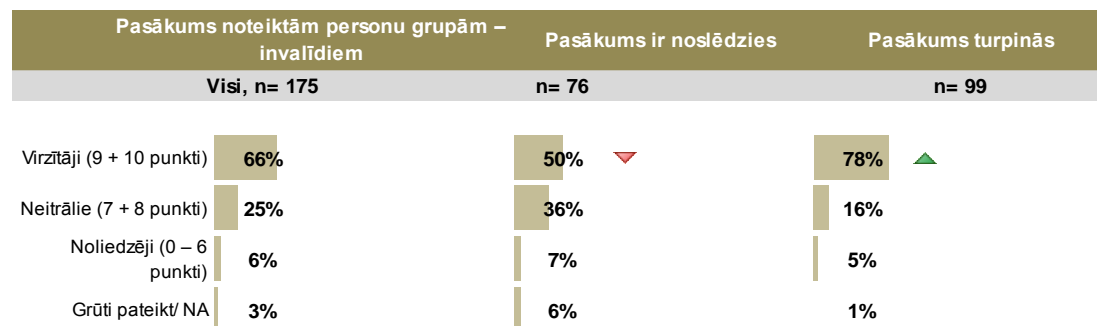
4.8. attēls. Dalības NVA organizētajā nodarbinātības pasākumā ieteikšana citiem

Rezultātu sadalījumā pēc nodarbinātības pasākuma statusa (dalība nodarbinātības pasākumā ir noslēgusies vai turpinās) novērojamās atšķirības konkrēti skaidrojamas ar pasākuma, kas paredzēts bezdarbniekiem ar invaliditāti, rezultātu padziļinātu analīzi. Mazinātā sociālā atstumtība un sniegtā iespēja būt noderīgam, iekļauties darba tirgū un sabiedrībā sākumā veicina augstāku pasākuma ieteikšanas novērtējumu bezdarbnieku ar invaliditāti vidū. Kamēr nodarbinātības pasākums vēl nav beidzies, vairākums (78%) tajā iesaistīto bezdarbnieku ar invaliditāti ar augstu iespējamību (9 un 10 punkti) ieteiktu piedalīties tajā arī saviem draugiem

vai paziņām. Pasākumam noslēdzoties, jau vairs tikai puse (50%) to ieteiktu citiem, pat vēl mazāk (43%), ja pēc piedalīšanās NVA organizētajā nodarbinātības pasākumā darbs vairs netiek turpināts, un rezultāti vairs būtiski neatšķiras no kopējiem nodarbinātības pasākuma ieteikšanas rādītājiem.

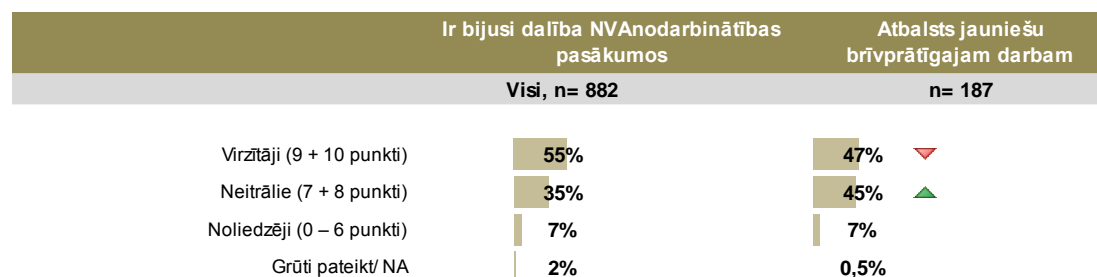
4.9. attēls. NVA organizētā nodarbinātības pasākuma ieteikšana citiem PNPG bezdarbniekiem ar invaliditāti vidū pēc pasākuma statusa

Pārējo nodarbinātības pasākumu („PNPG – bezdarbniekiem nelabvēlīgā situācijā”, „Darba vieta jaunietim”, „Jauniešu darba prakse”, „Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam”) ietvaros nav vērojamas būtiskas statistiski nozīmīgas atšķirības pasākuma ieteikšanas rādītājos kā to dalībnieku vidū, kuru pasākums ir noslēdzies, tā arī to dalībnieku vidū, kuru nodarbinātības pasākums vēl nav beidzies un turpinās.

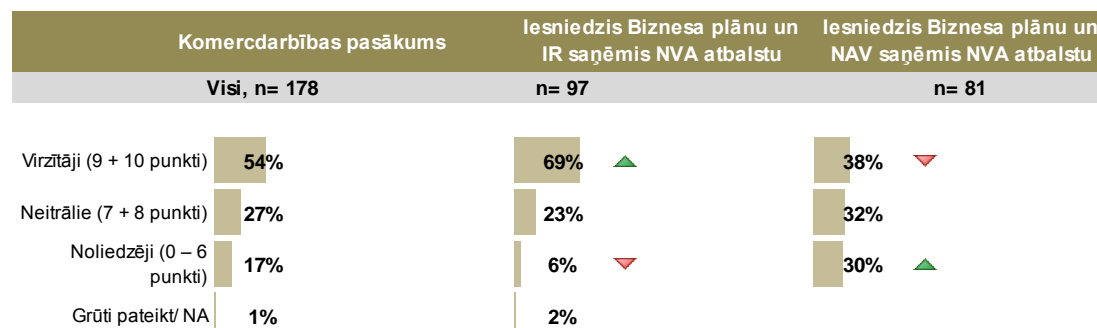
Lai arī kopumā jaunieši, kas piedalījušies pasākumā „Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam” salīdzinoši retāk snieguši augstāko pasākuma ieteikšanas novērtējumu (9 un 10 punkti), viņu vidū nav arī vairāk Noliedzēju. Gandrīz puse (45%) brīvprātīgajā darbā piedalījušos jauniešu ir neitrāli noskaņoti attiecībā uz pasākuma ieteikšanu citiem (7 un 8 punkti), t.i., iespējams, ieteiktu un, iespējams, neieteiktu saviem draugiem un paziņām piedalīties.

4.10. attēls. Dalības NVA organizētajā nodarbinātības pasākumā ieteikšana citiem pasākumā – Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam piedalījušos vidū

Analizējot, komercdarbības pasākuma ieteikšanas rādītājus, iezīmējas sakarība – augstāks rekomendēšanas rādītājs (69%) ir biznesa plāna iesniedzēju un NVA atbalsta saņēmēju vidū, turpretī augstāks noliedzēju skaits (30%) ir to biznesa plāna iesniedzēju vidū, kuri nav saņēmuši NVA atbalstu. Tā rezultātā Komercdarbības pasākumam ir visaugstākais tā Noliedzēju (17%) procentuālais skaits.

4.11. attēls. Dalības NVA organizētajā komercdarbības vai pašnodarbinātības pasākumā ieteikšana citiem

Pētījuma gaitā tika noskaidroti arī iemesli, kādēļ pasākumu dalībnieki ieteiktu vai neieteiktu konkrēto pasākumu citiem. Nodarbinātības pasākumu dalībnieki kopumā salīdzinoši biežāk norāda ieguvumu – iegūto darba pieredzi (26%) kā iemeslu, kura dēļ rekomendētu saviem draugiem vai paziņām piedalīties NVA organizētajos nodarbinātības pasākumos. Īpaši nozīmīga loma iegūtajai darba pieredzei ir vērojama nodarbinātības pasākumos, kas paredzēti jauniešiem, iesaistīto vidū. Vairāk nekā 1/3 (34%) jauniešu vecumā no 18 līdz 24 gadiem, jo īpaši pasākumos – „Darba vieta jauniešiem” un „Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam” – norādījuši darba pieredzi kā būtisku iemeslu dalībai.

Kā nākamie pasākuma ieteikšanas iemesli minētas turpmākajā karjeras attīstībā noderīgas zināšanas (16%), ko salīdzinoši biežāk izcēluši tieši „Jauniešu darba prakses” pasākuma dalībnieki (23%) un nodarbinātības pasākuma finansiālie aspekti – iespēja nopelnīt (15%).

Aptuveni katrs desmitais aptaujas dalībnieks kā ieteikšanas iemeslu norādījis iespēju atrast darbu (11%). Salīdzinoši biežāk to ir norādījuši pasākuma – „Darba vieta jauniešiem” dalībnieki (18%).

4.12. attēls. Nodarbinātības pasākuma ieteikšanas iemesli citiem nodarbinātības pasākumos jauniešiem piedalījušos vidū

	Visi respondenti		DALĪBA NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMĀ JAUNIEŠIEM					
			Darba vieta jauniešiem		Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam		Jauniešu darba prakse	
	Skaitis, N	Kol %	Skaitis, N	Kol %	Skaitis, N	Kol %	Skaitis, N	Kol %
Ieguvums: iegūta darba pieredze	222	26%	58	36%	66	39%	56	31%
Ieguvums: noderīgas zināšanas, prasmes	125	16%	23	15%	30	17%	41	23%
Finansiālie aspekti	119	15%	21	13%	20	12%	21	12%
Darbs: iespēja atrast darbu	90	11%	28	18%	12	6%	17	9%
Darbs: iespēja palikt darba tirgū	49	7%	9	6%	2	1%	6	4%
Sociāli psiholoģiski: stimuls pašapziņai, izmaiņām	31	3%	5	3%	7	4%	5	3%
Sociāli psiholoģiski: būt vajadzīgam citiem, būt sabiedrībā	25	3%			10	6%		
Darbs: darba iespēja kā tāda	19	2%	3	2%	2	1%	3	2%
Ieguvums: iegūti jauni kontakti	19	2%	2	1%	7	4%	3	2%
Sociāli psiholoģiski: pozitīva attieksme, atmosfēra	13	2%	1	1%	5	3%	2	1%
Laika pavadīšana: alternatīva nekā nedarīšanai	14	2%	2	1%	7	4%	5	2%
Mērķgrupai: noteiktai mērķgrupai	10	1%	1	1%	1	1%	3	2%
Darbs: noderīgi karjeras izaugsmei	9	1%			5	3%	5	3%
Darbs: izdevīgi darba devējam	7	1%						
Darbs: darba stāža palielināšana	8	1%	2	1%				
Laika pavadīšana: interesanta, patīkama laika pavadīšana	11	1%	4	2%	4	2%	3	1%
Darbs: atbilstošs, piemērots, paveicams	6	1%			3	2%	1	1%
Ieguvums: iespēja apvienot ar citām lietām	7	1%			6	4%	2	1%
Laika pavadīšana: lietderīga laika pavadīšana, sevis nodarbināšana	4	0,4%			4	2%		
Cits: atkarīgs no citiem faktoriem	11	1%	3	2%	1	1%	6	3%
Cita atbilde	15	2%	2	1%	8	5%	1	1%
Viss patika	76	10%	14	8%	6	4%	18	10%
Labā, vērtīga, noderīga programma (bez konteksta)	44	5%	13	8%	8	5%	3	1%
Piezīme:	125	17%	24	14%	33	19%	37	21%
Nav atbildes	30	4%	3	2%	9	5%	7	4%
Bāze	799	100%	161	100%	174	100%	181	100%

Saskaņā ar iepriekš pausto bezdarbnieki ar invaliditāti salīdzinoši biežāk nekā citu nodarbinātības pasākumu dalībnieki norādījuši sociāli psiholoģiskos aspektus pasākuma rekomendēšanai, t.i., *stimuls pašapziņai, izmaiņām* (8%) un iespēja būt vajadzīgam, iekļauties sabiedrībā (7%).

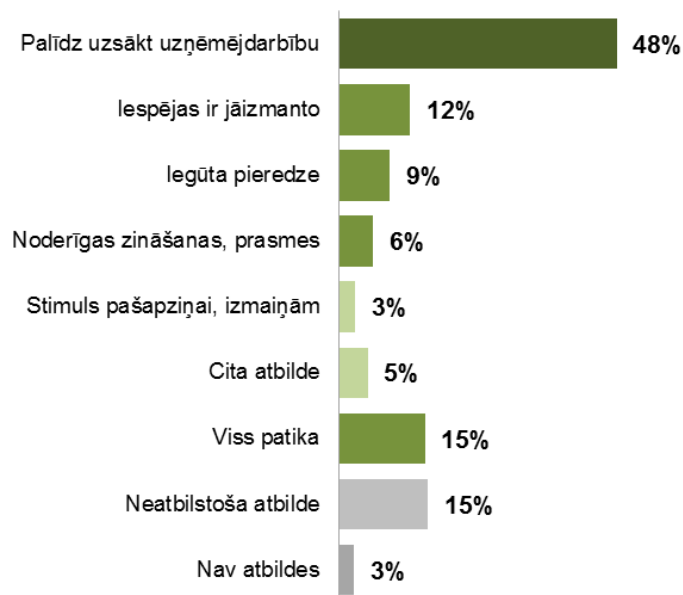
4.13. attēls. Nodarbinātības pasākuma ieteikšanas citiem iemesli PNPG bezdarbniekiem ar invaliditāti piedalījušos vidū

	Ir bijusi dalība NVAnodarbinātības pasākumos	Pasākums noteiktām personu grupām – invalīdiem
	Visi, n= 799	n= 158
leguvums: iegūta darba pieredze	26%	11% ▼
leguvums: noderīgas zināšanas, prasmes	16%	9% ▼ 1
Finansiālie aspekti	15%	17%
Darbs: iespēja atrast darbu	11%	11%
Darbs: iespēja palikt darba tirgū	7%	7%
Sociāli psiholoģiski: stimuls pašapziņai, izmaiņām	3%	8% ▲ 2
Sociāli psiholoģiski: būt vajadzīgam citiem, būt sabiedrībā	3%	7% ▲
Darbs: darba iespēja kā tāda	2%	3%
leguvums: iegūti jauni kontakti	2%	3%
Sociāli psiholoģiski: pozitīva attieksme, atmosfēra	2%	2%
Laika pavadīšana: alternatīva nekā nedarīšanai	2%	
Mērķgrupai: noteiktai mērķgrupai	1%	2%
Darbs: noderīgi karjeras izaugsmei	1%	
Darbs: izdevīgi darba devējam	1%	1%
Darbs: darba stāža palielināšana	1%	1%
Laika pavadīšana: interesanta, patīkama laika pavadīšana	1%	1%
Darbs: atbilstošs, piemērots, paveicams	1%	1%
leguvums: iespēja apvienot ar citām lietām	1%	
Laika pavadīšana: lietderīga laika pavadīšana, sevis nodarbināšana	0,4%	
Cits: atkarīgs no citiem faktoriem	1%	
Cita atbilde	2%	2%
Viss patika	10%	16%
Laba, vērtīga, noderīga programma (bez konteksta)	5%	6%
Neatbilstoša atbilde	17%	14%
Nav atbildes	4%	4%

Nodarbinātības pasākuma nelietderīgums (14%) un finansiālie aspekti (pārāk zemais atalgojums) (13%) ir divi galvenie salīdzinoši biežāk norādītie iemesli, kāpēc pasākuma noliedzēji neaicinātu tajā piedalīties draugus, radus vai paziņas.

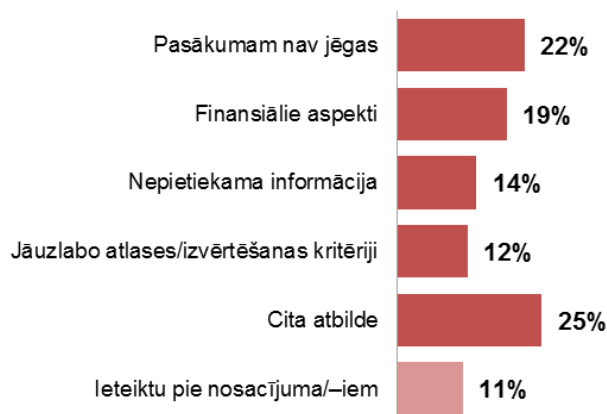
Komerccdarbības pasākumā piedalījušos vidū savukārt ievērojami nozīmīgs ieteikšanas iemesls dalībai pasākumā ir atbalsts/ palīdzība uzņēmējdarbības uzsākšanai (48%), kā arī 12% šo Komerccdarbības pasākumu ieteiktu citiem, jo sniegtās *iespējas ir jāizmanto*.

4.14. attēls. Komercdarbības pasākuma ieteikšanas iemesli citiem Komercdarbības pasākumā piedalījušos vidū

Komercdarbības pasākuma neieteikšanai pamatā var būt dažādi iemesli, piemēram: *pasākumam nav jēgas* (22%), *finansiālie aspekti* (19%), *nepietiekama informācija* (14%) un atlašu/ izvērtēšanas kritēriju nepilnības (12%). Pasākuma bezjēdzīguma iemesla norādīšana, galvenokārt, izskaidrojama ar to, ka gandrīz ½ (42%) no Komercdarbības pasākumā iesaistītajiem, kas iesniedza izvērtēšanai biznesa plānu, kādu iemeslu dēļ nav saņēmuši NVA atbalstu. Uzsverot finansiālos aspektus, aptaujas dalībnieki norāda, ka piešķirtais finansējums ir pārāk mazs vai nav piemērojams visās nozarēs. Savukārt daļai komercdarbības pasākuma dalībnieku informācijas trūkums un nepilnības biznesa plāna sagatavošanas procesā vai pietiekami skaidri nedefinēti biznesa plāna izvērtēšanas/ atlašu kritēriji ir iemesli, kāpēc drīzāk neieteiktu citiem vairs tajā piedalīties.

4.15. attēls. Komerccarbības pasākuma neieteikšanas iemesli citiem Komerccarbības pasākumā piedalījušos vidū

Nodarbinātības pasākumu dalībniekiem tika lūgts arī izvērtēt, ar kādiem pozitīviem faktoriem viņi ir saskārušies pasākumu īstenošanas laikā. Kopumā jāsecina, ka aptaujas dalībnieki ir norādījuši uz virkni pozitīvo faktoru saistībā ar nodarbinātības pasākumiem, kas saskan ar iemesliem, kuru dēļ ieteiktu tajos piedalīties arī citiem. Likumsakarīgi, ka jaunieši biežāk ir nosaukuši lielāku darba pieredzi, apgūtas un papildinātas zināšanas, kā arī iegūtus jaunus draugus un kontaktus. Invalīdi savukārt biežāk norāda atgūtu pašapziņu un pārliecību.

4.16. attēls. NVA organizēto nodarbinātības pasākumu jauniešiem pozitīvie faktori

	DALĪBA NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMĀ JAUNIEŠIEM							
	Visi respondenti		Darba vieta jauniešiem		Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam		Jauniešu darba prakse	
	Skaitis, N	Kol %	Skaitis, N	Kol %	Skaitis, N	Kol %	Skaitis, N	Kol %
legūta lielāka darba pieredze	282	31%	47	25%	95	51%	79	40%
legūti jauni draugi un paziņas	242	27%	38	21%	70	38%	74	37%
Kopumā nodarbinātības pasākums bija lietderīgs	216	25%	50	28%	33	18%	30	16%
Apgūtas jaunas zināšanas un iemaņas citā profesijā	201	24%	31	17%	51	27%	64	34%
Kopumā laba nodarbinātības pasākuma kvalitāte	193	22%	42	23%	34	18%	33	17%
legūtās zināšanas/ iemaņas/ prasmes pielietojamas tālākajā	177	19%	38	21%	48	24%	58	27%
legūti noderīgi kontakti	156	18%	21	11%	47	25%	47	24%
Papildinātas profesionālās zināšanas un iemaņas	130	15%	25	14%	24	12%	43	23%
Atgūta pašapziņa un pašpārliecība	70	8%	10	5%	11	6%	11	6%
Cits	175	19%	35	20%	34	19%	39	19%
Grūti pateikt /NA	65	9%	10	5%	9	5%	9	5%
Bāze	882	100%	180	100%	187	100%	194	100%

Jāatzīmē, ka nedaudz vairāk nekā 1/3 (35%) no nelabvēlīgā situācijā esošiem bezdarbniekiem, kuri piedalījušies PNPG, kā pozitīvu faktoru nosauc tā lietderīgumu kopumā.

4.17. attēls. NVA organizēto nodarbinātības pasākumu PNPG pozitīvie faktori

Visi respondenti	DALĪBA NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMĀ					
	Visi respondenti		PNPG invalīdiem		PNPG – nelabvēlīgā situācijā	
	Skaitis, N	Kol %	Skaitis, N	Kol %	Skaitis, N	Kol %
legūta lielāka darba pieredze	282	31%	45	27%	30	16%
legūti jauni draugi un paziņas	242	27%	38	21%	34	18%
Kopumā nodarbinātības pasākums bija lietderīgs	216	25%	42	24%	63	36%
Apgūtas jaunas zināšanas un iemaņas citā profesijā	201	24%	29	17%	34	19%
Kopumā laba nodarbinātības pasākuma kvalitāte	193	22%	40	22%	48	27%
legūtās zināšanas/ iemaņas/ prasmes pielietojamas tālākajā darbā	177	19%	24	14%	24	13%
legūti noderīgi kontakti	156	18%	26	15%	22	11%
Papildinātas profesionālās zināšanas un iemaņas	130	15%	24	13%	17	10%
Atgūta pašapziņa un pašpārliecība	70	8%	29	16%	10	5%
Cits	175	19%	52	29%	22	11%
Grūti pateikt /NA	65	9%	14	9%	24	15%
Bāze	882	100%	175	100%	178	100%

Komercdarbības pasākuma ietvaros galvenie pozitīvie faktori ir tā labā kvalitāte (47%) un lietderība (32%) kopumā.

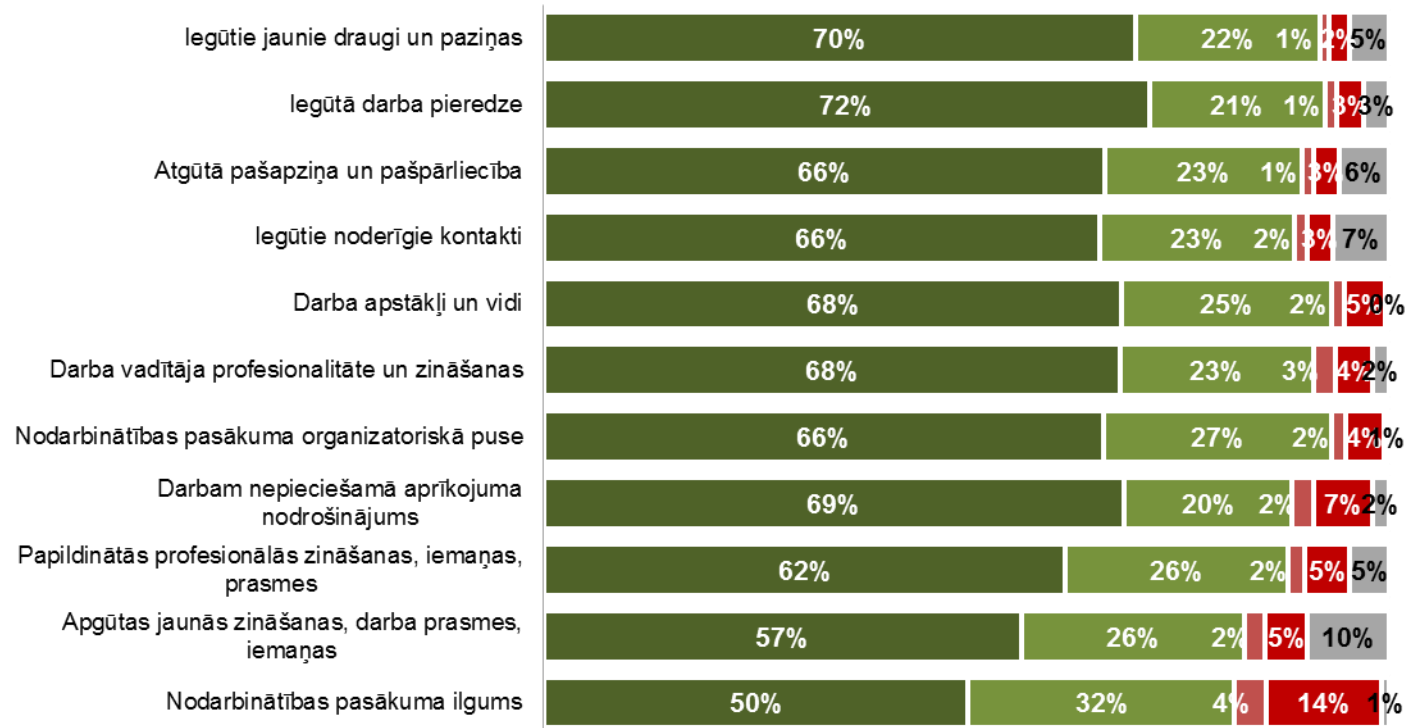
4.18. attēls. NVA organizēto pasākumu komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai pozitīvie faktori

Kopumā nodarbinātības pasākumu dalībnieki ir apmierināti ar dažādiem nodarbinātības pasākumu aspektiem. Pozitīvo vērtējumu procentuālais skaits nozīmīgi pārsniedz negatīvo vērtējumu īpatsvaru. Aspektu vidējie novērtējumi (3,3 – 3,7 punkti) ievērojami ir virs vidus punkta – 2,0 punkti skalā no 1 līdz 4, kur 1 nozīmē „pilnībā neapmierināts”, bet 4 – „pilnībā apmierināts” (4.19. attēls).

4.19. attēls. NVA organizēto nodarbinātības pasākumu aspektu novērtējums nodarbinātības pasākumos piedalījušos vidū

■ Pilnībā apmierināts ■ Drīzāk apmierināts ■ Pilnībā neapmierināts ■ Drīzāk neapmierināts ■ Nevar novērtēt, jo neattiecas un GP/ NA

Salīdzinoši vairāk neapmierināto nodarbinātības pasākumu dalībnieku ir saistībā ar nodarbinātības pasākuma ilgumu (17%, no tiem: 4% – pilnībā neapmierināti un 13% – drīzāk neapmierināti). Apmierinātības rādītāju analīze konkrētu pasākumu ietvaros atklāj galvenās polārās atšķirības. Gandrīz trešā daļa (28%, no tiem: 7% – pilnībā neapmierināti un 21% – drīzāk neapmierināti) bezdarbnieku ar invaliditāti nav apmierināti ar pasākumu ilgumu. Turpretī absolūtais vairākums (94%, no tiem: 35% – drīzāk apmierināti un 59% – pilnībā apmierināti) „Jauniešu darba praksē” iesaistīto dalībnieku ir apmierināti ar pasākumu ilgumu.

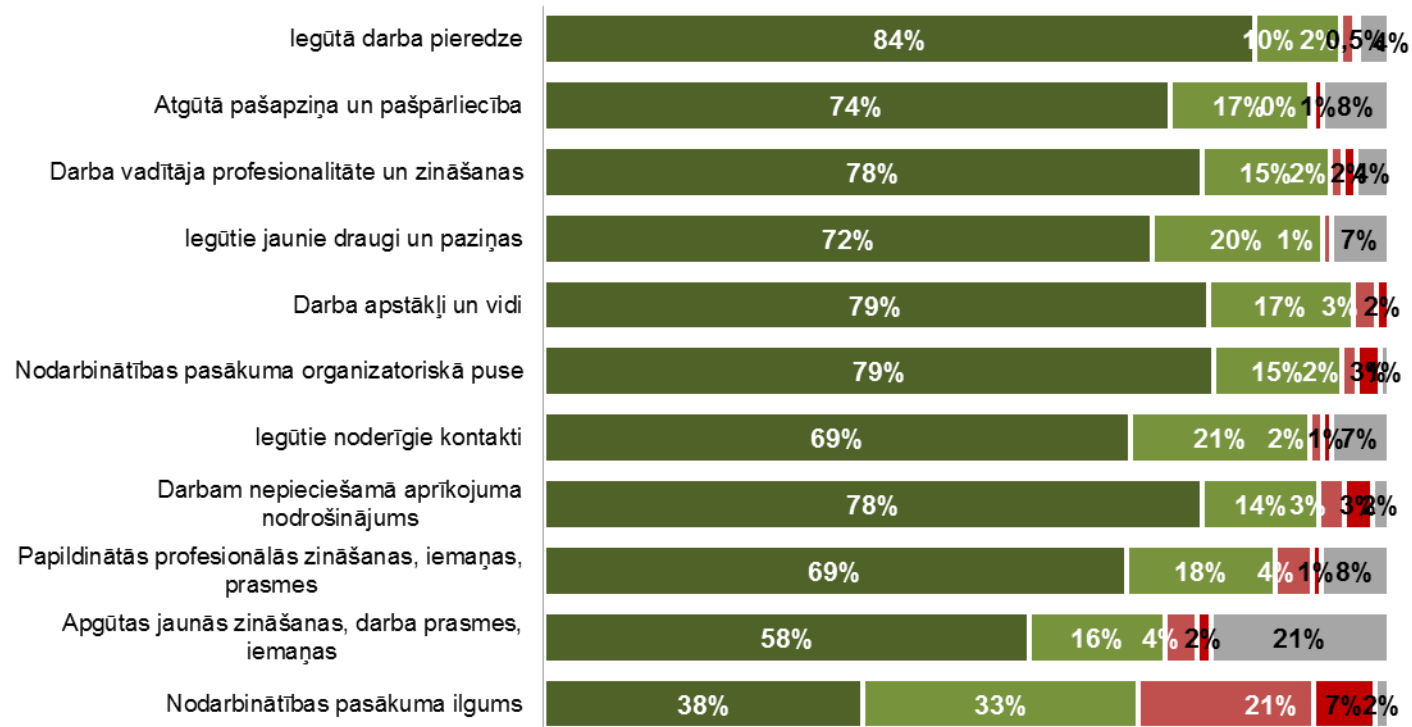
4.20. attēls. NVA organizēto nodarbinātības pasākumu aspekta – pasākuma ilgums – novērtējums nodarbinātības pasākumos piedalījušos vidū

Aspekts – Apmierinātība ar nodarbinātības pasākuma ilgumu						
	Pilnībā apmierināts	Drīzāk apmierināts	Drīzāk neapmierināts	Pilnībā neapmierināts	Nevar novērtēt – neattiecas un GP/NA	Vid
Visi respondenti, n= 882	50%	32%	14%	4%	1%	3,3
PNPG invalīdiem, n= 175	38% ▼	33%	21% ▲	7%	2%	3,0 ▼
PNPG – nelabvēlīgā situācijā, n= 178	54%	25%	15%	4%	0,5%	3,3
Darba vieta jauniešiem, n= 180	46%	29%	17%	5%	4%	3,2
Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam, n= 187	42% ▼	38%	15%	3%	2%	3,2
Jauniešu darba prakse, n= 194	59% ▲	35%	5% ▼	1% ▼		3,5 ▲

PNPG bezdarbniekiem ar invaliditāti iesaistītie ir salīdzinoši vairāk apmierināti ar virkni pētījumā ietverto un mērīto nodarbinātības pasākuma aspektu. Vairāk nekā ¾ nodarbinātības pasākumā iesaistīto cilvēku ar invaliditāti ir pilnībā apmierināti ar tādiem faktoriem, kā: *iegūtā darba pieredze (84%), nodarbinātības pasākuma organizatoriskā puse (79%), darba apstākļi un vide (79%), darbam nepieciešamā aprīkojuma nodrošinājums (78%) un darba vadītāja profesionalitāte un zināšanas (78%)*.

4.21. attēls. NVA organizēto nodarbinātības pasākumu aspektu novērtējums PNPG bezdarbniekiem ar invaliditāti piedalījušos vidū

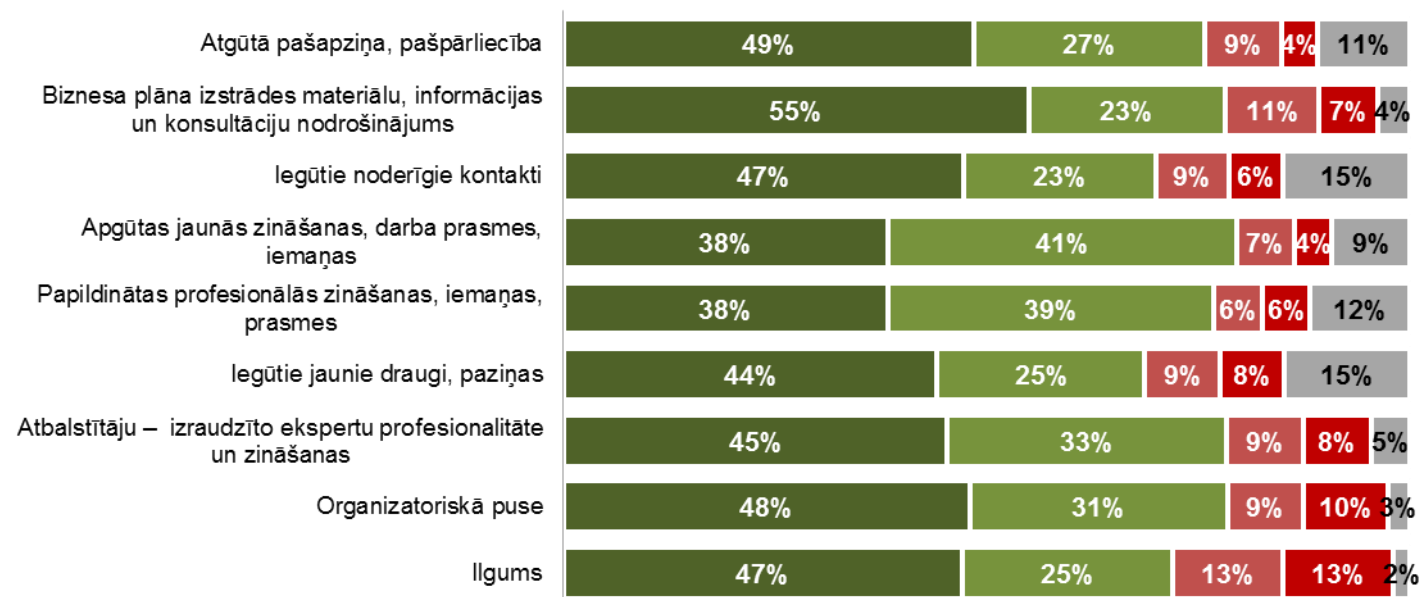
■ Pilnībā apmierināts ■ Drīzāk apmierināts ■ Pilnībā neapmierināts ■ Drīzāk neapmierināts ■ Nevar novērtēt, jo neattiecas un GP/ NA

Komerccdarbības pasākumā iesaistītie tāpat salīdzinoši vairāk neapmierināti ir ar pasākuma ilgumu (26%, no tiem: 13% – pilnībā neapmierināti un 13% – drīzāk neapmierināti). Turklāt viņu vidū ir vērojama lielāka neapmierinātība ar Komerccdarbības pasākuma organizatorisko pusi, zināšanu papildināšanas iespējām un atbalsta vadītāju profesionalitāti un kompetenci (vidējais – 3,2 punkti pret 3,5 – 3,8 punktiem citu nodarbinātības pasākumu ietvaros).

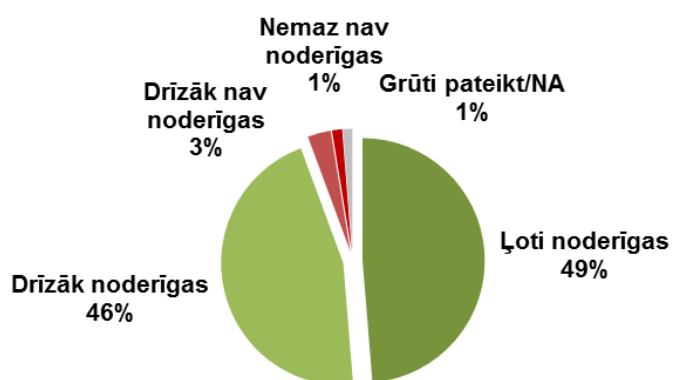
4.22. attēls. NVA organizētā komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai pasākuma aspektu novērtējums tajā piedalījušos vidū

■ Pilnībā apmierināts ■ Drīzāk apmierināts ■ Pilnībā neapmierināts ■ Drīzāk neapmierināts ■ Nevar novērtēt, jo neattiecas un GP/ NA

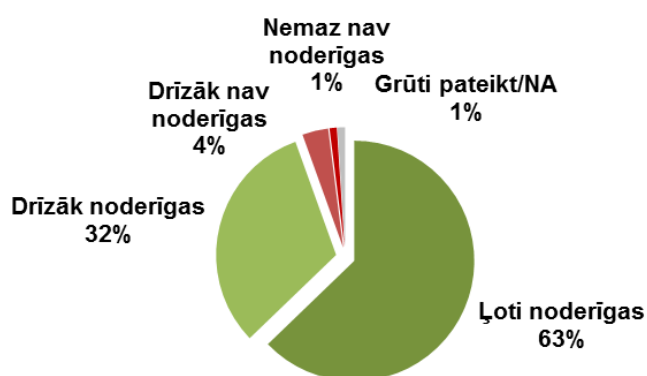
Absolūtais vairākums (94%) respondentu pasākumā iegūtās zināšanas un prasmes ir atzinuši par noderīgām, lai kopumā palīdzētu atrast darbu un iekļautos darba tirgū. Gandrīz puse (49%) aptaujāto iegūtās zināšanas uzskata pat par ļoti noderīgām.

4.23. attēls. NVA organizētajā nodarbinātības pasākumā iegūto zināšanu un prasmju noderīguma novērtējums

Saskaņā jau ar iepriekš pausto, augstāk novērtējot visu pasākumu kopumā, gandrīz 2/3 (63%) bezdarbnieku ar invaliditāti atzīst nodarbinātības pasākumā iegūtās zināšanas kā ļoti noderīgas.

4.24. attēls. NVA organizētajā PNPG bezdarbniekiem ar invaliditāti iegūto zināšanu un prasmju noderīguma novērtējums

Kopumā caurmērā kritiskāk novērtējot pasākumu un tā aspektus, Komerccarbības pasākumā iesaistītie dalībnieki, kas nesaņēma NVA atbalstu biznesa plāna realizēšanai, salīdzinoši mazāk apmierināti ar tajā apgūtajām zināšanām un pieredzi (22% – ļoti noderīgas, 56% – drīzāk noderīgas).

4.25. attēls. NVA organizētajā komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai pasākumā iegūto zināšanu un prasmju noderīguma novērtējums

Komerccarbības pasākums	iesniedzis Biznesa plānu un IR saņēmis NVA atbalstu	iesniedzis Biznesa plānu un NAV saņēmis NVA atbalstu
Visi, n= 178	n= 97	n= 81
Nemaz nav noderīgas	4%	7%
Drīzāk nav noderīgas	7%	12%
Drīzāk noderīgas	49%	56%
Ļoti noderīgas	38%	22%
Grūti pateikt/NA	3%	4%

Aplūkojot rezultātus citās analizējamās mērķa apakšgrupās, būtiskas atšķirības sniegtajās atbildēs nav vērojamas.

4.3. NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMU VĒRTĒJUMS DARBA DEVĒJU SKATĪJUMĀ

To darba devēju viedokļi, kuri bija piedalījušies nodarbinātības pasākumos, tika noskaidroti fokusgrupu diskusijās ar NVA saskaņotās diskusiju norises vietās Rīgā, Daugavpilī, Ventspilī un Limbažos.

Darba devēji, kas izmantojuši PNPG

Darba devēji, kuri ir iesaistījušies šajā programmā, kā galvenos informācijas avotus nosauc citus darba devējus, kuri ir izmantojuši programmas, pašiniciatīvu interesējoties par dažādu Eiropas fondu aktivitātēm un atbalsta programmām, NVA mājas lapu un NVA darbiniekus, atsevišķos gadījumos tiek atzīmēta informācijas gūšana nejauši – ar plašsaziņas līdzekļu palīdzību. Lai gan tiek minēts, ka informācija ir pietiekama un pieejama, izskan arī viedoklis, ka tas, vai subsidētās nodarbinātības programma ir pieejama, lielā mērā ir saistīts ar labām attiecībām un ilgtermiņa sadarbību ar NVA.

Darba devēji kritizē NVA mājas lapas nepārskatāmību un atzīmē grūtības atrast vajadzīgo informāciju. Pēc viņu domām, NVA mājas lapā trūkst svarīgas informācijas par programmu darbības laiku – nav norādīti termiņi, kad var pieteikties, cik darba vietas būs pieejamas šīs programmas darbības laikā utt.

Dokumentācija, kas jā sagatavo, lai varētu pieteikties dalībai š konkrētajā programmā, netiek uzskatīta par sarežģītu – dokumenti ir vienkārši un skaidri, taču ikmēneša atskaites, kas jā iesniedz NVA, pēc darba devēju domām, aizņem pārāk daudz laika.

Kopumā darba devēji atzīst, ka NVA darbinieki pārsvarā sniedz nepieciešamo atbalstu, lai darba devēji pēc iespējas vienkāršāk un ātrāk varētu nokārtot formalitātes, kas saistītas ar piedalīšanos šajā programmā. Taču izskan arī viedoklis, ka komunikācija starp darba devēju un NVA darbinieku ne vienmēr ir veiksmīga – NVA darbinieks nav pietiekami saprotami paskaidrojis, kā labāk aizpildīt prasīto informāciju, kā rezultātā darba devējam nācās atkārtoti sniegt pieprasījumu, pirms pieteikšanās programmā darba devējs nav ticis informēts, ka atvaļinājuma naudas un slimības lapas apmaksu veic darba devējs u.c.

Tiek minēts, ka NVA aktīvi iesaistās darbinieku meklēšanā – vispirms apskatās, kādi cilvēki ir pieteikušies subsidētās nodarbinātības programmā, tad, izvērtējot darba devēja prasības, palīdz atrast piemērotāko darbinieku. Pozitīvāk sadarbība ar NVA darbiniekiem tiek vērtēta filiālēs ārpus Rīgas – izskan viedoklis, ka filiāļu darbinieki ir gatavi palīdzēt darba devējiem pat vairāk, nekā to nosaka viņu pienākumi.

Pieteikšanās process PNPG kopumā tika novērtēts kā salīdzinoši vienkāršs, tikai atsevišķos gadījumos (pārsvarā Rīgā) darba devējam nācies sastapties ar grūtībām, kuras radušās pieteikšanās gaitā (tās bijušas saistītas ar nepietiekamu informācijas apmaiņu starp darba devēju un NVA – dažādu izziņu un apliecinājumu iesniegšana).

Nodarbinātības pasākumu lietderība darba devēju vidū tiek vērtēta atšķirīgi, kam par pamatu ir gūtā pozitīvā vai negatīvā pieredze no piedalīšanās šajā pasākumā. Vērojama tendence, ka pozitīvs rezultāts ir gadījumos, ja programmā tiek iesaistīts pazīstams cilvēks.

Visvairāk problēmu tiek minētas, ja pasākumā piedalās ilgstošie bezdarbnieki, kuriem ir grūtības iekļauties normālā darba ritmā – viņi parasti darbu apmeklē neregulāri un pēc darba devēju pieredzes maz ir tādu, kas paliek strādāt uzņēmumā pēc pasākuma beigšanās. Darba devēji uzskata, ka šie cilvēki nav motivēti strādāt, viņu atgriešanās darba tirgū ir gandrīz neiespējama un piedalīšanās programmā nedod cerēto rezultātu. Iespējams, šādas situācijas cēloņi ir jāmeklē pastāvošajā sociālo pabalstu sistēmā un jārisina daudz plašākā kontekstā – ilgstošo bezdarbnieku atgriešana darba tirgū nav atrisināma tikai ar subsidētās nodarbinātības pasākuma piedāvājumu.

Arī cilvēku ar invaliditāti iesaistīšanos š šajā programmā darba devēji vērtē dažādi – ir darba devēji, kuri ir apmierināti ar bezdarbnieku ar invaliditāti darbu, un ir darba devēji, kuri nav apmierināti. Pēc darba devēju pieredzes var secināt, ka bezdarbnieki ar invaliditāti biežāk ir vairāk motivēti strādāt, jo piedāvātais atalgojums ir būtisks ienākumu avots, kā arī iespēja būt noderīgam sabiedrībā un ceļ cilvēka pašapziņu. Vienlaikus tiek atzīts ka, nodarbinot

bezdarbniekus ar invaliditāti, rodas problēmas un ir gadījumi, kad darba devēji nevēlas viņus nodarbināt, jo uzskata, ka netiks nodrošināta darba izpilde vai arī piedāvātais darbs nav piemērots cilvēkiem ar veselības problēmām. Sekmīgāk bezdarbnieki ar invaliditāti tiek nodarbināti dažādās invalīdu biedrībās un ar šīm biedrībām saistītos uzņēmumos.

Darba devēji fokusgrupu diskusijās izsaka viedokli, ka nereti darba devēji apzināti veido „shēmu”, lai varētu nodarbināt uzticamu personu loku – cilvēkus ar invaliditāti. Cilvēks PNPG pasākuma ietvaros tiek pieņemts darbā, pēc tam atlaists – viņš saņem bezdarbnieka pabalstu un pēc laika atkal var piedalīties programmā.

Fokusgrupu diskusijās minēts, ka PNPG ne vienmēr veiksmīgi tiek realizēta nelabvēlīgā situācijā esošiem bezdarbniekiem (piemēram, vientuļie vecāki, pirmspensijas vecumā esošie). Pēc darba devēju domām, šīs grupas raksturo zema motivācija strādāt, tāpēc darba devēji lielāku vērību pievērš potenciālā darbinieka motivācijai un vēlmei strādāt nekā viņa profesionālajām prasmēm, kuras varēs apgūt arī darba gaitā.

Novērtējot šī pasākuma lietderību, darba devēji uzskata, ka cilvēkiem, kuri vēlas strādāt, ar tās palīdzību ir laba iespēja saglabāt savas darba iemaņas. Īpaši pozitīvi to novērtē sabiedriskās organizācijas, kuras nodarbina cilvēkus ar invaliditāti – šiem cilvēkiem tā ir iespēja gan nopelnīt, gan būt noderīgiem sabiedrībā.

Darba devēji no Rīgas atzīst, ka vēlētos labāku sadarbību ar NVA darbiniekiem un lielāku iesaistīšanos potenciālo darbinieku atlases procesā.

Darba devēji, kas programmas ietvaros nodarbina cilvēkus ar invaliditāti, uzskata, ka nepieciešama lielāka brīvība līdzekļu izlietojumā, kuri nepieciešami invalīdu darba vietas iekārtošanai.

Lai nodrošinātos pret zaudējumiem, ko var radīt pasākumā iesaistītie darbinieki, darba devēji uzskata, ka nepieciešama lielāka rīcības brīvība situācijās, kad nodarbinātais bezdarbnieks nestrādā vai veic savu darbu neefektīvi, radot zaudējumus uzņēmējam.

Finanšu atbalsta nozīmīgumu šajā pasākumā galvenokārt uzsver mazo uzņēmumu pārstāvji – pasākums mazajiem uzņēmumiem dod iespēju palielināt savu kapacitāti un vienlaicīgi ir kā „drošības spilvens”, ja uzņēmuma attīstība nenotiek tik sekmīgi, kā plānots.

Pēc darba devēju domām, finansiālā atbalsta lielumam vajadzētu būt motivējošam arī darba ņēmējam, taču reālā situācija liecina, ka ne vienmēr tas tā ir, un programmā iesaistītie uzskata, ka atbalsts nav pietiekošs.

Darba devēji, kas izmantojuši pasākumus jauniešiem

Lai gan darba devēju vidū tiek minēti dažādi informācijas avoti par NVA piedāvāto atbalsta programmu pieejamību, tomēr visbiežāk minētais informācijas iegūšanas veids ir tieši neformālie kontakti (citi darba devēji, paši jaunieši, kuri vēlējušies strādāt, paziņas). Oficiālās informācijas meklēšanā kā pirmā tiek nosaukta NVA mājas lapa (atzīmējot, ka iegūtā informācija no interneta tomēr nav pietiekama un kritizējot NVA mājas lapas pārskatāmību), pēc tam kontakti NVA filiālēs. Kopumā tiek atzīts, ka ir grūtības saņemt vispusīgu informāciju par dažādām atbalsta programmām, ko piedāvā NVA – galvenokārt tas izpaužas Rīgā, kur ir jūtams nodaļu darbinieku pārslogojums. Nedaudz atšķirīga pieredze ir darba devējiem ārpus Rīgas, kuri atzīst, ka informācija ir pieejama no NVA filiāles darbiniekiem, kā arī informācija par subsidētās nodarbinātības projektiem tiek publicēta vietējos laikrakstos vai ziņu portālos.

Darba devēji atzīst, ka dokumentācijas sagatavošana, lai pieteiktos NVA programmām, nav uzskatāma par sarežģītu, bet dažās Rīgas filiālēs problēmas radījusi pareiza veidlapu aizpildīšana un uzrakstīt pieteikumus, jo vairākas reizes tikuši mainīti pieteikšanās kritēriji un veidlapas, programmā „Jauniešu darba prakse” nav bijuši skaidri norādījumi, kā jāaizpilda ikmēneša atskaitei nepieciešamā tabula, dokumentus nav iespējas nosūtīt un saskaņot elektroniski, izmantojot e-pastu. Filiāļu, kuras ir ārpus Rīgas, darbinieki tiek vērtēti kā atsaucīgāki un pretimnākošāki.

Darba devēju vidū tiek minēta ļoti dažāda sadarbības pieredze ar NVA un tās darbiniekiem. Rīgas darba devēji uztraucas par NVA darbinieku mainību – projekta laikā vairākas reizes nomainīties atbildīgais darbinieks, tiek norādīts uz dažādiem šo darbinieku kompetences līmeņiem, jo saņemta pretrunīga informācija, kas traucē darba devēju darbu un prasa papildu laika resursus. Tiek atzīmēts, ka sadarbība ar NVA balstās uz personīgajiem kontaktiem un ilgtermiņa iestrādēm – jo ilgstošāka sadarbība, jo vieglāk sastrādāties un mazāk problēmu vai neskaidrību.

Darba devēji uzskata, ka šāds pasākums ir nepieciešams gan viņiem kā darba devējiem, gan arī pašiem jauniešiem, tomēr kopumā, vērtējot pasākuma nepieciešamību, min to, ka tas rada iespēju jauniešiem strādāt Latvijā, uzsākt darba gaitas, neiekļūt sociālā riska grupās utt. Kā galvenais pozitīvais ieguvums tiek minēta iespēja iegūt reālu darba pieredzi.

Darba devēju vidū labāks novērtējums tiek dots pasākumam „Prakses vieta jauniešiem”, jo darba devējam, šajā pasākumā piedaloties, ir mazākas izmaksas kā pasākumā „Darba vieta jauniešiem”. Darba devējiem finansiālais aspekts ir būtisks, jo ne vienmēr jauniešu darbs dod vajadzīgo atdevi un mazākas izmaksas uzņēmējam ir būtiskas. Daži no darba devējiem min, ka ir atteikušies no dalības programmā, jo nevar atļauties papildu finanšu resursus. Sabiedriskā sektora pārstāvji vairumā gadījumu ir apmierināti ar iespēju izmantot jauniešu brīvprātīgo darbu. Biedrībām, kurām nav savu līdzekļu, šīs programmas palīdz uzturēt un organizēt biedrības darbu. Tajā pašā laikā darba devēji uzskata, ka pasākumam „Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam” ir pārāk stingras prasības (stundu uzskaitē, darba veikšanas vieta). Iesaistīties minētajā programmā visvairāk ieinteresētas ir dažādas sabiedriskās organizācijas un biedrības, kurām kā bezpeļņas organizācijām ir iespēja nodarbināt cilvēkus,

kas būtiski palīdz biedrības darba organizēšanā. Tiek atzīmēts, ka piedalīšanās šajā programmā ir iespēja sniegt atbalstu sava novada jauniešiem.

Darba devēju pieredze no piedalīšanās šajā programmā ir dažāda, kas galvenokārt atkarīgs no programmā iesaistīto jauniešu motivācijas, darba disciplīnas, ieinteresētības utt. Kopumā darba devēju attieksme pret jauniešiem vērtējama kā iecietīga – kaut arī jaunietis nestrādā ar pilnu atdevi un viņam ir problēmas ar darba izpildi, disciplīnu utt., parasti darba devējs nepārtrauc darba līgumu pirms termiņa beigām. Darba devēji apzinās, ka, pieņemot darbā jaunieti, būs jāvelta laiks un resursi, lai viņu apmācītu un iepazīstinātu ar darbu un veicamajiem uzdevumiem, tāpēc pozitīvi novērtē piemaksu prakses vai darba vadītājam. Vienlaikus tiek atzīts, ka tie jaunieši, kuri ir mērķtiecīgi un paši meklējuši iespējas strādāt, sasniedz labus rezultātus – pēc darba devēju domām pozitīvāks rezultāts ir tajos gadījumos, kad darbā tiek iesaistīti personiski pazīstami jaunieši, kurus pats darba devējs ir atlasījis, nevis izmantojis NVA piedāvātās kandidatūras. Darba devēji gan Rīgā, gan Daugavpilī norāda, ka, izmantojot tikai NVA piedāvātos kandidātus, ir problemātiski atrast strādāt gribošus jauniešus. Darba devēji uzskata, ka vairāk motivēti strādāt ir jaunieši ārpus Rīgas.

Vairāki darba devēji ir gatavi turpināt sadarbību ar NVA nodarbinātības pasākumu jauniešiem ietvaros, bet ar pasākumiem neapmierinātie darba devēji uzskata, ka tie ir īslaicīgs risinājums, kas neuzlabos nodarbinātības stāvokli valstī ilgtermiņā.

Izvērtējot programmas finansiālo aspektu, darba devēji atzīst, ka izdevīgums darba devējam no piedalīšanās tajā ir relatīvs – viss ir atkarīgs no tā, cik motivēts un darboties gribošs ir pats jaunietis. Darba devējam ir jāveltī savs laiks, lai jaunieti apmācītu un adaptētu, kas ne vienmēr adekvāti tiek kompensēts ar piemaksām jaunieša darba vadītājam.

4.4. SECINĀJUMI

Pētījuma rezultāti ļauj secināt, ka kopumā nodarbinātības pasākumu dalībnieki atzinīgi novērtē NVA organizētos nodarbinātības pasākumus un to sniegtās iespējas. Analizējot rezultātus, jāņem vērā, ka dažādu nodarbinātības pasākumu rezultātu savstarpējais salīdzinājums nav viennozīmīgi interpretējams. Aptaujas rezultātos vērojamas atšķirības var iezīmēt arī atšķirīgais mērķa grupas sociāli demogrāfiskais raksturojums, dzīves pieredze, uztvere, vērtības, sadzīves apstākļi, nepieciešamība un vajadzības. Jaunieši salīdzinoši kritiskāk novērtē nodarbinātības pasākuma aspektus, izvirzot funkcionālos aspektus priekšplānā emocionālajiem. Savukārt pasākumā noteiktām personu grupām iesaistītajiem tā primāri ir iespēja atgriezties darba tirgū, kā rezultātā viņu acīs pasākuma lietderīguma vērtējums strauji pieaug. Bezdarbnieku ar invaliditāti gadījumā tā bieži vien pat ir iespēja vispār iekļauties sabiedrībā.

Pētījuma rezultāti atklāj pozitīvu tendenci. Nodarbinātības pasākumu emocionālie aspekti (atgūtā pašapziņa un pašpārliecība, iegūtie jaunie draugi un paziņas, iegūtie noderīgie kontakti) un līdz ar to no NVA puses grūtāk ietekmējamie faktori ar nelieliem izņēmumiem kopumā ir augstāk novērtētie nodarbinātības pasākuma aspekti.

Lai arī kopumā nodarbinātības pasākumu funkcionālie aspekti ir novērtēti ļoti pozitīvi, rezultāti (aspektu vidējie novērtējumi) atsevišķās grupās norāda arī uz iespējamām nepilnībām vai trūkumiem, kas, balstoties uz padziļinātās izpētes – fokusgrupu diskusiju rezultātu analīzes, būtu nosakāmi un līdz ar to arī novēršami vai uzlabojami konkrēta pasākuma ietvaros.

Kvantitatīvās izpētes rezultāti atklāj, ka pasākumos jauniešiem un PNPG nelabvēlīgākā situācijā esošiem bezdarbniekiem iesaistītie kopumā ir apmierināti ar pasākuma norises laiku. Savukārt pasākumā, kas paredzēts bezdarbniekiem ar invaliditāti, iesaistītie ir salīdzinoši mazāk apmierināti ar pasākuma termiņu. Līdz ar to varētu rekomendēt pārskatīt nodarbinātības pasākuma bezdarbniekiem ar invaliditāti ilgumu vai pasākuma specifiku (gandrīz 2/3 (68%) no pasākumu pabeigušajiem nav bijusi iespēja turpināt strādāt pasākuma darbavietā pēc tā pabeigšanas, kā rezultātā varētu vēlēties garāku nodarbinātības pasākuma termiņu). Vairākums (82%) snieguši piekrītošu atbildi tam, ka NVA būtu jāpalīdz sociāli neaizsargātākām mērķa grupām atrast darbu. Viņu iespējas pašu spēkiem atgriezties/ iekļauties darba tirgū bez NVA atbalsta ir ļoti ierobežotas.

Komerccarbības pasākuma rezultātu analīze norāda uz to, ka tie pasākuma dalībnieki, kas nav saņēmuši NVA atbalstu biznesa plāna realizēšanai, ir mazāk apmierināti un tiecas kopumā zemāk novērtēt pasākuma aspektus, tajā iegūto zināšanu noderīgumu un iesaistīto ekspertu profesionalitāti, zināšanas. Tas norāda uz zināmām nepilnībām vai trūkumiem pasākuma organizēšanas sistēmā. Jau pašā sākumā skaidri definēti un noteikti biznesa plāna izvērtēšanas kritēriji, savlaicīgi sniegta atgriezeniskā saite par izvērtēšanas kritērijiem, procedūru un gaitu, informācija, kā rīkoties un kur tālāk izmantot iegūtās zināšanas gadījumos, kad NVA atbalsts netiek saņemts var paaugstināt apmierinātību ar pasākumu.

Tajā pašā laikā Komerccarbības pasākums tiek atzinīgi novērtēts, jo īpaši biznesa idejas realizēšanai NVA atbalstu saņēmušo vidū, un kvantitatīvās aptaujas rezultātu analīze neuzrāda citus būtiskus uzlabojumus, kurus būtu nepieciešams ieviest jau visdrīzākajā laikā.

5. NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMU IETEKMES UZ MĒRĶGRUPU DARBĀ IEKĀRTOŠANOS IZVĒRTĒJUMS

Nodarbinātības pasākumu efektivitātes izvērtējums ietver analīzi par darbā iekārtošanās un nonākšanas bezdarbnieka vai darba meklētāja statusā izvērtējumu pēc laika no nodarbinātības pasākuma pabeigšanas brīža. Individua atrašanās bezdarbnieka statusā nosaka personai piemītošais raksturojošo īpašību kopums. Bezdarbniekam, saņemot nodarbinātības pakalpojumus, vajadzētu izmainīties piemītošam raksturojošo īpašumu kopumam tā, lai palielinātos iespējamība, ka noteikta laika perioda ietvaros (mēneša, ceturkšņa, gada), varētu nomainīties bezdarbnieka statuss. Ar *risku* šajā gadījumā saprot mazu iespējamību individam noteiktā laika intervālā pārtraukt bezdarba periodu.

Ekonomikā, lai analizētu mainīgos, kas raksturo patērēto laiku līdz realizējas kāds notikums, parasti tiek izmantoti ilguma (angl. *duration*) modeļi³. Ilguma analīzi sāk, nosakot izlases sadalījuma veidu, atkarībā no dažu izskaidrojošo mainīgo vērtībām gaidāmo notikumu ievadošā perioda sākumā. Šī pētījuma ietvaros tas nozīmētu, ka tiem indivīdiem, kuri apskatāmā laika intervālā iegūst bezdarbnieka statusu vai jau ir bezdarbnieki, jāizanalizē personu raksturojošie rādītāji, tāds kā izglītības līmenis, iepriekšējā darba pieredze, invaliditāte, dzīvesvieta u.tml. rādītāji. Ņemot vērā lielās bezdarbnieku plūsmas viena gada ietvaros, *apriori* sagaidāms, ka pēc kādas pazīmes līdzīgo indivīdu grupu skaits būs ļoti liels, kas nākamajā analīzes solī rada ekonometrijas metodoloģijas problēmas. Ja izmantotu pieejamo NVA datubāzi ekonometrisko modeļu (*logit* vai *probit*) novērtēšanā, bezdarbnieku plūsmas neviendabīgums radītu heterosceditātes problēmu, t.i., varam gandrīz droši noraidīt hipotēzi, ka gadījuma rakstura apakšizlasēs dispersijas ir vienādas. Tas savukārt traucē iegūt labākos nenobīdītos modeļu parametru novērtējumus, līdz ar to šādu modeļu izmantošanā veidojas liela iespējamība pieļaut kļūdas secinājumos.⁴

Lai novērtētu nodarbinātības pasākumu ietekmi uz risku nemainīt bezdarbnieka statusu, sākotnēji bija iecerēts izmantot notikuma iespējamības metodi (angl. *propensity scores*)^{5,6}. Šajā pētījumā notikuma iespējamība $p(x)$ būtu varbūtība nepārtraukt bezdarba periodu pārskata periodā. Metodes izmantošanas gaitā tika iecerēts salīdzināt varbūtību nemainīt bezdarbnieka statusu tām NVA klientu grupām, kuras ir piedalījušās nodarbinātības

³ Cameron, A.C.; Trivedi, P.K. (2005) *Microeconometrics: Methods and Applications*. Cambridge University Press

⁴ Greene, W.H. (2008) *Econometric Analysis*, 6th Ed. Pearson International Edition

⁵ Dehejia, R., Wahba, S. Propensity score matching methods for nonexperimental causal studies. // *Review of Economics and Statistics*. 2002.– 84 (1), pp.151–161

⁶ Greene, W.H. (2008) *Econometric Analysis*, 6th Ed. Pearson International Edition

pasākumos, ar tām grupām, kuras nodarbinātības pasākumos nebija piedalījušās. Pamatā ir pieņēmums, ja diviem novērojumiem ir līdzīgi raksturojošie rādītāji x , tad arī notikuma varbūtībām jābūt līdzīgām. Ja tā nav, tad šo starpību attiecina uz ietekmes efektu (šajā gadījumā dalību nodarbinātības pasākumos).

Lai pētījumā varētu izmantot sākotnēji ielānāto *Score Matching* metodi, nepieciešama divu priekšnosacījumu izpilde, kuru pārbaude nebija iespējama:

- 1) pārklāšanās jeb atbilstības nosacījuma izpildīšanās;
- 2) izskaidrojošo mainīgo un salīdzināmo grupu apjoms ir pietiekami liels.

Lai izmantotu metodi, jāizpildās pārklāšanās (jeb atbilstības) nosacījumam, kas nozīmē, ka noteiktai NVA klientu grupai var piekārtot pozitīvu varbūtību, ka šī persona nav saņēmusi nodarbinātības pakalpojumus. Izveidot labas atbilstības nozīmē pārliecināties, ka izpildās pārklāšanās nosacījums: salīdzinājuma (nav piedalījušies nodarbinātības pasākumā) un ietekmēto (ir piedalījušies nodarbinātības pasākumā) izlasēm ir līdzīgi izskaidrojošie mainīgie. Izanalizējot pieejamo NVA datubāzi, tika secināts, ka ir iespējams identificēt tos klientus, kas ir saņēmuši noteiktu nodarbinātības pakalpojumu, bet nav nepārprotami identificējami klienti, kas varētu būt (bija) ieinteresēti nodarbinātības pakalpojumos un atbilst pakalpojumu saņemšanas priekšnosacījumiem, bet tos nav saņēmuši. Līdz ar to, izmantojot pieejamo datubāzi, nevar skaidri atdalīt to NVA klientu grupu, uz kuru varētu tikt attiecināti noteikti nodarbinātības pakalpojumu veidi.

Datubāzes analīze parādīja, ka klientu raksturojošo rādītāju izmantošana ir problemātiska. Datubāzē ir pieejami primārie klientu raksturojošie rādītāji, kas ir ievadīti visiem – dzimums, vecums, iegūtā izglītība, pēdējā profesija, dzīves vieta un vēl daži, bet tie rādītāji, kas varētu raksturot personas gatavību pēc iespējas ātrāk atgriezties darba tirgū, ir nepietiekami vai nesistemātiski (piemēram, svešvalodu prasmju vai autovadītāja apliecības esamības norādīšana ir klienta brīva izvēle). Turklāt tādi raksturojošie lielumi, kas būtu vēlami (piem., ģimenes stāvoklis, apgādājamo bērnu skaits, vai ģimenē ir vēl kāds ar regulāriem ienākumiem u.tml.), datubāzē nav iekļauti. Līdz ar to mainīgo skaits, kas raksturotu personas un būtu norādīts visiem klientiem, ir salīdzinoši neliels.

Tika secināts, ka šajā pētījumā metode nav izmantojama, jo nepietiekamās informācijas dēļ no pieejamās datubāzes nav iespējams atlasīt individuus kontroles grupām, kas aptvertu personas, kuras varētu būt izmantojušās noteiktu nodarbinātības pasākumu, bet tas nav bijis piedāvāts vai netika izmantots, kā arī ne katram nodarbinātības pasākumu veidam ir pietiekams novērojumu skaits (pasākuma dalībnieki). Ņemot vērā minētos ekonometriskos metožu izmantošanas ierobežojumus, pasākumu efektivitātes novērtēšanai izmantota aprakstošā analīze, balstoties uz novērojumu biežumiem – NVA statusa izmaiņu iemeslu analīze. Tiek sekots katras personas statusa izmaiņām 5 mēnešus (21 nedēļu) pēc projekta/programmas beigām. Ja statusa izmaiņas ir notikušas vēlāk nekā pēc 5 mēnešiem, tas netiek ņemts vērā, un analīzē netiek atspoguļots.

PNPG bezdarbniekiem ar invaliditāti

Pasākumi noteiktām personu grupām paredz bezdarbnieku nodarbināšanu valsts līdzfinansētās darbavietās, lai palīdzētu bezdarbniekiem izprast darba tirgus prasības, veicinātu mērķa grupu bezdarbnieku iekļaušanos sabiedrībā un iekārtošanos pastāvīgā darbā.

Rezultātu analīze liecina, ka to bezdarbnieku īpatsvars, kas nav pārtraukuši dalību nodarbinātības pasākumā un ir mainījuši bezdarbnieka statusu, 2010. un 2011. gadā ir 50–70% robežās. Pasākuma pārtraukšanas iemesls „iekārtojies darbā” norāda uz tiem, kas atraduši darbu vēl pirms programmas pabeigšanas. Šādos gadījumos nepastāv nepārprotama saistība ar nodarbinātības pasākumu ietekmi uz darbā iekārtošanos, tāpēc šie procenti netiek ņemti vērā.

5.1. tabula. PNPG cilvēkiem ar invaliditāti ietekme uz darbā iekārtošanos 2010. gadā

Pārtraukšanas iemesls	Skaits	Īpatsvars	Nomainīts statuss
Citi iemesli	17	14,7%	
iekārtojies darbā	6	5,2%	
Līguma pārkāpumi	4	3,4%	
NAV pārtraukts	81	69,8%	50,0%
Veselības stāvokļa dēļ	8	6,9%	
Kopsumma	116	100%	

5.2. tabula. PNPG bezdarbniekiem nelabvēlīgā situācijā ietekme uz darbā iekārtošanos 2010. gadā

Pārtraukšanas iemesls	Skaits	Procenti	Nomainīts statuss
Citi iemesli	106	18,9%	
iekārtojies darbā	28	5,0%	
Līguma pārkāpumi	46	8,2%	
NAV pārtraukts	368	65,7%	55,9%
Veselības stāvokļa dēļ	12	2,1%	
Kopsumma	560		

2010. gada rezultāti rāda, ka to PNPG dalībnieku īpatsvars, kas pēc pasākuma beigšanas 5 mēnešu laikā nomaina savu NVA klienta statusu un strādā algotu darbu, cilvēkiem ar invaliditāti ir 50% un bezdarbnieki nelabvēlīgā situācijā 56%. Tas, ka pusei no pasākumu dalībniekiem izdodas mainīt savu NVA klienta statusu, liecina, ka nodarbinātības pasākumi noteiktām personu grupām daļēji sasniedz savu mērķi. Tabulas 5.3. un 5.4. sniedz pamatojumu faktam, ka 2011. gadā ir novērojami uzlabojumi – abās pasākumu grupās (cilvēkiem ar invaliditāti un bezdarbniekiem nelabvēlīgās situācijās) „sekmīgi” beigušo īpatsvars palielinājies par aptuveni 10%.

5.3. tabula. PNPG cilvēkiem ar invaliditāti ietekme uz darbā iekārtošanos 2011. gadā

Pārtraukšanas iemesls	Skaitis	Procenti	Nomainīts statuss
Citi iemesli	56	10,0%	
iekārtojies darbā	14	2,5%	
Līguma pārkāpumi	13	2,3%	
Miris	7	1,3%	
NAV pārtraukts	448	80,0%	60,7%
Veselības stāvokļa dēļ	22	3,9%	
Kopsumma	560		

5.4. tabula. PNPG bezdarbniekiem nelabvēlīgā situācijā ietekme uz darbā iekārtošanos 2011. gadā

Pārtraukšanas iemesls	Skaitis	Procenti	Nomainīts statuss
Citi iemesli	192	13,4%	
iekārtojies darbā	55	3,8%	
Līguma pārkāpumi	84	5,9%	
Miris	4	0,3%	
NAV pārtraukts	1080	75,5%	67,2%
Veselības stāvokļa dēļ	16	1,1%	

Kopsumma	1431
----------	------

Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam

Pasākuma mērķis ir veicināt jauniešu bezdarbnieku darbošanos sabiedrības labā; sniegt atbalstu biedrībām un nodibinājumiem, kuras organizē jauniešu bezdarbnieku iesaistīšanos brīvprātīgā darbā, lai nodrošinātu biedrības vai nodibinājuma aktivitātes.

2011.gada dati norāda uz to, ka projekts jauniešiem dod labas iespējas uzsākt savu dalību darba tirgū. 69 no projekta jauniešiem jeb 41% piecu mēnešu laikā pēc projekta beigām vai projekta laikā ir mainījuši savu NVA statusu.

5.5. tabula. Pasākuma Jauniešu brīvprātīgais darbs ietekme uz darbā iekārtošanos 2011. gadā

Pārtraukšanas iemesls	Skaits	Procenti	Nomainīts statuss
Citi iemesli	32	19,2%	
Iekārtojies darbā	62	37,1%	
Līguma pārkāpumi	27	16,2%	
NAV pārtraukts	44	26,3%	41,3%
Veselības stāvokļa dēļ	2	1,2%	
Kopsumma	167		

Darba vieta jauniešiem

Pasākuma mērķis ir nodrošināt darba iespējas jauniešiem bezdarbniekam vecumā no 18 līdz 24 gadiem, attīstīt darba iemaņas un prasmes, iegūt darba pieredzi, paaugstināt savu konkurētspēju darba tirgū.

5.6. tabula. Pasākuma Darba vieta jauniešiem ietekme uz darbā iekārtošanos 2011. gadā

Pārtraukšanas iemesls	Skaits	Procenti	Nomainīts statuss
Citi iemesli	39	24,4%	

Iekārtojes darbā	12	7,5%	
Līguma pārkāpumi	30	18,8%	
NAV pārtraukts	76	47,5%	17,5%
Veselības stāvokļa dēļ	3	1,9%	
Kopsumma	160		

Programmas efektivitāte ir diskutabla. Projektu beidz 47.5% no iesaistītiem jauniešiem. Ja pieskaita arī tos 7.5%, kas pārtrauc dalību, jo ir atraduši darbu, par sekmīgi beigušiem var uzskatīt 55% no jauniešiem – pasākuma dalībniekiem. Tomēr, kā redzams, tikai 17.5% no tiem, kas pabeidz pasākumu, piecu mēnešu laikā izdodas nomainīt savu NVA statusu. Tas ir mazāk nekā pasākumā „Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam”, kā arī pasākumā „Jauniešu darba prakse”.

Jauniešu darba prakse

Pasākuma ietvaros darba devēji aicināti piedāvāt prakses vietas savā uzņēmumā, savukārt jaunieši – izmantot tās. Projekts paredz apmaksāt gan darba prakses vadītāja, gan praktikantu darbu.

2010.gada rezultāti neliecina, ka ir sasniegts projekta mērķis. Mazāk nekā 20% no projekta dalībniekiem (52 no 270) ir iekārtojušies darbā. Tāpat tikai 11% no iesaistītiem jauniešiem pasākumu ir beiguši bez pārtraukšanas. Iespējams, tas skaidrojams ekonomiskās krīzes ietekmi kā arī ar faktu, ka konkrētais pasākums 2010. gadā atradās uzsākšanas stadijā.

Pasākuma 2011.gada rezultāti ir būtiski labāki. Aptuveni 65% no jauniešiem ir mainījuši savu statusu NVA un atraduši darbu (1697 no 2579).

5.7. tabula. Pasākuma Jauniešu darba prakse ietekme uz darbā iekārtošanos 2011. gadā

Pārtraukšanas iemesls	Skaitis	Procenti	Nomainīts statuss
Citi iemesli	257	10,0%	
Iekārtojies darbā	268	10,4%	
Līguma pārkāpumi	148	5,7%	
NAV pārtraukts	1871	72,5%	55,4%
Uzsācis apmācību NVA kursos	2	0,1%	
Veselības stāvokļa dēļ	33	1,3%	
Kopsumma	2579		

Pat ja vērtē tikai tiešo efektu aplūkojot tos, kas projektu nav pārtraukuši pirms laika, tad piecu sekojošo mēnešu laikā savu NVA statusu nomaina 55% jauniešu, kas ir augstākais rādītājs starp visiem jauniešiem adresētajiem pasākumiem.

Nodarbinātības pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai

Pasākuma mērķis ir sniegt konsultatīvus un finanšu atbalsta pasākumus, kas palīdz bezdarbniekiem ar iepriekšēju sagatavotību un ievirzi komercdarbības veikšanā uzsākt komercdarbību vai pašnodarbinātību un veiksmīgi darboties izvēlētajā jomā ne mazāk kā divus gadus.

Pasākuma sekmīgu beidzēju (ir biznesa plāns un kļūst par pašnodarbinātiem vai uzņēmējiem) nelielā skaita dēļ nav iespējams izvērtēt pasākuma 2 gadu darbības efektivitāti. 2008. gadā tikai 8 sekmīgi pabeidza pasākumu, 2009. gadā 77, bet 2010. gadā 18, kas ir nepietiekams skaits, lai vispārinātu secinājumus.

Tomēr datu analīze liecina, ka 2011. gadā pasākuma mērķis sniegt atbalstu, lai uzsāktu komercdarbību vai pašnodarbinātību, tieši ar pasākuma palīdzību tiek sasniegts aptuveni trešajā daļā gadījumu (31,0%), kas liecina par iespējām paaugstināt efektivitāti.

5.8. tabula. Atbalsta komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai pasākumu ietekme uz darbā iekārtošanos 2011. gadā

Pārtraukšanas iemesls	Skaits	Nomainīts statuss
Iesniegts Biznesa Plāns	291	
Nav mainījies statuss 21 nedēļas (5 mēnešu) laikā	104	
ATTEICIES no b/d statusa	14	
IDMP noteiktā dienā nav griezies NVA	62	
Kļuvis par darba ņēmēju, pašnodarbināto	100	31,0%
Nepiedalās IDMP paredzētajos pasākumos	2	
Neziņo par pārmaiņām statusa zaudēšanas nosacījumos	3	
Neziņo par slimošanu	1	
Sasniedzis vecuma pensijas vecumu (līdz 31.12.2011)	1	
Sasniedzis vecuma pensijas vecumu, piešķirta pensija (arī priekšlaicīgi)	1	
Sāk mācīties klātienē vidusskolā	2	
Uzņemts pamat- vai vidējās izglītības programmā klātienē	1	
Nav iesniegts Biznesa Plāns	32	9,9%
Nav mainījies statuss 21 nedēļas (5 mēnešu) laikā	5	
ATTEICIES no b/d statusa	2	
IDMP noteiktā dienā nav griezies NVA	4	
Kļuvis par darba ņēmēju, pašnodarbināto	12	
Nepiedalās IDMP paredzētajos pasākumos	8	
Sasniedzis vecuma pensijas vecumu (līdz 31.12.2011)	1	

Secinājumi

Gandrīz visu nodarbinātības pasākumu ietekme uz darbā iekārtošanās rādītājiem vērtējama kā apmierinoša. Visaugstākie darbā iekārtošanās rādītāji vērojami nodarbinātības pasākumu noteiktām personu grupām dalībnieku vidū – aptuveni divas trešdaļas no visiem šo nodarbinātības pasākumu dalībniekiem pēc pasākuma beigšanas ir nomainījuši savu bezdarbnieka statusu un iekārtojušies darbā (60,7% cilvēkiem ar invaliditāti un 67,2% bezdarbniekiem nelabvēlīgā situācijā).

Augstākais darbā iekārtošanās rādītājs no visiem jauniešiem adresētajiem nodarbinātības pasākumiem ir pasākumam „Jauniešu darba prakse” – vairāk nekā puse šī pasākuma dalībnieku (55,4%) piecu sekojošo mēnešu laikā pēc pasākuma beigām ir nomainījuši savu bezdarbnieka statusu.

Arī pasākuma „Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam” darbā iekārtošanās rādītāji liecina, ka šis pasākums jauniešiem bezdarbniekiem ir noderīgs. 2011. gadā 41,3% šī pasākuma dalībnieku piecu mēnešu laikā pēc pasākuma beigām vai tā laikā ir atraduši darbu.

Viszemākie darbā iekārtošanās rādītāji ir nodarbinātības pasākumam „Darba vieta jauniešiem” – 2011. gadā 7,5% šī pasākuma dalībnieku bija atraduši darbu pasākuma laikā, bet tikai 17,5% jauniešu, kuri bija pabeiguši dalību pasākumā spēja nomainīt savu bezdarbnieka statusu piecu sekojošo mēnešu laikā pēc pasākuma beigām.

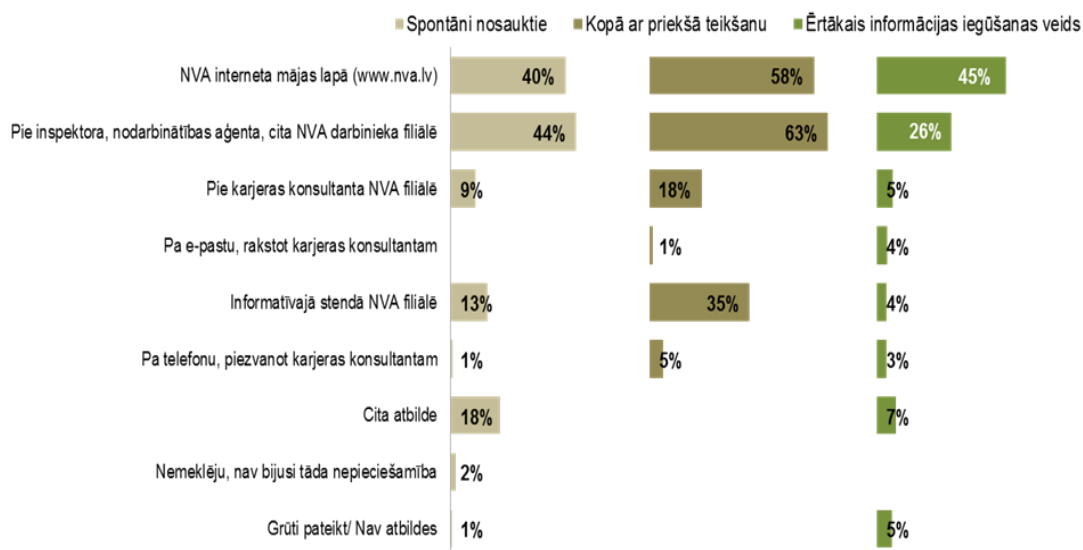
Nodarbinātības pasākumu komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai ietekme uz darbā iekārtošanos (savas komercdarbības vai uzņēmējdarbības uzsākšanu) vērtējama kā apmierinoša ar iespējām paaugstināt efektivitāti. Dati liecina, ka aptuveni katrs trešais, kurš nav pārtraucis dalību pasākumā, ir kļuvis par darba ņēmēju vai pašnodarbināto.

6. KLIENTU INFORMĒTĪBAS PAR NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMIEM IZVĒRTĒJUMS

Pētījuma gaitā tika noskaidroti tie informācijas par NVA īstenotajiem nodarbinātības pasākumiem iegūšanas veidiem, kurus klienti izmanto visbiežāk un kurus atzīst kā visērtākos, kā arī apkopoti respondentu viedokļi par NVA prioritātēm.

Nodarbinātības pasākumu dalībnieki informāciju galvenokārt ir ieguvuši vizītē pie nodarbinātības aģenta, cita NVA darbinieka filiālē vai meklējuši NVA mājas lapā internetā. Gandrīz ½ (44%) nodarbinātības pasākumos iesaistīto spontāni (bez priekšā teikšanas) norādījuši, ka informāciju ir ieguvuši pie NVA darbinieka. NVA mājas lapa (40%) kā informācijas avots ierindojas otrajā vietā, pārējiem avotiem ievērojami atpaliekot.

6.1. attēls. Nozīmīgākie informācijas avoti par NVA nodarbinātības pasākumiem

Informācijas par nodarbinātības pasākumiem meklēšana NVA mājas lapā internetā iezīmējas kā ērtākais informācijas iegūšanas veids (45%), NVA darbiniekam (26%) kā informācijas devējam nozīmīgi atpaliekot. Tajā pašā laikā jāņem vērā atšķirīgā pieeja informācijas meklēšanai, kas iezīmējas dalījumā pa vecuma grupām un sasaucas ar pasākuma dalībnieku mērķa grupu. Jaunieši vecumā no 18 līdz 24 gadiem salīdzinoši biežāk norādījuši internetu, tai skaitā arī kā ērtāko informācijas par nodarbinātības pasākumiem meklēšanas veidu. Turpretī vecuma grupā virs 35 gadiem informācija salīdzinoši biežāk tiek iegūta apmeklējot NVA darbinieku (aģentu). Vecuma grupā virs 45 gadiem tas arī ir norādīts kā ērtākais informācijas saņemšanas veids.

6.2. attēls. Nozīmīgākie informācijas avoti sadalījumā pa vecuma grupām

	Visi respondenti		VECUMA GRUPA									
			18 – 24 gadi		25 – 34 gadi		35 – 44 gadi		45 – 54 gadi		55 gadi un vairāk	
	Skaitis, N	Kol %	Skaitis, N	Kol %	Skaitis, N	Kol %	Skaitis, N	Kol %	Skaitis, N	Kol %	Skaitis, N	Kol %
Pie karjeras konsultanta NVA filiālē	55	5%	16	3%	14	9%	9	7%	10	6%	6	6%
Pie nodarbinātības aģenta, cita NVA	266	26%	108	21%	37	25%	33	29%	55	34%	33	37%
Informatīvajā stendā NVA filiālē	32	4%	7	1%	6	5%	5	5%	9	7%	5	5%
NVA interneta mājas lapā (www.nva.lv)	486	45%	263	54%	77	45%	46	38%	68	35%	32	32%
Pa e-pastu, rakstot karjeras konsultantam	53	4%	34	5%	7	4%	7	4%	5	2%		
Pa telefonu, piezvanot karjeras konsultantam	35	3%	17	3%	3	3%	6	6%	5	3%	4	5%
Cita atbilde	71	7%	36	7%	9	5%	5	4%	12	8%	9	10%
Grūti pateikt/ Nav atbildes	61	5%	31	5%	9	5%	9	7%	8	5%	4	6%
Bāze	1059	100%	512	100%	162	100%	120	100%	172	100%	93	100%

Nedaudz pilnīgāka aina par informētību par nodarbinātības pasākumiem veidojas, analizējot fokusgrupu diskusiju rezultātus.

PNPG bezdarbniekiem ar invaliditāti pieredze informācijas ieguvē par šo programmu ir dažāda, taču tiek uzsvērtā NVA darbinieku pozitīvā attieksme pret invalīdiem. NVA mājaslapa tika raksturota kā „nepateicīgs informācijas gūšanas avots”. Rīgā informācija par šo programmu gūta pārsvarā no draugiem un paziņām. Savukārt Ventspilī informāciju programmas dalībnieki pārsvarā guvuši no NVA darbiniekiem vai no NVA reklāmām plašsaziņas līdzekļos.

PNPG dalībnieki bezdarbnieki nelabvēlīgā situācijā minējuši vairākus informācijas avotus, t.sk., NVA darbiniekus (darbinieks telefoniski sazinājies ar klientu un izteicis piedāvājumu; bezdarbniekam apmeklējot NVA, darbinieks sameklējis informāciju par iespējamo darba vietu klientam ērtā vietā un sazinājies ar darba devēju); internets (pirmā informācija iegūta internetā, NVA mājas lapā); darba devējs (uzņēmums, kurš ir iesaistījies programmā; darba devējs nosūtījis uz NVA; klients ievietojis reklāmas sludinājumu par darba meklējumiem, uz kuru atsaucies darba devējs, kurš iesaistījies subsidētajā nodarbinātībā); personiskie kontakti (paziņu ieteikums darba devējam; pazīstams darba devējs, kurš piedāvājis darbu). Taču vienlaikus tiek norādīts arī uz nepieciešamību uzlabot informācijas pieejamību un uzlabot tās uztveramību.

Bezdarbnieki, kas atbalsta programmas ietvaros izmantojuši pakalpojumus jauniešiem, informāciju par piedāvātajām nodarbinātības pasākumiem pārsvarā ieguvuši no avotiem, kas ir tieši saistīti ar NVA: NVA interneta mājas lapā, informācijas stends NVA filiālē vai arī informāciju par šiem pasākumiem snieguši NVA filiāles darbinieki. Kā informācijas avots tiek minēti arī darba devēji, pie kuriem programmas dalībnieki strādāja vai arī vēlējas strādāt. Informācijas pieejamība pēc programmas dalībnieku domām vērtējama kā pietiekami plaša, taču tiek minēts, ka tā tiek pasniegta pārāk vispārīgi, kā rezultātā paliek daudz jautājumu, kuri ir jāprecizē pie NVA filiāles darbiniekiem – piemēram, nosacījumi un kritēriji, lai varētu izmantot šo nodarbinātības pasākumu.

Nodarbinātības pasākumus komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai izmantojošo bezdarbnieku vidū kā informācijas avoti minēti sižeti „Panorāmā” par komercdarbības apmācības programmu pabeigušiem un savu uzņēmējdarbību veiksmīgi uzsākušiem cilvēkiem. Limbažu novadā kā vērtīgs informācijas avots kalpo laikraksts „Auseklis” un filiāles darbinieki, kā arī internets, kur dalībnieki varējuši atrast kvalitatīvu informāciju par NVA piedāvātajām programmām. Šī pasākuma dalībnieku vidū izskan vairāki pozitīvi piemēri sadarbībai ar NVA darbiniekiem, īpaši pozitīvi tiek vērtēta Limbažu filiāle. Taču vairākos gadījumos, vēršoties pēc palīdzības un informācijas, konkrētā pasākuma dalībnieki Rīgā izsaka viedokļus, kas liek secināt, ka biznesa plāna konsultanti nav pietiekami informēti par pieejamajiem pasākumiem, darbinieku starpā nav vienotas informācijas. Piemēram, dažiem pasākuma dalībniekiem biznesa plāna konsultants ir izteicis konkrētus ieteikumus par to, ko vajadzētu vai nevajadzētu iekļaut biznesa plānā. Savukārt citos gadījumos konsultants ir izteicis tikai vispārīgus ieteikumus, kā labāk uzrakstīt biznesa plānu, nevis norādījis, ko tajā iekļaut vai neiekļaut.

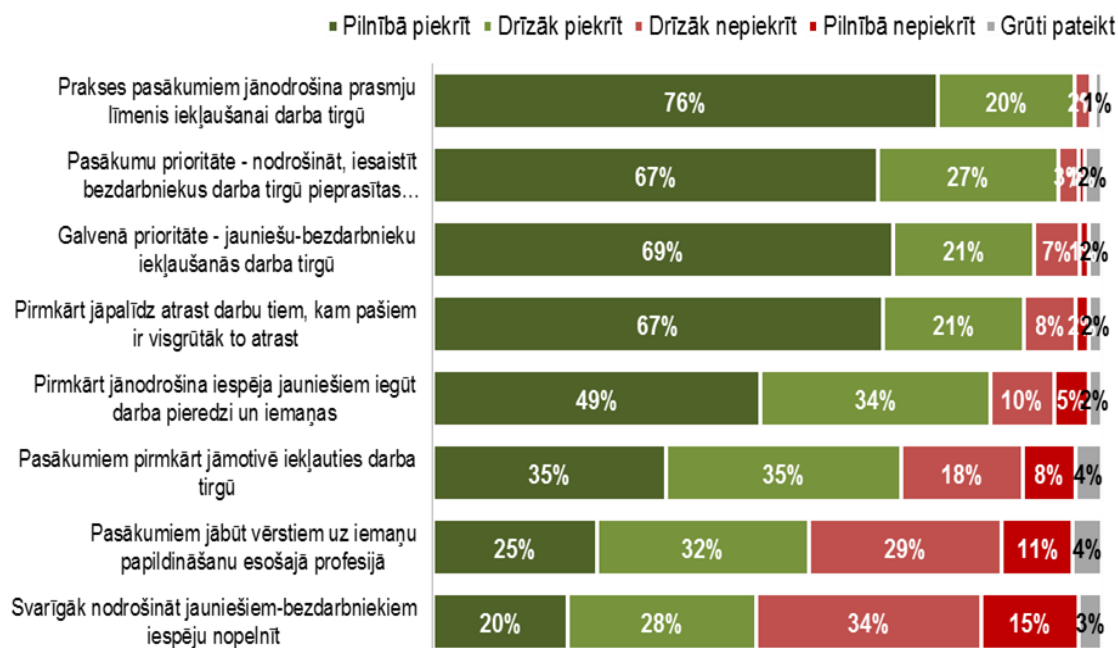
Lai iegūtu ieskatu, kā NVA klienti uztver aģentūras lomu bezdarba mazināšanā respondentiem tika piedāvāts novērtēt vairākus ieteikumus, kuri raksturo NVA uzdevumus un prioritātes.

Nedaudz vairāk nekā $\frac{3}{4}$ (76% kopā, 72% – 79% konkrētu nodarbinātības pasākumu ietvaros) nodarbinātības, izņemot Komerccarbības (68%), pasākumos iesaistīto dalībnieku pārliecinoši pilnībā piekrīt tam, ka *nodarbinātības pasākumiem jānodrošina prasmju līmeni iekļaušanai darba tirgū.*

Nedaudz vairāk nekā $\frac{2}{3}$ (69%) pilnībā piekrīt tam, ka galvenā prioritāte darba tirgū ir jauniešu bezdarbnieku iekļaušanās darba tirgū, tai skaitā arī pasākumos noteiktām personu grupām iesaistītie dalībnieki. Bez tā aptuveni $\frac{2}{3}$ sniegušas pilnīgi piekrītošu atbildi tam, ka, *pirmkārt, jāpalīdz atrast darbu tiem, kam pašiem ir visgrūtāk to atrast* (67%, jo īpaši bezdarbnieki ar invaliditāti – 82%) un *pasākumu prioritāte – nodrošināt, iesaistīt bezdarbniekus darba tirgū pieprasītas profesijas apgūvē* (67%, jo īpaši pasākumā bezdarbniekiem nelabvēlīgā situācijā iesaistītie – 75%).

Jāuzsver, ka salīdzinoši mazāk nodarbinātības pasākumu dalībnieki ir piekrituši tam, ka *svarīgāk nodrošināt jauniešiem – bezdarbniekiem iespēju nopelnīt* (49%, no tiem: 34% – drīzāk nepiekrīt un 15% – pilnībā nepiekrīt). Salīdzinoši mazāk, tai skaitā arī jaunieši, snieguši piekrītošu atbildi arī uz pārējiem pētījumā ietvertajiem apgalvojumiem, t.i., *„pasākumiem jābūt vērstiem uz iemaņu papildināšanu esošajā profesijā”*, *„pasākumiem, pirmkārt jāmotivē iekļauties darba tirgū”* un *„pirmkārt, jānodrošina iespēja jauniešiem iegūt darba pieredzi un iemaņas”.*

6.3. attēls. NVA raksturojošo izteikumu vērtējums

Secinājumi

Jauniešu informēšanai par pasākumiem aktīvi var tikt izmantots internets, tai skaitā arī sociālie tīkli (*draugiem.lv, twitter*). Jaunieši vecuma grupā no 18 līdz 24 gadiem jo īpaši atzīst internetu kā ērtāko informācijas iegūšanas veidu, kurā vajadzīgo iespējams atrast, izmantojot meklētājus.

Salīdzinoši lielais norādīto personisko kontaktu īpatsvars (12%) zināmā mērā norāda uz informācijas uztveramību un saprotamību. Informatīvo materiālu saturs var būt sarežģīts un sniegtās informācijas apjoms tik liels, ka tajā visā nav viegli orientēties. Lai arī aptuveni 1/3 (35%) nodarbinātības pasākumu dalībnieku ir meklējuši informāciju informatīvajā stendā NVA filiālē uz vietas, tikai 4% to atzīst par ērtāko meklēšanas veidu. Internetā informācija var tikt meklēta pēc atslēgvārdiem, izmantojot meklētājus, toties filiālēs uz vietas ir vieglāk pajautāt.

Cilvēciskā faktora loma būtiskas informācijas sniegšanā nemazinās. Kā nākamais ērtākais informācijas saņemšanas veids ir NVA filiālē pie nodarbinātības aģenta vai cita darbinieka, jo īpaši cilvēkiem vecumā virs 45 gadiem.

Interneta kā nozīmīga un ērta informācijas meklēšanas un iegūšanas avota loma var tikt veicināta, bet bez tā vēl joprojām var tikt nodrošināti īpaši *info – cilvēki* pie informatīvajiem stendiem, lai sniegtu atbalstu nepieciešamās informācijas atrašanai tiem, kuriem ērtāk ir to meklēt vai uzdot jautājumus uz vietas.

7. SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

Pētījuma rezultāti ļauj secināt, ka kopumā nodarbinātības pasākumu dalībnieki atzinīgi novērtē NVA organizētos nodarbinātības pasākumus un to sniegtās iespējas. Analizējot rezultātus, jāņem vērā, ka dažādu nodarbinātības pasākumu rezultātu savstarpējais salīdzinājums nav viennozīmīgs. Aptaujas rezultātos vērojamas atšķirības var iezīmēt arī atšķirīgais mērķa grupas sociāli demogrāfiskais raksturojums, dzīves pieredze, uztvere, vērtības, sadzīves apstākļi, nepieciešamība un vajadzības. Jaunieši salīdzinoši kritiskāk novērtē nodarbinātības pasākuma aspektus, izvirzot funkcionālos aspektus priekšplānā emocionālajiem. Savukārt pasākumā noteiktām personu grupām iesaistītajiem tā primāri ir iespēja atgriezties darba tirgū, kā rezultātā viņu acīs pasākuma lietderīguma vērtējums strauji pieaug. Bezdarbnieku ar invaliditāti gadījumā tā bieži vien pat ir iespēja vispār iekļauties sabiedrībā.

Pētījuma rezultāti atklāj pozitīvu tendenci. Gan aptaujas respondenti, gan fokusgrupu diskusiju dalībnieki devuši augstu nodarbinātības pasākumu novērtējumu ne tikai kā iespējai integrēties darba tirgū, bet augstu vērtējuši arī nodarbinātības pasākumu emocionālos aspektus – iespēju atgūt pašapziņu un pašpārliecību, iegūt jaunus draugus un paziņas, iegūt noderīgus kontaktus.

Kopumā nodarbinātības pasākumu dalībnieki kā visnepieciešamākās prasmes, kuras nodrošinātu konkurētspēju darba tirgū, nosaukuši valodu prasmes un datorprasmes, kā arī komunikācijas un saskarsmes prasmes. Šīs prasmes uzskatāmas kā pamatprasmes, kuras pašas par sevi negarantē iekārtošanos darbā, bet drīzāk kā priekšnoteikums dalībai darba tirgū.

Gandrīz puse aptaujāto nodarbinātības pasākumu dalībnieku norāda, ka sekmīgai darba atrašanai viņiem zināšanu un prasmju nepietrūkst vai drīzāk nepietrūkst (46,7%), un gandrīz tikpat uzskata, ka tiem pietrūkst vai drīzāk pietrūkst kādas zināšanas vai prasmes, kas nepieciešamas veiksmīgai darba atrašanai (47,3%).

Padziļināta katra nodarbinātības pasākuma analīze ļauj secināt sekojošo.

Pasākumi noteiktām personu grupām

- Pirmspensijas vecuma respondenti (55,9% pirmspensijas vecuma respondentu) biežāk kā citu nodarbinātības pasākumu dalībnieki norāda, ka darba atrašanai vajadzīgās prasmes tiem nepietrūkst.
- Visi PNPG dalībnieki par aktuālākajām viņiem nepieciešamajām prasmēm uzskata datorprasmes un angļu un latviešu valodu prasmes.
- PNPG dalībnieki ar nodarbinātības pasākumu palīdzību vislabprātāk vēlētos atrast darbu tirdzniecībā.

- PNPG iesaistītajiem dotais nodarbinātības pasākums primāri ir iespēja atgriezties darba tirgū, kā rezultātā viņu vērtējumā pasākuma lietderīgums strauji pieaug, salīdzinot ar citu nodarbinātības pasākumu dalībnieku vērtējumu. Bezdarbnieku ar invaliditāti gadījumā tā bieži vien pat ir iespēja vispār iekļauties sabiedrībā.
- PNPG – bezdarbniekiem nelabvēlīgā situācijā iesaistītie kopumā ir apmierināti ar pasākuma norises laiku. Savukārt bezdarbnieki ar invaliditāti, kuriem pēc pasākuma noslēgšanās nav bijusi iespēja turpināt darbu, ir salīdzinoši mazāk apmierināti ar pasākuma termiņu.
- Vairākums PNPG dalībnieku – bezdarbnieku ar invaliditāti (82%) snieguši piekrītošu atbildi tam, ka NVA būtu jāpalīdz sociāli neaizsargātākām mērķa grupām atrast darbu. Viņu iespējas pašu spēkiem atgriezties/ iekļauties darba tirgū bez NVA atbalsta ir ļoti ierobežotas.
- PNPG dalībnieku vidū vērojami visaugstākie darbā iekārtošanās – aptuveni divas trešdaļas no visiem šo nodarbinātības pasākumu dalībniekiem pēc pasākuma beigšanas ir nomainījuši savu bezdarbnieka statusu un iekārtojušies darbā (60,7% cilvēkiem ar invaliditāti un 67,2% bezdarbniekiem nelabvēlīgā situācijā). Tāpat respondentu atbildes liecina, ka gandrīz 2/3 (68%) no pasākumu pabeigušajiem bezdarbniekiem ar invaliditāti nav turpinājuši strādāt pasākuma darbavietā pēc tā pabeigšanas, tātad atraduši darbu citā darba vietā.
- PNPG dalībnieki biežāk kā citu nodarbinātības pasākumu dalībnieki norāda uz cilvēciskā faktora lomu informēšanā par nodarbinātības pasākumiem – kā ērtākais informācijas saņemšanas veids norādīts NVA filiālē pie nodarbinātības aģenta vai cita darbinieka, jo īpaši cilvēkiem vecumā virs 45 gadiem.
- Tajā pašā laikā tieši PNPG dalībnieki biežāk kā citi arī norāda, ka informācijas saņemšana par subsidētās nodarbinātības pasākumu nav ērta un vēlētos to saņemt savlaicīgāk un vispusīgāk.
- NVA mājas lapa tiek kritizēta par neveiksmīgu izkārtojumu, kurā ir grūti orientēties, kā arī atrast vajadzīgos paskaidrojumus par to, kura informācija ir adresēta kurai mērķauditorijai.
- Ilgstošie bezdarbnieki un cilvēki, kuri saņem dažādus sociālos pabalstus ir ļoti grūti integrējami atpakaļ darba tirgū, šai mērķa grupai, iespējams, būtu jāizstrādā atsevišķi nodarbinātības pasākumi. Savukārt cilvēki ar invaliditāti ir motivēti strādāt, jo iespēja būt noderīgam sabiedrībā un iekļauties darba kolektīvā ir tikpat būtisks ieguvums kā piešķirtais finansējums.
- Nelabvēlīgā situācijā esoši bezdarbnieki par būtiskiem ieguvumiem no dotā nodarbinātības pasākuma min iespēju strādāt un saņemt finansiālu atbalstu, taču vienlaicīgi arī atzīst, ka piedāvātās iespējas nav viņu konkurētspējas paaugstinošas. Tāpat arī netiek saskatīti būtiski ieguvumi no piedalīšanās programmā, kas varētu veicināt sekmīgu karjeras attīstību.
- Bezdarbnieki ar invaliditāti kā galvenos ieguvumus no dalības PNPG min papildu finansējumu, iespēju uzturēties sabiedrībā, morālo atbalstu un iespēju strādāt.
- Trešā daļa no pētījuma dalībniekiem PNPG nedod augstu vērtējumu akcentējot, ka šim pasākumam ir tikai īslaicīgs labums, kurš nedod ieguldījumu nākotnes nodarbinātības situācijas uzlabošanā.

Nodarbinātības pasākumi jauniešiem

- Kopumā nodarbinātības pasākumu jauniešiem dalībnieki par aktuālākajām viņiem nepieciešamajām prasmēm uzskata datorprasmes, angļu, latviešu un krievu valodu prasmes.
- Jauniešiem adresēto nodarbinātības pasākumu dalībnieki visbiežāk norādījuši, ka piedalījies nodarbinātības pasākumos tādēļ, ka vēlas atrast darbu tirdzniecībā un grāmatvedības audita un revīzijas jomā.
- Jaunieši salīdzinoši kritiskāk novērtē nodarbinātības pasākuma aspektus, izvirzot funkcionālos aspektus priekšplānā emocionālajiem.
- Nodarbinātības pasākumos jauniešiem iesaistītie kopumā ir apmierināti ar pasākumu norises laiku un to ilgumu.
- Augstākais darbā iekārtošanās rādītājs no visiem jauniešiem adresētajiem nodarbinātības pasākumiem ir pasākumam „Jauniešu darba prakse” – vairāk nekā puse šī pasākuma dalībnieku (55,4%) piecu sekojošo mēnešu laikā pēc pasākuma beigām ir nomainījuši savu bezdarbnieka statusu.
- Arī pasākuma „Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam” darbā iekārtošanās rādītāji liecina, ka šis pasākums jauniešiem bezdarbniekiem ir noderīgs. 2011. gadā 41,3% šī pasākuma dalībnieku piecu mēnešu laikā pēc pasākuma beigām vai tā laikā ir atraduši darbu.
- Viszemākie darbā iekārtošanās rādītāji ir nodarbinātības pasākumam „Darba vieta jaunietim” – 2011. gadā 7,5% šī pasākuma dalībnieku bija atraduši darbu pasākuma laikā, bet tikai 17,5% jauniešu, kuri bija pabeiguši dalību pasākumā spēja nomainīt savu bezdarbnieka statusu piecu sekojošo mēnešu laikā pēc pasākuma beigām.
- Jaunieši vecuma grupā no 18 līdz 24 gadiem atzīst internetu kā ērtāko informācijas par nodarbinātības pasākumiem iegūšanas veidu un uzskata, ka NVA mājas lapā vajadzīgo informāciju iespējams atrast, izmantojot meklētāju.
- Svarīgākais jauniešiem, ko viņi vēlas iegūt no dalības nodarbinātības programmās, ir pieredze, savukārt nauda, lai arī ir svarīgs faktors, taču tā netiek atzīmēta kā pats svarīgākais faktors.
- Nodarbinātības programmas jauniešu vidū veicina nodarbinātību, jo palīdz darba meklēšanas procesā un iedrošina jauniešus uzsākt darba gaitas.
- Pētījuma rezultāti liecina, ka nodarbinātības pasākumi ir īpaši lietderīgi jauniešiem, dodot iespēju iegūt pirmo darba pieredzi, motivējot jauniešus strādāt Latvijā, kā arī nepieļaujot viņu nokļūšanu nelabvēlīgos sociālos apstākļos.

Nodarbinātības pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai

- Nodarbinātības pasākumu komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai dalībnieki biežāk kā citu nodarbinātības pasākumu dalībnieki norāda (54,4% respondentu), ka darba atrašanai vajadzīgās prasmes tiem nepietrūkst.
- Nodarbinātības pasākumu komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai dalībnieki par aktuālākajām prasmēm, lai veiksmīgi konkurētu Latvijas darba tirgū, uzskata angļu valodas prasmes (30,0%) un zināšanas par uzņēmējdarbības pamatiem (25,6%).
- Doto pasākumu dalībnieki visbiežāk norādījuši, ka piedalījušies nodarbinātības pasākumos tādēļ, ka vēlas uzsākt komercdarbību vai uzņēmējdarbību tirdzniecībā un grāmatvedības audita un revīzijas jomā.
- Komercdarbības pasākuma rezultātu atsevišķa analīze norāda uz to, ka tie pasākuma dalībnieki, kas nav saņēmuši NVA atbalstu biznesa plāna realizēšanai, ir mazāk apmierināti un tiecas kopumā zemāk novērtēt pasākuma aspektus, tajā iegūto zināšanu noderīgumu un iesaistīto ekspertu profesionalitāti, zināšanas.
- Doto pasākumu dalībnieki norāda, ka uzsākot dalību pasākumā nav skaidri definēti un noteikti biznesa plāna izvērtēšanas kritēriji, netiek savlaicīgi sniegta atgriezeniskā saite par izvērtēšanas kritērijiem, procedūru un gaitu, kā arī informācija, kā rīkoties un kur tālāk izmantot iegūtās zināšanas gadījumos, kad NVA atbalsts netiek saņemts.
- Pastāv izteikta neapmierinātība ar ilgo un neskaidro gaidīšanas laiku starp biznesa plāna apstiprināšanu un finansiāla atbalsta saņemšanu.
- Tajā pašā laikā pētījuma rezultāti atklāj, ka kopumā nodarbinātības pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai tiek atzinīgi novērtēti, jo īpaši biznesa idejas realizēšanai NVA atbalstu saņēmušo vidū.
- Nodarbinātības pasākumu komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai ietekme uz darbā iekārtošanos (savas komercdarbības vai uzņēmējdarbības uzsākšanu) vērtējama kā apmierinoša ar iespējām paaugstināt efektivitāti. Dati liecina, ka aptuveni katrs trešais, kurš nav pārtraucis dalību pasākumā, ir uzsācis savu komercdarbību vai kļuvis par pašnodarbināto.
- Doto pasākumu dalībnieki atzīst, ka nodarbinātības pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai sniedz vērtīgu pieredzi un zināšanas. Piedaloties šajā programmā bezdarbniekiem jābūt gataviem tam, ka būs jārisina daudzi administratīvie jautājumi gan biznesa plāna rakstīšanas laikā, gan vēlāk, uzsākot uzņēmējdarbību.
- Biznesa plāna izvērtēšanas laiks kavē uzņēmējdarbības uzsākšanu. Iesniedzot darbu izvērtēšanai, rezultāti ir jāgaida līdz pat 2 mēnešiem.
- Liela nozīme ir programmas dalībnieku sadarbībai ar biznesa plāna konsultantu, kas var būt krasi atšķirīga, atkarībā no konkrētajiem cilvēkiem – viņu pieredzes un pieejas.
- Bezdarbnieki, kuri ir piedalījušies komercdarbības uzsākšanas programmā ir ļoti motivēti darboties un paši risināt savu dzīves un darba situāciju, kas šos NVA īstenoto nodarbinātības pasākumu dalībniekus būtiski atšķir no pārējām grupām. Pat situācijās, ja netiek piešķirts finansējums, tiek meklētas citas iespējas, lai varētu

uzsākt savu komercdarbību. Dotā pasākuma dalībnieki iespēju uzrakstīt biznesa plānu vērtē kā lielisku izdevību, lai savas ieceres pārvērstu reālā darbībā.

Darba devēji

- Kā darba devējus motivējošs faktors, iesaistoties NVA īstenotajos nodarbinātības pasākumos, jāmin finansiālais izdevīgums mazajiem uzņēmumiem vai uzņēmumiem, kuri nesen uzsākuši savu darbību un kuriem būtu nepieciešami darbinieki, bet ierobežotie finanšu līdzekļi neļauj piesaistīt jaunus darbiniekus.
- Dažādas sabiedriskās organizācijas, biedrības un apvienības ir ieinteresētas piedalīties nodarbinātības pasākumos, jo īpaši tajās, kuras ir paredzētas jauniešiem un cilvēkiem ar invaliditāti.
- Subsidētās nodarbinātības programmu cilvēkiem ar invaliditāti nevalstiskās organizācijas aktīvi izmanto, lai palīdzētu cilvēkiem uzlabot gan materiālos apstākļus, gan nodrošinot iespēju „būt cilvēkos”;
- Darba devēji nodarbinātības pasākumus izmanto, lai varētu pieņemt darbā nepieciešamos darbiniekus, kuri gan nereti tiek atrasti no tuvāku un tālāku sociālo kontaktu loka, jo tas sniedz lielāku garantiju tam, ka sadarbība būs veiksmīga un dod iespēju palīdzēt cilvēkiem, kuri nonākuši bezdarba situācijā.
- Darba devēji par bezdarbniekiem, kurus motivēt strādāt ir visgrūtāk, uzskata bezdarbniekus nelabvēlīgā situācijā, kuriem vairumā gadījumu ir grūti iekļauties normālā darba ritmā.
- Darba devēji, iesaistoties nodarbinātības pasākumos, ar savu rīcību demonstrē attieksmi, ka viņi ir gatavi savu iespēju robežās sniegt atbalstu dažādām bezdarbnieku grupām. Tomēr noteikti ir jāpiebilst, ka darba devēju rīcības spēcīgs motivators ir pasākumu ietvaros saņemtais finansējums.
- Darba devēju iegūtā pieredze ne vienmēr ir bijusi pozitīva un sniegusi cerētos rezultātus gan attiecībā uz darbinieku motivāciju un vēlmi strādāt, gan darba disciplīnas jautājumos. Lielā mērā darba devēja apmierinātība ar programmas rezultātiem ir saistīta ar konkrētajiem cilvēkiem un bezdarbnieku grupām, kuras tie ir nodarbinājuši savos uzņēmumos vai sabiedriskajās organizācijās.
- Kopumā darba devēji atzīst, ka nodarbinātības pasākumi ir izdevīgi, jo var iegūt darbiniekus, netērējot lielu naudu, kā arī nepieciešamības gadījumā, nepagarināt ar viņiem līgumu, ja darbinieki neatbilst izvirzītajām prasībām.

Pētījuma rezultāti ļauj secināt, ka kopumā nodarbinātības pasākumu dalībnieki atzinīgi novērtē NVA organizētos nodarbinātības pasākumus un to sniegtās iespējas. Analizējot rezultātus, jāņem vērā, ka dažādu nodarbinātības pasākumu rezultātu savstarpējais salīdzinājums nav viennozīmīgs. Pētījuma rezultātos vērojamas atšķirības var iezīmēt arī atšķirīgais mērķa grupas sociāli demogrāfiskais raksturojums, dzīves pieredze, uztvere, vērtības, sadzīves apstākļi, nepieciešamība un vajadzības. Izanalizējot visu mērķa grupu

viedokļus, iespējams piedāvāt sekojošus ieteikumus NVA īstenoto nodarbinātības pasākumu pilnveidei:

- Nepieciešama PNPG dalībnieku prasmju novērtēšana pirms dalības pasākumā.
- Pirms dalības PNPG bezdarbniekus ar invaliditāti un bezdarbniekus nelabvēlīgā situācijā nepieciešams ranžēt pēc prasmēm.
- Darba devēji ir jāinformē par PNPG dalībnieku invaliditātes veidu un smagumu, lai darba devēji varētu novērtēt konkrētā cilvēka atbilstību veicamajam darbam.
- Nepieciešams nodrošināt atgriezenisko saiti starp NVA un darba devējiem pēc bezdarbnieku dalības pabeigšanas PNPG, lai darba devēji varētu operatīvi informēt par problēmām vai ieteikumiem pasākuma pilnveidošanai.
- PNPG dalībniekiem bezdarbniekiem ar invaliditāti un bezdarbniekiem nelabvēlīgā situācijā (pirmspensijas vecuma cilvēkiem) paredzēt iespēju saīsinātu darba dienu, pusslodzi vai veikt gabaldarbu.
- Paplašināt NVA sadarbību ar sociālajiem dienestiem bezdarbnieku ar invaliditāti nodarbinātībā, īpaši gadījumos, kad cilvēks ieguvis invaliditāti nesen. Šādos gadījumos cilvēka iesaiste nodarbinātības pasākumos būtu veicama pēc iespējas nekavējoši, lai atgriešanās darba tirgū notiktu strauji.
- NVA filiālēs būtu jāparedz darba vieta speciālistam cilvēku ar invaliditāti jautājumos, kurš spētu izvērtēt katra konkrēta bezdarbnieka ar invaliditāti spējas un atbilstību konkrētam darbam.
- Gan PNPG dalībnieku, gan jauniešu izteiktā nepieciešamība pēc latviešu un krievu valodu zināšanām, lai varētu integrēties darba tirgū norāda uz faktu, ka NVA īstenotajos apmācību pasākumos būtu jāpievērš īpaša uzmanība tieši latviešu un krievu valodu apguves programmām.
- Informēšanai par nodarbinātības pasākumiem vairāk izmantot interneta sniegtās iespējas, t. sk. sociālos tīklus (Draugiem, Twitter, Facebook u.c.).
- Jauniešu informēšanai un konsultēšanai par nodarbinātības pasākumiem izmantot sabiedriskās telpas (skolas, kultūras namus, daudzfunkcionālos centrus u.c.), lai samazinātu jauniešu psihoemocionālo diskomfortu apmeklējot NVA.
- NVA informatīvās dienas nepieciešams diferencēt pēc valodas (latviešu un krievu valodās), kā arī strukturēt pēc pasākumiem un pasākumu mērķa grupām.
- Organizēt atsevišķus informatīvus pasākumus par nodarbinātības pasākumiem un to dalībnieku specifiku uzņēmumu un iestāžu personāla speciālistiem, kā arī personāla atlases uzņēmumu speciālistiem.
- Nodarbinātības pasākumu komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai ietvaros veikt stingrāku biznesa plānu konsultantu kompetences izvērtējumu.
- Pirms biznesa plāna izstrādes nodarbinātības pasākumu komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai ietvaros noteikt skaidrus biznesa plāna izvērtēšanas kritērijus un iepazīstināt ar tiem pasākumu dalībniekus.
- Iespēju robežās paredzēt informatīvu atbalstu tiem nodarbinātības pasākumu komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai dalībniekiem, kuru biznesa plāni nav guvuši NVA atbalstu, informējot par biznesa plānu pilnveidošanas veidiem un realizēšanas iespējām.

- Saīsināt laiku no biznesa plāna apstiprināšanas brīža līdz finansiālā atbalsta saņemšanai.
- Nodarbinātības pasākumu komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai ietvaros paredzēt atsevišķu programmu bezdarbniekiem ar invaliditāti, kuras īstenošana nodalīta no pasākuma citām bezdarbnieku grupām.
- Nodrošināt nodarbinātības pasākumu dalībniekus (īpaši PNPG dalībniekus) ar konsultatīvu atbalstu, lai norādītu iespējas pasākumu laikā gūto zināšanu un prasmju pielietošanai darba tirgū ārpus NVA pasākumu ietvariem.
- Pilnveidot elektroniskās komunikācijas iespējas starp NVA un darba devējiem, nodrošinot elektronisku dokumentu iesniegšanu un pieņemšanu.